

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY. ROZDÍLNÉ MOŽNOSTI TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU VE MĚSTĚ A NA VESNICI

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Procházka, Ph.D.
Autor práce: Bc. Radim Nikodým
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: 2.

2019

Diplomová práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

29. března 2019

Podpis: .....

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 VOLNÝ ČAS.....	8
1.1 Volný čas, jeho definice.....	8
1.2 Volný čas dětí a mládeže	10
1.2.1 Pojem výchova a volný čas.....	11
1.2.2 Vysvětlení pojmu mladší školní období	11
1.3 Funkce volného času.....	12
1.4 Leisure, pojetí volného času v anglicky mluvících zemích	13
1.5 Německý pojem „Freizeit“	14
1.6 Charta výchovy pro volný čas	15
2 VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ.....	17
2.1 Výchova a její stavební kameny	17
2.2 Pedagogicko-výchovné metody	17
2.3 Pojem výchovy mimo vyučování a její funkce.....	19
2.4 Výchova ve volném čase a životní styl.....	20
2.5 Psychohygiena a volný čas	21
2.6 Cíle, prostředky a podmínky výchovy mimo vyučování	22
3 ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	24
3.1 Volnočasové aktivity	24
3.2 Zájmové činnosti.....	25
3.3 Volný čas a sport.....	26
3.3.1 Tělesná výchova a její formy ve volném čase	27
3.4 Oblasti volného času důležité pro současnou mládež.....	27
4 ŠKOLSKÁ A MIMOŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO VOLNÝ ČAS	30
4.1 Přehled trávení volného času mládeže.....	30
4.2 Školská zařízení pro trávení volného času.....	31
4.3 Zařízení pro trávení volného času mimo školu.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
5 CÍLE A PŘEDPOKLADY VÝZKUMU	35
5.1 Cíle výzkumu.....	35
5.2 Předpoklady výzkumu	35

5.3 Metody výzkumu	35
5.4 Popis výzkumného vzorku.....	36
5.5 Charakteristika města a vesnic.....	37
6 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	40
7 VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ VÝZKUMU	87
ZÁVĚR	89
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	91
PŘÍLOHA	94
ABSTRAKT	97

ÚVOD

Ve své diplomové práci se budu věnovat rozdílným možnostem trávení volného času dětí ve městě a na vesnici. Jelikož jsem přesvědčen, že děti je potřeba vést k aktivnímu trávení volného času už od raného věku, zaměřil jsem se na mladší školní věk. Toto téma jsem si vybral hlavně proto, že bydlím na vesnici a mám dítě mladšího školního věku, takže jsem nucen se problematikou volného času dětí mladšího školního věku zabývat téměř „dnes a denně“.

Poslední dobou kolem sebe stále častěji pozoruji trend, kdy lidé z města, kteří se přestěhovali na vesnici, nenechávají své děti chodit do vesnické školy, ale vozí je raději do školy ve městě. Není to pro ně zase až tak velký problém, protože ve městě jednak většinou pracují a pak tam mají rodinné zázemí (babičky, dědečky, ...) Osobně to nepovažuji za příliš šťastné řešení, neboť děti jsou vytrženy z vesnického prostředí, kde žijí a vyrůstají a těžko si pak hledají nějaké kamarády. Také pocházím z města, pracuji tam a mám tam rodinné zázemí, tudíž bych svého syna mohl vozit do městské školy. Neudělal jsem to. Syn je za to velmi rád, na vesnici má spoustu kamarádů, často se scházejí venku, hrají fotbal, hokej, jezdí na kole. Já jsem také rád, ale už trochu méně, syn chtěl hrát florbal, házenou, hrát na keyboard, a to mu bohužel vesnice a vesnická škola nenabízejí. Nezbyvá mi tedy než hodiny týdně svého, už tak vzácného volného času, trávit dojížděním do města a čekáním na syna, až mu skončí trénink, nebo hodina v ZUŠ. Od syna vím, že jen velice málo jeho spolužáků navštěvuje například DDM ve městě. Ne každý rodič je schopen přijet domů z práce, sednout znovu do auta, jet do města a čekat tam, až jeho dítěti skončí nějaký kroužek nebo trénink. Je to velice náročné časově i finančně. Kromě ceny kroužků jsou tu i nemalé náklady na pohonné hmoty.

Tímto výzkumným šetřením si chci ověřit, jak děti vnímají své možnosti trávit volný čas, zda se v jejich názorech objevuje skepse k možnostem naplnit volný čas podle svých představ a zda v tomto ohledu bude patrný rozdíl mezi respondenty z vesnice a z města.

V teoretické části se budu zabývat volným časem obecně, jeho definicí, různými pojetími volného času, funkcemi volného času. Konkrétně pak volným časem dětí a mládeže, volnočasovými aktivitami a zájmovými činnostmi. Vysvětlím pojem mladší

školní věk a jeho specifika. Dále se v teoretické části práce budu věnovat školským a mimoškolským zařízením pro volný čas.

V praktické části provedu výzkumné šetření mezi dětmi mladšího školního věku ve městě a na vesnici. Výzkum bude proveden formou dotazníkového šetření mezi žáky jedné městské školy a dvou vesnických škol. Dotazník bude obsahovat otázky zaměřené na to, jak děti svůj volný čas tráví a především pak, jak vnímají možnosti svůj volný čas trávit. Na závěr výzkumného šetření dotazníky vyhodnotím a potvrdím, nebo vyvrátím stanovené předpoklady.

Věřím, že práce bude přínosná jak pro mě, tak pro ředitele dotčených škol, kterým výsledky výzkumného šetření předložím, aby se mohli seznámit s tím, jak jsou děti spokojeny s množstvím a zaměřením kroužků, které jim škola nabízí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

1.1 Volný čas, jeho definice

Volný čas je fenomén dnešní doby. Jde o moderní pojem, který je relativně nový a vznikl v důsledku vymezení volna vůči pracovní době. I z dob starověku a středověku je znám pojem volný čas, ale jeho rozdělení je jiné než dnes. V antice mohl být pánem svého času pouze svobodný muž. Z té doby jsou známy dva protikladné pojmy. Na jedné straně je latinské slovo *negotium*, kterým se označovala práce a plnění všedních úkolů a na druhé straně je slovo *otium*, které bylo výsadou pouze svobodných občanů.

Volný čas lze definovat buď negativně nebo pozitivně. Kaplánek tyto definice ve své knize popisuje jako negativní definice volného času, vymezení volného času vůči pracovní době (mám volno do práce) a pozitivní definice, která se pokouší vymezit volný čas na základě jeho kvality, tedy jako čas, s nímž může jedinec svobodně nakládat (Kaplánek, 2012, s. 24). Samotná pedagogika volného času pracuje především s pozitivní definicí, ale ve skutečnosti nelze časový úsek věnovaný práci oddělit od volného času.

Při definování volného času pracujeme s volným časem v širším smyslu a s volným časem v užším smyslu. Jako volný čas v širším smyslu lze označit veškerý volný čas mimo pracovní dobu, včetně, jídla, spánku, cesty do práce atd. V užším smyslu volný čas v sobě nezahrnuje časové úseky spojené s prací, např. cestu do práce, spánek nebo jiný nutný odpočinek. Nepatří do něj i činnosti, které jsou zakotveny v denním osobním programu jednotlivce (Kaplánek, 2012, s. 25). Hájek a kol. ve své knize definuje volný čas, jako část lidského života mimo čas pracovní a tzv. čas vázaný, který zahrnuje potřeby člověka, jako je spánek, osobní hygiena, jídlo, chod rodiny, domácnost, péči o děti a další mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a svých povinností člověk k dispozici pro činnosti sebevytvářející a sebeurčující (odpočinek, zábava, zájmová sféra, zlepšení kvalifikace, účast na veřejném životě) (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.10).

Je možné, že obecná definice volného času není, ale každý z nás má určitou představu, co vůbec volný čas znamená. Volný čas je součástí našich životů, jde o dobu, kdy se nezabýváme povinnou prací či povinnostmi. Je to doba, kdy děláme, co nás baví, doba relaxace, odpočinku, doba uspokojování svých potřeb a zájmů, kdy se seberealizujeme. Jedním z typických znaků volného času je, že dominuje „chci“ nebo „můžu“, místo povinnosti, kdy „musím“. Dětský pohled na volný čas je docela zajímavý. Dle pohledu dětí do volného času nepatří práce spojené s vyučováním, sebeobsluha, péče o zevnějšek aj. V dnešní době lze volný čas chápat dvojím způsobem, protikladným. Buď jako sociální vymoženost nebo jako jeden z důsledků pokračující průmyslové racionalizace. Kvantitativní rozšíření volného času je dle některých autorů, např. Ingleharta, jedním z projevů kulturního převratu dnešní doby. Za tento převrat lze považovat nové ocenění zábavy, hry, nový způsob práce, hédonismus, rostoucí konzumní orientaci. Kaplánek charakterizuje dnešní volný čas takto (Kaplánek, 2011):

- *Volný čas je pro člověka jeho volným časem, časem bez povinností, lidé si přejí mít ještě více disponibilního času, než skutečně mají.*
- *Volný čas je čas sociálních kontaktů a společenského života, ve volném čase mají lidé možnost pěstovat své vztahy.*
- *Volný čas je ovšem také pracovním časem, člověk pracuje i ve volném čase, ať už pro radost (koníčky), tak i pro sebe (domácnost) nebo pro přátele (výpomoc), ale i kvůli lepšímu příjmu (druhé zaměstnání).*

Hájek a kol. ve své knize vymezuje pojem volný čas jako (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.66):

- *Prostor v čase, který nám umožňuje svobodnou volbu činností.*
- *Volný čas v jeho negativním pojetí-čas, který nám zbývá po splnění svých povinností.*
- *Volný čas v jeho pozitivním pojetí-čas svobodného a nezávislého rozhodování pro naše činnosti.*
- *Čas, se kterým lze nakládat dle svého uvážení a svých zájmů, doba, která nám zůstane z celého dne, z 24 hodin, po odečtení doby věnované práci, péči o rodinu, domácnost, o vlastní fyzické potřeby i se spánkem.*
- *Opak doby, která je nutná pro práci a naše povinnosti a k reprodukci sil.*

- *Čas, ve kterém se lze věnovat činnostem, které nás baví, máme je rádi, přinášejí nám radost, uvolnění, můžeme a chceme je dělat.*

V další kapitole se budeme zabývat volným časem dětí a mládeže.

1.2 Volný čas dětí a mládeže

Volný čas dětí a mládeže se od volného času dospělého člověka dosti odlišuje. Rozdíl je ve výchovném působení, neboť je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování (Pávková et al., 1999, s.15). U dětí není ještě dostatek zkušeností, neví, jak správně se svým volným časem naložit, nedokáží se zorientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují od dospělého člověka citlivé vedení.

Hájek a kol. popisuje odlišnosti a zvláštnosti u volného času dětí a mládeže od volného času dospělých takto (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.66):

- *Liší se rozsahem.*
- *Svým obsahem.*
- *Mírou závislosti a samostatnosti.*
- *Nezbytným pedagogickým ovlivňováním.*

Děti mají povětšinou více volného času než dospělí. Ale i tak existují děti, které mají volného času nedostatek (např. závodně sportují), nebo spíše nadbytek volného času, se kterým si děti nebo mládež neumí poradit. Mělo by být v zájmu společnosti, jak děti tráví svůj volný čas. Pro někoho může být samozřejmé, že jde převážně o záležitost rodiny, ale to je mylný názor. Rodina nemá jak materiální vybavení, potřebnou kvalifikaci, tak nemá ani dostatek času. Obsah aktivit ve volném čase u dětí a mládeže se odvíjí od věku a individuálních zvláštností trávení svého volného času. Většinou se jedná o pestřejší aktivity než u dospělých. Určitá míra samostatnosti závisí také na věku dítěte, jeho psychické a fyzické vyspělosti, nabídce volného času v regionu, kde žije a v neposledním řadě na rodinném prostředí (Pávková et al., 1999, s.16).

1.2.1 Pojem výchova a volný čas

Mezi těmito pojmy se dá souvislost vyjádřit dle Hájka a kol. těmito třemi způsoby (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.67):

- *Výchova pro volný čas, k volnému času. Podstatou toho způsobu je rozvíjení, utváření, kultivování schopností, dovedností, kompetencí pro hodnotné využití volného času.*
- *Výchova ve volném čase. Jedná se o specifické podmínky výchovy. Tato výchova je součástí výchovného působení v té části našeho života, o které si sami můžeme relativně svobodně rozhodnout.*
- *Výchova volným časem. Tato výchova označuje aktivity ve volném čase, instituce, použité metody a formy jako prostředek výchovy.*

Tyto tři způsoby vyjádření vztahu mezi výchovou a volným časem se liší podle toho, jestli zdůrazňujeme výchovné cíle, podmínky výchovy nebo prostředky výchovy. Využití našeho volného času je vždy cílem, podmínkou, ale i prostředkem současně (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.67).

1.2.2 Vysvětlení pojmu mladší školní období

Pro potřeby naší práce je důležité se zmínit i o mladším školním věku u dětí. Mladší školní věk je s dětmi spojen s jejich působením na 1.stupni ZŠ. Langmeier popisuje mladší školní období ve své knize následovně: „*Jako mladší školní období zpravidla označujeme dobu od 6-7 let, kdy dítě vstoupí do školy, do 11-12 let, kdy u dítěte začnou první známky pohlavního dospívání i s průvodními projevy své psychiky*“ (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.117).

Psychologicky se celé toto období dá charakterizovat jako věk střízlivého realismu. Tento realismus je zpravidla závislý na tom, co mu autority (rodiče, učitelé) povědí, je to tzv. naivní realismus. Až později se dítě stane kritičtější, a i jeho přístup ke světu je kriticky realistický (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.118).

V další kapitole se budeme věnovat funkcím volného času.

1.3 Funkce volného času

U volného času je jednou ze základních otázek funkce volného času v současné společnosti. Když se podíváme na volný čas v jeho historii, tak je vidět, že měnil svou funkci. Ve starověku a středověku vedle funkce rekreační mohl mít volný čas i funkci sociální (společenské kontakty) a funkci náboženskou (rozjímání, bohoslužby). Kaplánek popisuje, jak rozlišují funkce volného času v současnosti němečtí pedagogové volného času (Kaplánek, 2011). E. Weber rozlišuje minimálně tři hlavní funkce volného času:

- *Regenerace sil.*
- *Kompenzace jednostranné práce.*
- *Vlastní orientace v životě.*

Zato Horst Opaschowski uvádí sedm funkcí volného času (Kaplánek, 2011):

- *Volný čas jako zotavení, rekreace.*
- *Volný čas jako kompenzace, vyrovnání se s tím, co se nedaří nebo nedostává v ostatním životě.*
- *Volný čas jako katarze, odreagování a osvobození od napětí a emocí, které jinak potlačujeme.*
- *Volný čas jako ventil, uvolnění přebytečné energie.*
- *Volný čas jako konzum, užívání produktů a věcí.*
- *Volný čas jako kontrast, opak práce.*
- *Volný čas jako doba podobná práci, jedna z teorií kongruence (shody).*

S rostoucími nároky na jedince v pracovním procesu roste i potřeba rozvíjet schopnosti kreativně a spontánně v rámci volného času, převážně v oblasti hry, sportu, zábavy, politiky a kultury. Mezi schopnosti, které lze u jedince rozvíjet v rámci volného času, patří schopnost kooperace, komunikace, řešení konfliktů a problémů, schopnost citlivosti, abstrakce, fantazie, inovace (Kaplánek, 2011).

V další kapitole se podíváme na volný čas v anglicky a německy hovořících zemích.

1.4 Leisure, pojetí volného času v anglicky mluvících zemích

Pro pojetí volného času je pro nás velmi inspirativní zejména badatelský anglosaský proud, tzv. *leisure studies*. Setkáváme se i s pojmem nebo výrazem *free time*, ale klíčem k porozumění, jak uvažovat v současnosti o volném čase v anglicky hovořících zemích, je považován právě pojem *leisure*. V literatuře, v anglicky psané, se setkáváme se čtyřmi způsoby, jak je tento pojem rozvíjen a chápán (Kaplánek, 2012, s.30).

První pojetí *leisure* chápe pojem volného času jako obvyklý význam, smysl volného času. Jedná se o význam tzv. reziduální neboli zbytkové kategorie času, čas, který nám zbývá po odečtení času věnovaného našim definovaným činnostem, např. pracovním povinnostem, škole atd. (Kaplánek, 2012, s.30).

Druhé pojetí chápe pojem *leisure* jako určitou specifickou kvalitu, která je definována v našem chování a v jejich kategoriích nebo v našem prožívání. Takto je fenomén *leisure* chápán jako fyzická či duševní aktivita, nikoli jako časový úsek, náš volný čas. V tomto pojetí je kladen důraz na tvůrčí, a hlavně aktivní prožívání svého volného času, jako je sport a sportovní výchova (Kaplánek, 2012, s.31).

Třetí pojetí, které je blízké druhému, chápe *leisure* z pohledu jeho funkce, jak v životě společnosti, tak i v životě jedince. V centru jeho pozornosti není ani tak prožívání či vlastní aktivita, ale jejich efekty (Kaplánek, 2012, s.32). Toto pojetí hledá ověřitelný důkaz, který dokládá určitý přínos volnočasových aktivit (podpora zdraví při rekreaci atd.) a význam *leisure* pro oblast turistického ruchu, regionálního rozvoje aj.

Čtvrté, poslední pojetí *leisure* je chápáno jako prvek, který konstituuje (zřizuje, ustanovuje) kulturu ve smyslu antiky. Poslední pojetí *leisure* vychází z kritického hodnocení společnosti, která je na jedné straně orientovaná na výkon a na straně druhé, jak popisuje Kaplánek ve své knize, „na privatizovaný hédonisticky orientovaný volný čas“ (Kaplánek, 2012, s.32).

1.5 Německý pojem „Freizeit“

Toto pojetí volného času je v německy hovořících zemích jedna ze základních konceptů pedagogiky volného času. Samotné slovo, *freizeit*, se začalo používat, aby se odlišila doba soukromého času od doby práce. Rozšíření tohoto pojmu a jedna z hlavních příčin vzniku je různá, každý autor ji popisuje jinak. Kaplánek ve své knize hovoří o třech interpretacích (Kaplánek, 2012, s.33).

První interpretace jsou myšlenky jednoho z autorů německé pedagogiky volného času, Horsta Opaschowského. Ten sleduje oddělení doby práce od doby volna již od J.A.Komenského a jeho *Velké didaktiky*, kde požaduje, ať jsou do školního vyučování zařazené přestávky, které se zaplní zábavou, hrou atd. Opaschowski vidí spojitost oddělení práce od ostatního našeho života s rozvojem kapitalismu, který rozděluje život na sféru našich povinností a našeho volna, tedy sféru veřejnou a privátní (Kaplánek, 2012, 34).

Druhá interpretace je spojena s definicí volného času, disponovatelný čas, kterou zavedl v 19. století Karl Marx s ohledem na nedostatek volného času nejchudších vrstev obyvatelstva, tzv. „proletariátu“. Jedním ze zástupců druhého proudu je sociální pedagog H. Giesecke, který tento pojem vymezuje negativně, jako zbytkovou kategorii, odvozuje pojem volný čas a pracovní doba (Kaplánek, 2012, s.34). Toto označení, volný čas, má dle Gieseckeho smysl pouze v industrializované společnosti, která jasně vymezuje pracovní dobu.

Třetí a poslední interpretace je spojena s osvícenským modelem pro vysvětlení vzniku a rozšíření volného času, jak jej interpretuje německý pedagog Wolfgang Nahrstedt. Ten vychází ze slova *freizeit*, které chápe jako čas svobody nebo svobodný čas. Doba osvícenství se snažila osvobodit člověka, ale pro jeho svobodu je také důležitý svobodný čas (Kaplánek, 2012, s.35).

V další kapitole se budeme věnovat chartě výchovy pro volný čas.

1.6 Charta výchovy pro volný čas

Charta výchovy ve volném čase je mezinárodní dokument, který v roce 1993 schválilo předsednictvo asociace, *Světové sdružení pro rekreaci a volný čas*. Základním účelem této charty je informovat vlády, vzdělávací systémy a nevládní organizace o významu a přínosu volného času, výchovy pro volný čas a výchovy ve volném čase. Pávková ve své knize popisuje a rozděluje chartu na volný čas, vzdělávání a výchovu a vzdělávání a výchovu pro volný čas (Pávková et al., 1999, s.32-33)

Volný čas:

- *Volný čas představuje specifickou oblast lidského života, přináší člověku prospěch, radost, potěšení atd.*
- *Volný čas představuje nejdůležitější zdroj osobnostního, společenského a ekonomického rozvoje a výrazně přispívá ke kvalitě života.*
- *Volný čas podporuje celkovou pohodu a zdraví.*
- *Volný čas je základním lidským právem.*
- *Rozvoji volného času pomáhá zajištění základních životních podmínek.*
- *Lidská společnost je velmi složitým a vzájemně několikanásobně propojeným systémem a volný čas nejde oddělit od jiných životních cílů.*
- *Pro mnoho společností je v dnešní době typická rostoucí nespokojenost, nuda, stres, nedostatek pohybu, odcizení lidí. Tyto problémy lze vyřešit prostřednictvím volnočasových aktivit.*
- *V dnešní době probíhá v mnoha společnostech na celém světě k socioekonomickým transformačním procesům, které vedou ke změnám množství volného času jedince během jeho života. Tyto změny mají vliv na způsob trávení volného času.*

Vzdělávání a výchova:

- *Základním smyslem výchovy a vzdělávání je rozvinout postoje a hodnoty vychovávaných a vybavit je dovednostmi a znalostmi, které jim pomohou k větší jistotě, radosti a uspokojení v životě.*

Vzdělávání a výchova pro volný čas:

- *Předpoklady a podmínky pro trávení volného času si jedinec nemůže vytvořit sám. Rozvoj volného času vyžaduje koordinaci těch institucí, kterých se to týká (vlád, vzdělávacích zařízení atd.).*
- *Volnočasová výchova musí odpovídat potřebám a podmínkám jednotlivých zemí.*
- *Volnočasová výchova je celoživotní proces.*
- *Formální i neformální instituce vzdělávání hrají důležitou roli při zavádění volnočasové výchovy.*
- *Volnočasová výchova je již poměrně dlouho považována za část pedagogiky a vzdělávání, ale toto se v praxi zatím plně neodrazilo.*
- *Nové století vyžaduje nové mezioborové způsoby pro poskytnutí služeb ve volném čase. Specialisté v oboru volného času musí vyrobit nový systém výcviku a výchovy pracovníků v této oblasti, kteří budou odpovídat budoucím potřebám.*

V další kapitole se budeme zabývat výchovou mimo vyučování.

2 VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ

2.1 Výchova a její stavební kameny

Než se podíváme na výchovu mimo vyučování a její základní aspekty, řekneme si něco k základním stavebním kamenům výchovy, jak je popisují někteří autoři.

Stavební kameny výchovy neboli základní stavební kameny jsou důležité u reálné výchovy, která se skládá ze tří částí a každá má svou zásadní roli. Morrish ve své knize popisuje tyto stavební kameny výchovy takto (Morrish, 2003, s.22):

- *Výchova k poslušnosti – děti jsou ve svých raných letech sebestředné a impulzivní, své potřeby chtějí mít hned teď splněny a jsou vzteklé, když jim něco odepřeme. Takovémuto chování lze předejít naučením je poslechnout instrukce dospělých, podrobení se omezením a pravidlům a respektovat autoritu.*
- *Výuka dovedností – je třeba, aby si děti osvojily, jak si hrát, pracovat, jak si stanovit své osobní cíle, jak řešit konflikty. To je zpravidla jediný způsob, jak se děti mohou stát kooperativními a zodpovědnými.*
- *Management rozhodování – u této výchovy jde o samostatné rozhodování a výchovu k němu. Mají-li býti děti v dospělosti zodpovědné, musíme jim s přibývajícím věkem poskytnout více svobody. Děti se pak učí ze své zkušenosti a již v mnoha případech rozhodují sami.*

V další kapitole se podíváme na výchovné metody.

2.2 Pedagogicko-výchovné metody

Výchovné metody jsou při výchově jedince důležitou součástí práce pedagoga. Mezi základní výchovné metody patří (Arsenjevodá, 2012): metoda požadavku, jedná se o nejjednodušší metodu, požadavek musí být přiměřeně vysoký a zdůvodněný, je lepší, aby tato metoda byla spojena s vysvětlováním; metoda přesvědčování, slovní působení a působení na city spojené s logickou argumentací; metoda navykání a cvičení, jak slušně

jíst, umět zdravit atd., jde o dodržení určitých zásad a pokynů, odstranění špatných a vytváření správných návyků; metoda kontroly a hodnocení, hodnocení správného jednání a upozorňování a hodnocení nedostatků, k prostředkům hodnocení řadíme pochvaly a tresty. Pospíšil ve své publikaci popisuje pedagogické metody takto (Pospíšil, 2010):

- *Metody výchovné – splnění jednotlivých složek výchovy a jejich cílů, tvorba postojů, zájmů a potřeb toho, kdo se vzdělává.*
- *Metody vyučovací – rozvíjení vědomostí a pěstování dovedností a návyků žáků, které předává pedagog.*
- *Metody vědeckovýzkumné – obohacují pedagogiku novými znalostmi.*

Metody se dále dělí na metody přímého a nepřímého působení pedagoga, podle fáze procesu pedagogiky na motivující, fixační a expoziční a metodu diagnostickou. Dle zdroje poznávání na metodu slovní a metodu přímé zkušenosti. Podle postupu práce pedagoga na geneticko-dogmatické, analyticko-syntetické, indukci a dedukci a srovnávací metody. Dále dělíme metody ve výchově na metody základní (emoční, rozumové, dovednostní a návykové), metody komplexní (ovlivňování autoritou, kolektivem, režimem) a na metody odražené (kombinované a parciální) (Pospíšil, 2010).

V některé literatuře se dočteme i opak k velkému významu výchovných metod ve výchově. Zajímavé je zjištění, jak se k výchovným metodám staví v jiných zemích, např. v severských zemích, ve Skandinávii. Dánský pedagog a terapeut Jesper Juul se ve své publikaci k výchovným metodám staví takto: tvrdí, že dítě je vlastně asociál a má zvířecí povahu a dospělý člověk s dětmi musí zacházet s pomocí metod, aby se správně sociálně a lidsky vyvinuly. Tyto metody lze opírat o různé ideologie a jejich potřebu nikdo nezpochybňuje. Dítě je vlastně opravdovým člověkem již od narození, je tedy proti smyslu zabývat se nějakými výchovnými metodami. Podle Juula jsou metody výchovy nejen nadbytečné, ale i kontraproduktivní, jelikož se pro své nejbližší mění ze subjektu na objekt (Juul, 2015, s.20).

V další části se budeme zabývat pojmem výchova mimo vyučování.

2.3 Pojem výchovy mimo vyučování a její funkce

Historie pojmu výchova mimo vyučování spadá do poloviny šedesátých let 20. století a do myšlenek sovětského pedagoga Kostjaškina. Ten začal ve svých pracích používat termín práce mimo vyučování. Kaplánek popisuje tento pojem, jako vztah práce pedagogů, žáků a rodičů, kterou organizuje škola po době základního vyučování (Kaplánek, 2012, s.79). Tato činnost rozlišovala činnosti předepsané osnovami školy (např. laboratorní práce) a činnosti nad rámec školních osnov (vzdělávací akce aj.).

V současné době je pojem výchova mimo vyučování vzhledem k obsahu činností v této výchově širší než pojem výchova ve volném čase. Vyjma základních aktivit ve volném čase, jako jsou zábava, odpočinek, rekreace tento pojem zahrnuje i oblast základních dětských povinností, např. sebeobsahu, přípravu na vyučování. Pávková ve své knize popisuje tento pojem takto (Pávková et al., 1999, s. 39):

- *Probíhá mimo povinné vyučování.*
- *Probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny.*
- *Tato výchova je institucionálně zajištěná.*
- *Převážně se uskutečňuje ve volném čase.*

Způsob využívání volného času a jeho obsah mají značný vliv a význam z hlediska duševní hygieny člověka. Způsob, jakým jedinec odpočívá, rekreuje se a způsob jeho zábavy mají vliv na jeho školní nebo pracovní výkony. Pávková popisuje důležitý úkol výchovy mimo vyučování, rozvíjení potřeby celoživotního vzdělávání, převážně v souvislosti se zájmovou orientací člověka. Oblast výchovy mimo vyučování plní tedy funkci vzdělávací, výchovnou, sociální a zdravotní (Pávková et al., 1999, s. 40).

V souvislosti s výchovou mimo vyučování se ve starší odborné literatuře objevují označení jako mimoškolní a mimotřídní výchova. V dnešní době se tyto dva pojmy dají obtížně rozlišit a vymezit, např. z důvodů popisů činností školních družin a školních klubů. V novějších pedagogických publikacích se objevují tři základní pojmy vztahující se k výchově. Hájek a kol. tyto pojmy vysvětluje jako (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s. 68):

- *Formální výchova – zahrnuje působení jak školních zařízení, tak i vzdělávacích zařízení odborných. Dokončení tohoto vzdělávání je potvrzeno příslušným dokladem, osvědčením, vysvědčením.*
- *Neformální výchova – zahrnuje organizované a cílené aktivity, které probíhají ve volném čase, mimo vyučování. Mohou být i zakončeny udělením nějakého dokladu, zahrnují vzdělávání a celoživotní výchovu, respektují dobrovolnost, participaci, demokracii.*
- *Informální vzdělávání – obsahuje jak učení záměrné a cílené, tak i učení nahodilé v běžných životních situacích.*

V další části si přiblížíme souvislost mezi volným časem a životním stylem.

2.4 Výchova ve volném čase a životní styl

Samotná výchova ve volném čase má vliv na utváření životního stylu jedince. U této výchovy jde o cílevědomé a záměrné utváření našeho životního stylu. Jak svůj volný čas využíváme nám ukazuje, jaký máme životní styl. Tento pojem, životní styl, se vymezuje různými způsoby. Hájek a kol. ve své knize životní styl popisuje jako jakýsi souhrn životních forem, který člověk prosazuje aktivně, zejména tedy zahrnuje (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.69):

- *Aktivní používání a ovlivňování uspořádaných materiálních a sociálních podmínek.*
- *Orientaci člověka na své hodnoty.*
- *Jednání člověka.*

U výchovy ve volném čase lze vymezit její dílčí výchovné cíle dle Hájka a kol. takto: podporovat aktivní zájmy a využívání volného času; naučit vychovávaného, aby dobře využíval podmínek, zejména materiálních, pro trávení svého volného času; ovlivňovat volbu, kde bude jedinec trávit svůj volný čas (jednotlivce, sociální skupiny); vést k věcnému hodnocení volného času, tato hodnota nemá být, jak podceňována, tak i přeceňována (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.69).

V následující části práce se podíváme na psychohygienické aspekty trávení volného času.

2.5 Psychohygienu a volný čas

Zajímavým pojmem v trávení našeho volného času a výchovy pro náš volný čas je psychohygienu. Lze ji jednoduše chápat jako jakousi psychologickou disciplínu, a jak Spousta ve své práci píše, integruje v sobě poznatky přírodních, společenských a technických věd, které se dají použít v péči o člověka z hlediska jeho vnitřní a psychické stability, optimální výkonnosti, aktivní adaptace na prostředí a v neposlední řadě na prožívání svého smysluplného života (Spousta, 1996, s.11). Samotná psychohygienu má svá pravidla i pro využívání volného času. Tradičně směřuje psychohygienu k formulování určitých zásad a pravidel. Spousta tyto psychohygienická pravidla využívání volného času prezentuje ve 12 bodech takto (Spousta, 1996, s.15):

- *Volný čas není nepotřebně stráveným časem.*
- *Uvědomění si odpovědnosti jak za výsledky své práce, tak i za využívání svého volného času.*
- *Nejvýhodnější je organizování volného času individuálně, nebo respektovat co nejvíce individuálnost.*
- *Ve svém volném řase je potřeba odstranit každou viditelnou křečovitost a zbytečné úsilí.*
- *Soukromé cíle, plány, hodnoty v čase našich povinností rozumně usměrňovat, ve volném čase tyto naše plány, cíle a hodnoty korigovat fantazií.*
- *Snažit se o širší záliby a plány a jejich realizaci nevázat absolutně na svou práci.*
- *Ve volném čase by měly být činnosti doprovázeny pozitivně naladěnými emocemi.*
- *Věnovat se ve volném čase těm aktivitám, pro které mám určité schopnosti.*
- *Činnosti ve volném čase by měly vést k určitému subjektivnímu prožitku úspěchu.*
- *Náplň aktivit ve volném čase hledat spíše ve svých představách, a ne v racionalitě, ale nesmí dojít k odtržení od reality.*
- *Tyto pravidla neplatí pouze pro psychiku jedince, ale i pro jeho tělo.*
- *Znat a mít názor na tato pravidla využívání svého volného času.*

V další kapitole se zaměříme na cíle a prostředky výchovy mimo vyučování.

2.6 Cíle, prostředky a podmínky výchovy mimo vyučování

Každá výchova má určitý cíl a své podmínky a prostředky ke splnění cílů. I výchova mimo vyučování má své cíle. K jednomu ze znaků výchovy je jeho cílevědomost. Každý pedagog si při každé fázi výchovy stanoví určité cíle, kterých chce dosáhnout, zvolí si prostředky, kterými daných cílů dosáhne a své snažení si samozřejmě i vyhodnotí. Cíle ve výchově můžeme rozdělit na cíle individuální a cíle společenské. Kaplánek ve své knize popisuje takto popsané cíle od Opaschowského, kde uvádí, že cíle individuální lze shrnout do tzv. volnočasových kompetencí, tj. že jedinec umí svůj volný čas užívat nezávisle na tlaku z okolí a umí uvážit své potřeby. Společenské cíle výchovy lze shrnout do pojmu volnočasová kultura. V dnešní době lze tento pojem vnímat pouze jako subjektivní význam pro jedince, ale z hlediska kvantity volného času nemůžeme vnímat současnou kulturu jako volnočasovou (Kaplánek, 2012, s.112-113).

Ve výchově ve volném čase mimo vyučování používáme určité specifické dílčí a obecné výchovné cíle. Cílem výchovy mimo vyučování, ve volném čase, myslíme tím obecným cílem je naučit jednotlivce, jak s volným časem hospodařit, využívat ho s rozumem, skutečně oceňovat svůj volný čas jako významnou hodnotu. Jedním z dílčích cílů je např. naučit toho, koho právě vychováváme, jak se rekreovat, odpočívat, rozvíjet své zájmy apod. (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.73).

Podmínky výchovy mimo vyučování lze rozdělit na podmínky vnitřní a podmínky vnější. K vnitřním podmínkám řadíme dostatek příležitostí pro pedagoga pro rozvíjení a respektování individuálních znaků jedince, zejména potřeb, zájmů, schopností. Pro pedagoga, který pracuje s jedinci ve volném čase je velmi důležitá znalost věkových zvláštností, protože pracuje s lidmi různého věku a velmi často se skupinami věkově heterogenními. Vnější podmínky výchovy mimo vyučování mají svá specifika. Výchova probíhá v různém prostředí, které je proměnlivé, rozmanité a není stálé. Požadavky na vybavení a prostory, kde výchova probíhá jsou odlišné dle typu instituce a výchovného zařízení, ale vždy musí vyhovovat záměrům a druhům činností (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.73).

K prostředkům výchovy řadíme vše, čím pedagog dosáhne výchovných cílů. Jde o široký pojem, který je v pedagogice chápán v různé šíři. Jeho nejširší pojetí popisuje Hájek ve své knize takto (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.74): když se podíváme na toto pojetí výchovy, patří mezi pedagogické prostředky činitelé výchovy, metody, obsah, formy a materiální prostředky.

V další kapitole se budeme zabývat volnočasovými aktivitami a způsoby trávení volného času.

3 ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

3.1 Volnočasové aktivity

Jelikož je volný čas časem, který má člověk pro sebe, tak ho každý z nás využívá jinak, po svém, svobodně si o něm rozhoduje. Dítě svůj volný čas převážně využívá ke hrám, mládež spíše svůj volný čas kloní k vrstevnickým skupinám, sociálním kontaktům a dospělý člověk se rád ve svém volnu věnuje koníčkům. Aktivit, kterým se věnujeme ve svém svobodném čase, je velmi mnoho. Zajímavé rozdělení aktivit u dětí ve volném čase popisuje ve své publikaci Matějček (Matějček, 1996, s.81-82):

- *Tělocvik, sport, síla, cvičení.*
- *Rukodělné práce, kutilství, práce s kovem, dřevem, textilem.*
- *Oblast moderních technologií (počítač, počítačové hry).*
- *Hudební nástroje, hudba. Pro děti jsou nejpřitažlivější dechové nástroje.*
- *Velkým zdrojem podnětů pro dítě je příroda.*
- *Hraní divadla.*
- *Učení o prázdninách, tj. dětský organismus si nejlépe odpočine od jednoho zatížení, zatížením jiným, ale zatížením zajímavým, radostným, odpočinkovým.*

Sak se ve své knize zmiňuje o obrovské moci masmédií a tvůrců masové kultury na trávení volného času u mládeže, a to s denní a týdenní frekvencí. Masmédia tvoří základ volného času mladého člověka, jedná se o pasivní příjem estetických hodnot a informací z hromadných sdělovacích prostředků (Sak, 2004, s.62).

Velmi zajímavý je popis trávení volného času a aktivit ve volném čase u adolescentů, jak je ve své knize popisuje Čáp. Ten tuto věkovou kategorii mládeže řadí mezi diferenciované trávení a nediferenciované trávení volného času. Diferencovanost je termín, který označuje kvalitativně odlišné stupně v trávení volného času a nediferencovanost je termín bez soustavnější a trvalejší zájmové činnosti (Čáp, 1990, s.86). Tato skupina mládeže, která nediferencovaným způsobem tráví svůj volný čas, má na prvním místě mezi svými hlavními činnostmi zábavu s kamarády

a zábavné pořady, např. pokud sportují, tak jedině mimo jakýkoliv oddíl. Zato adolescenti s diferencovaností, mají na prvním místě ty zájmové činnosti, které jsou v přesahu nenáročné a převážně v zábavné formě, ale tato činnost je realizována dlouhodobě, a to v některém oddíle nebo kroužku (Čáp, 1990, s.87).

V další části práce se podíváme na zájmové činnosti.

3.2 Zájmové činnosti

Chápání zájmových činností je v jejich aktivitách, které jsou převážně cílevědomé a tyto aktivity jsou zaměřené na rozvíjení a uspokojení osobních potřeb, schopností a zájmů. Tyto činnosti mají velký vliv na rozvíjení osobnosti a na správnou orientaci ve společnosti. Dělení zájmů je různé. Můžeme je dělit dle úrovně činnosti, času, jak dlouho tato činnost trvá, podle obohacování, podle obsahu i podle společenské hodnoty dané činnosti. U Hájka se dočteme o rozdělení těchto zájmových činností na (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.166-168):

- *Dle úrovně činnosti, aktivní nebo receptivní (aktivní, samostatně vyvíjená činnost jedince a produkce nějaké hodnoty, receptivní, aktivita je redukována na vnímání předmětu zájmu).*
- *Dle intenzity zájmu, na zájmy hluboké a povrchní.*
- *Z hlediska časového trvání na zájmy krátkodobé, přechodné či dočasné. Opakem jsou zájmy trvalé.*
- *Podle stupně obohacování (koncentrace), jednostranné a mnohostranné.*
- *Dle společenských norem, zájmy žádoucí a zájmy nežádoucí.*

Hájek a kol. dále zájmové činnosti dělí na činnosti rukodělné (rozvíjení manuálních dovedností), činnosti technické (pěstování konstrukčních dovedností, smyslu pro přesnost), přírodovědné činnosti (seznámení se s přírodními vědami), estetickovýchovné činnosti (formulace vztahu k estetickým hodnotám u dětí), dále na činnosti spojené s tělovýchovou a sportem, s turistikou, se společenskovědními zájmy a s jednou

z nejrychleji se rozvíjejících oblastí zájmu u dětí, a to počítače (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.167-168).

Dělení zájmových činností u Pávkové je trochu širšího rozsahu. Ta používá tradiční dělení, podle obsahu, na činnosti společenskovední, přírodovědně-ekologické, pracovní-technické, estetickovýchovné, sportovní, tělovýchovné, turistické (Pávková et al., 1999, s.98). Dále se zmiňuje o okruzích činností u popsaného dělení. Okruhy společenskovedních činností, např. poznávání významných objektů, třeba v místě bydliště, seznamování se s významnými objekty a památnými místy, setkávání a společné akce dětí z různých měst, mezinárodní setkání atd. Okruhy pracovní-technických zájmových činností, např. práce s různými materiály, konstruktivní práce, stavebnice, modelářské práce atd. K okruhům přírodovědeckých zájmových činností řadíme např. pozorování živé přírody, chovatelství, pěstitelské práce aj. Mezi okruhy estetickovýchovných činností patří třeba výtvarné zájmové činnosti (chápaní výtvarného umění, práce s výtvarnými prostředky atd.), hudební činnosti (hudební hry, sólový a sborový zpěv aj.), a také literárně-dramatické zájmové činnosti (četba, návštěvy kulturních představení atd.). K posledním okruhům zájmových činností ve volném čase patří okruhy tělovýchovných a sportovních činností (kondiční cvičení, atletika, pěší turistika aj.) (Pávková et al., 1999, s.98-102).

V další části se podíváme na trávení volného času formou tělesné výchovy a sportu.

3.3 Volný čas a sport

Svůj volný čas tráví každý z nás různě. Na trávení volného času má vliv výchova, rodina, prostředí, společnost, ale i to, co vidíme kolem sebe, třeba i v televizi. Jednou z nejdůležitějších forem trávení volného času je sport a vše se sportem spojené jako i tělesná výchova. Hlavní náplní tělovýchovného procesu ve volném čase je vykonávat různorodá cvičení, činnosti a formování rozličných dovedností. Tělesná cvičení mají i nenahraditelnou úlohu při formování lidských vlastností, jako je tělesná zdatnost, tělesné zdraví a pohybové schopnosti (Hřebíček, 1996).

Zajímavým způsobem se o sportu zmiňuje, v rámci trávení volného času, Kaplánek. U sportu se jedná i o tzv. „kult těla“, kdy je sport oslavou fyzické síly a lidské krásy. Sport je jednou z posledních oblastí našeho života, která vnímá člověka celistvě s jeho duševními a fyzickými schopnostmi, jelikož kromě hodnot společenských přináší zkušenost vytrvalosti, zdraví a fyzické síly (Kaplánek, 2011).

3.3.1 Tělesná výchova a její formy ve volném čase

I tělesná výchova má své úkoly, které se realizují pomocí několika základních forem. Za nejvýznamnější formy lze označit tzv. základní tělesnou výchovu, rekreační tělesnou výchovu a sportovní výchovu (Hřebíček, 1996). Hřebíček dále rozděluje tyto formy výchovy takto (Hřebíček, 1996):

- *Základní tělesná výchova, mezi konkrétní organizační formy patří pravidelná tělovýchovná zaměstnání (cvičební hodiny), tělovýchovné vycházky (výlety), prázdninové tábory, tělovýchovné soutěže a veřejná tělovýchovná vystoupení (např. sokolská vystoupení).*
- *Rekreační tělesná výchova, aktivity zdravotně kompenzační a rehabilitační.*
- *Sportovní výchova (zájmová činnost), intenzivní charakter sportovních činností (např. turistika).*

V další kapitole se zaměříme na oblasti volného času důležité pro mladého člověka.

3.4 Oblasti volného času důležité pro současnou mládež

Dnešní doba je celkově zvláštní v tom, jak mládež svůj čas využívá. Když bychom se podívali zpět, do 70. nebo 80. let minulého století, bylo trávení volného času řízeno státem a povinným působením v Pionýru nebo svazu mládeže. Pro někoho toto období můžeme být možná i divné, ale pro ty z nás, kdo si to pamatují a zažili to, bylo toto období našeho

života a vývoje v něčem i zajímavé. Nezažili jsme nudu, nic nedělání, jen pouhé „poflakování se“ po ulici nám nic neříkalo, pořád jsme měli co dělat, i když nebyl tento čas pro nás časem svobody, ale byl časem, kdy jsme něco museli.

Dnes je trávení volného času pro mladého člověka příjemnější v tom, že si může vybrat z celé škály možností a aktivit, jak se svým volným časem naložit. Buď se jedná o aktivity formální, někým a nějakou institucí organizované, kde je u této aktivity vidět i její výchovný potenciál, např. aktivity školní, různé sportovní kluby nebo občanská sdružení (Skaut). Nebo jde o tzv. neformální volnočasové činnosti dětí, mládeže a dospělých, kde se tyto aktivity neodehrávají na půdě oficiálních institucí, ale často tzv. „za zády“ těchto organizací (Kaplánek, 2012, s. 149). Kaplánek se dále zmiňuje o těchto aktivitách, jako o těch, co nejsou masově rozšířené a odehrávají se jakoby za oponou, např. se jedná o (Kaplánek, 2012, s. 151-155):

- *Streetart, nekomerční umění v městském prostoru (graffiti).*
- *Knitting street (pouliční pletení).*
- *Guerilla gardening, kultivace veřejného prostoru, např. výsadba okrasných květin.*
- *Parkour, užitečný pohyb pro překonávání překážek.*
- *Slackline, balancování při přechodu speciálně vyrobeného pásu.*
- *Komínáři, výstupy na továrenské komíny, chladící věže.*

Výše popsané aktivity ve volném času dnešní mládeže můžeme řadit do nelegálních činností, které nejsou většinou schválené, třeba vlastníky budov atd. U Kapláneka se ale dočteme i o aktivitách, které jsou pro většinu mládeže důležitější než ty činnosti, které jsou trošku ilegální. Jde o aktivity, ve kterých mladí lidé hledají něco navíc, transcenci, překročení sebe samých, i svých zkušeností. Tyto oblasti zájmu dnešního mladého člověka jsou (Kaplánek, 2011):

- *Zážitek, jde o touhu po zážitku, stimulaci, nějakou kompenzaci (poslech hudby, zábavní průmysl, nové formy sportu, fitness, jocking).*
- *Hudební zážitek, nabízí mladým lidem jinou realitu, uvolňuje pocity, nabízí únik z tohoto světa (rocková hudba, jakýsi odpor ke společnosti).*

- *Zážitky napětí a uvolnění, zábava, napětí, hra, sport, hledání nějaké „akce“.*
- *Přátelství a láska, hledání jistoty vztahu, člověk nechce být sám.*
- *Parta, vztah ke skupině vrstevníků, důležitý je pocit sounáležitosti.*
- *Zábava a dobrodružství, orientace na zábavu a napětí (rocková hudba, cestování, komunikační prostředky).*
- *Hra a sport, sportovní utkání je jakási slavnost, sport je vlastně hra, sportovní výkon je oslavou fyzické síly a krásy.*
- *Tělesnost, v popředí je zájem o lidské tělo, kult těla.*

V další kapitole naší práce se zaměříme na zařízení pro výchovu mimo vyučování, jak školská, tak i mimoškolská.

4 ŠKOLSKÁ A MIMOŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO VOLNÝ ČAS

4.1 Přehled trávení volného času mládeže

Trávení volného času dětí a mládeže je různé podle místa bydliště. Na vesnici děti tráví svůj volný čas jinak než děti ve městě. Je to samozřejmě tím, že na městě je větší anonymita a tím i potřeba lidí se setkávat v nějakých spolcích nebo organizacích. Zato na vesnici, v malém městě, je trávení volného času spíše individuální záležitost jedince. Zajímavý výzkum prováděl Sak v roce 2000 u mládeže a dospělých ve věkové skupině 15-30 let. Z tohoto jeho výzkumu je patrné, že mládež ve věkové kategorii 15-18 let tráví svůj volný čas nejvíce v nějaké tělovýchovné organizaci (Sak a Saková, 2004, s.71). Za další místa trávení volného času Sak jmenoval např. (Sak a Saková, 2004, s. 71-72):

- *Ve škole mimo vyučování.*
- *V domě dětí a mládeže.*
- *V komerčním zařízení pro volný čas.*
- *V nějaké jiné instituci nebo zařízení.*
- *Sám, s přáteli, rodinou.*

Informace z tohoto výzkumu jsou zajímavé, i když se jedná o rok 2000. Za těch 19 let se toho v této oblasti trávení volného času mládeže moc nezměnilo. Určitě zůstal platným i jeden zajímavý Sakův názor na společnost volného času a její odvrácenou tvář, která místo rozvíjení, preferuje zábavu a místo seberealizace jedince pouhé „zabití času“ (Sak a Saková, 2004, s.72).

V další části se budeme zabývat školskými zařízeními pro trávení volného času.

4.2 Školská zařízení pro trávení volného času

Škola jako taková nabízí spoustu funkcí, kterými se zabývá. Ať už se jedná o samotnou edukaci, tak i o výchovu mimo samotné vyučování. Havlík s Kořou se ve své knize zmiňují o taxaci neboli odhadu funkcí školy v dnešní době. V dnešní době se hovoří o těchto funkcích (Havlík, Kořa, 2002, s.98):

- *Funkce výchovná.*
- *Funkce vzdělávací.*
- *Funkce kvalifikační.*
- *Funkce integrační.*
- *Selektivní funkce.*

A také o speciálních funkcích, které se k těmto funkcím školy přidružují, funkce ochranná a funkce nápravná (Havlík, Kořa, 2002, s.98).

Výchova ve volném čase zpravidla probíhá v nějaké instituci. Mezi základní formy výchovy mimo vyučování, které jsou zpravidla součástí školy a jedná se o výchovná zařízení, patří školní družiny a školní kluby. Do školní družiny patří žáci 1.stupně základních škol (1.-5. ročník). Školní kluby jsou určeny žákům 2.stupně základních škol, tedy mezi 6.-9. ročníkem.

Školní družina má provozní dobu ve dnech školního vyučování i ve dnech jiných, tj. o prázdninách. Základní forma činnosti školní družiny je pravidelnost, činnost pravidelná. Jedná se tedy o každodenní pedagogickou činnost s těmi žáky, kteří jsou přihlášení k pravidelné docházce do družiny. Školní družina umožňuje svým účastníkům zpravidla dvě činnosti, odpočinek a přípravu na vyučování. Dle Hájka a kol. mají odpočinkové činnosti odstranit únavu, plní jakési psychohygienické poslání, zájmové aktivity, které rozvíjí osobnost dítěte (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.145). Příprava na vyučování žáků měla vždy v náplni práce školní družiny významné místo. Tato příprava je vymezena jako jedna z alternativních činností, která může i zahrnovat ten okruh činností, které souvisí s plněním školních povinností. Těmito aktivitami jsou (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s.145-146):

- *Vypracování písemných domácích úkolů.*
- *Zábavné procvičování učiva formou didaktických her (upevňování a ověřování školních poznatků v praxi).*
- *Získávání doplňujících poznatků při praktických činnostech a v praxi (práce s PC, četba atd.).*

Školní klub je určen převážně žákům 2. stupně základních škol. Se školní družinou mohou tvořit jeden organizační celek a mohou spolu i organizovat společné činnosti. Základem činnosti školního klubu je určitá zájmová aktivita organizovaná formou různých kroužků, příležitostných aktivit a akcí i průběžnou nabídkou určitých spontánních akcí. Školní klub může přebírat funkci střediska volného času tam, kde toto středisko zřízeno není, třeba v malých obcích (Hájek, Hofbauer a Pávková, 2011, s. 147).

Mezi další školská zařízení pro volný čas dětí a mládeže řadíme domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Rozdíl mezi DDM a stanicí zájmových činností je v tom, že domy dětí a mládeže jsou zařízení, která mají široké spektrum zájmového působení, kdežto u stanic zájmových činností se jedná pouze o jednu zájmovou oblast. Svým širokým záběrem a velkou nabídkou možnosti trávení volného času dětí a mládeže jsou DDM nejvyhledávanějším zařízením, kde může dítě a mládež svůj volný čas trávit a naplnit ho. Náplň činnosti domu dětí a mládeže stanovuje vyhláška MŠMT 163/20018 Sb., kterou se mění vyhláška 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání (MŠMT, © 2013-2019). U Pávkové se dočteme o náplních činností stanovených vyhláškou MŠMT z roku 1992, vyhláška 432/1992 Sb. Mezi tyto zájmové činnosti patří (Pávková et al., 1999, s.128-132):

- *Pravidelná zájmová činnost, její organizaci mají na starosti zájmové útvary (kroužek, soubor, klub, kurz). Na závěr školního roku jsou výsledky těchto činností prezentovány veřejnosti formou např. výstav, vystoupení atd.*
- *Příležitostná zájmová činnost, akce příležitostné nebo cyklické, výchovně-vzdělávacího nebo rekreačního charakteru. Specifickou formou těchto činností jsou příměstské tábory.*

- *Spontánní aktivity, jedná se o průběžné nabídky činností, pedagogy nepřímo ovlivňovány jak organizačně, tak pedagogicky. Mezi tyto nabídky řadíme otevřená dětská hřiště, sportoviště, čítárny, dopravní hřiště aj.*
- *Organizace a garance soutěží a přehlídek doporučovaných nebo vyhlášených MŠMT, jedná se o výchovně-vzdělávací práci DDM, posláním těchto soutěží a přehlídek je vyhledávání talentů mezi dětmi a mládeží.*
- *Práce s talentovanou mládeží, s talentovanými jedinci má vlastní práce v DDM tyto funkce, vytváření speciálních zájmových útvarů, individuální práce s těmito dětmi, zadávání a řešení tematických úkolů, pořádání turnajů, soutěží, přehlídek, skupinové či individuální konzultace pro tematické úkoly, vzdělávací akce, expedice, odborná soustředění aj.*
- *Prázdninová táborová činnost, organizovaná činnost v době dlouhodobého volna (letní, jarní, vánoční prázdniny).*
- *Odborná pomoc, poskytování odborné pomoci ostatním subjektům pečujícím o volný čas dětí a mládeže, tuto pomoc poskytují domy dětí a mládeže.*

V další kapitole se podíváme na mimoškolní zařízení pro trávení volného času.

4.3 Zařízení pro trávení volného času mimo školu

Zařízení pro trávení volného času dětí a mládeže mimo školu je celá řada. Ať už jde o sportovní kroužky nebo kluby, různé spolky, neziskové organizace, občanská sdružení, organizaci Junák-český skaut nebo Sokol, jednu z největších a nejúspěšnějších tělovýchovných organizací.

Skauting, skaut a tím i organizace Junák přináší dětem spoustu zážitků, kamarádů, dobrodružství. Jedná se o jedno z největších globálních hnutí pro výchovu dětí a mládeže. Jak se píše, být skautem znamená hlavně umět si poradit, najít partu na celý život, mít radost a zážitky, pěstovat sebedůvěru, samostatnost a v neposlední řadě férovost (Junák-český skaut, © 2019).

Sokol neboli Česká obec sokolská je občanské sdružení, které organizuje zájemce o různé tělovýchovné a sportovní činnosti. K programům Sokola patří vzájemně provázané soubory aktivit (sportovní, pohybové, kulturní, společenské), které mají na starosti a uskutečňují se v tělovýchovných jednotách. U Sokola jde v první řadě o sport pro všechny, pro ty, co neusilují o nějaký maximální výkon ve sportu, ale chtějí si zacvičit pro zdraví, kondici, radost z pohybu. Je velmi příjemné, že se u Sokola věnují i dětem v různých věkových kategoriích (Česká obec sokolská, © 2015).

U zařízení pro mimoškolní trávení volného času dětí a mládeže nesmíme opomenout církve a salesiánské hnutí Dona Boska. Toto hnutí založil v 19. století italský kněz Jan Bosko. Don je v italštině označení pro kněze, protože bylo toto označení velmi oblíbené, už mu nikdo jinak neříkal, a tak mu zůstalo pouze toto jméno Don. Don Bosko měl zvláštní talent na to, aby byl velmi oblíbený mezi mladými lidmi. Uměl je velmi citlivě doprovázet k dobrému životu, když si získal jejich srdce. Uměl předvídat a snažil se předcházet jejich slabostem a omylům. Byl více přítelem mladých než jejich učitelem. Bosko si zvolil za svého ochránce sv. Františka Saleského, proto se jeho následovníci nazývají „salesiáni“. Salesiáni o sobě prohlašují, že fandí mladým a mají rádi Boha. Pokračují v díle Dona Boska, otce a učitele mládeže, uvádí do praxe jeho styl života a výchovy, kterému říkají styl preventivní. Tento styl si zakládá na víře, laskavosti, rozumu. Salesiáni jsou s mladými ve volném čase (vytváří prostor, kde může mladý člověk rozvíjet to dobré, co v sobě má), jsou s mladými na cestě k bohu (pomáhají hledat smysl života a dávají mu duchovní rozměr), jsou s mladými, kteří to potřebují (znevýhodnění a mladí v těžké životní situaci), jsou s mladými, když jde o vzdělání (mladí dobrovolníci, animátoři a jejich vzdělávací a zážitkové kurzy). Pomáhají ve světě, pomáhají ve školách jako učitelé, vychovatelé a také jako spirituálové. Jsou s mladými i díky médiím, např. Salesiánské mediální centrum, Salesiánský magazín, TV Noe apod. (Salesiáni Dona Boska, © 2019).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍLE A PŘEDPOKLADY VÝZKUMU

5.1 Cíle výzkumu

Cílem výzkumného šetření je potvrdit, popřípadě vyvrátit stanovené předpoklady, které se týkají toho, jak děti mladšího školního věku ve městě a na vesnici referují o trávení svého volného času a především, jak vnímají možnosti svůj volný čas trávit.

5.2 Předpoklady výzkumu

P1: Předpokládám, že ve městě organizují rodiče volný čas dětem častěji než na vesnici.

P2: Předpokládám, že děti ve městě navštěvují více kroužků než děti na vesnici.

P3: Předpokládám, že děti na vesnici tráví častěji svůj volný čas venku s kamarády než děti ve městě.

P4: Předpokládám, že děti ve městě tráví více času na PC, herní konzoli, tabletu nebo mobilu než děti na vesnici.

5.3 Metody výzkumu

Půjde o kvantitativní výzkum, který pracuje s čísly a zjišťuje frekvenci, rozsah a množství výskytu jevů i jejich míru, následně se tyto údaje dají matematicky zpracovat (Gavora, 2000, s. 31). Jako metodu průzkumu použijeme metodu dotazování, techniku dotazníku. Jedná se o nejfrekventovanější metodu ke zjištění údajů, především pro hromadné získávání údajů, kdy je velký počet odpovídajících. Tento výzkumný nástroj

je velmi ekonomický (Gavora, 2000, s. 99). Toto šetření bylo navrženo tak, aby měření proměnných přineslo numerická data (Punch, 2008, s. 13). Dotazník se skládá celkem ze 14 otázek. Otázky byly zvoleny většinou polouzavřené nebo výběrové (viz Příloha).

5.4 Popis výzkumného vzorku

Základní soubor tvoří děti mladšího školního věku z města i vesnice. Jde o děti ve věku 6-12 let, tedy děti, které navštěvují 1. stupeň základní školy (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.117).

Výběrový soubor tvoří žáci 3.-5. ročníku ze dvou vesnických a jedné městské školy. Žáci 1. a 2. ročníku nebyli do souboru zahrnuti, neboť vzhledem k mentálnímu vývoji, budou žáci 3. až 5. ročníku schopni objektivněji odpovědět na některé otázky.

Pro výběr zkoumaných objektů, výběr vzorku ze souboru, jsme si zvolili metodu nenáhodného, záměrného neboli nepravděpodobného výběru, a to výběr velmi efektivní a efektní, tzv. nabalování, „*snowball*“, sněhová koule. Tato technika spočívá ve výběru jedinců, při kterém nás původní respondent dovede k jiným členům naší cílové skupiny (Disman, 2007, s. 114). Ze zkoumaného vzorku je jedna osoba požádána, aby určila 3 až 5 jedinců, které ona považuje za vhodné zařadit do výběru (Reichel, 2009, s. 83). Požádali jsme jednoho pedagoga z každé základní školy o rozdání dotazníků dětem 3. až 5. ročníku. Vzhledem k počtu tříd a k počtu dětí ve třídách jsme do městské školy dali 100 dotazníků a na každou vesnickou školu 50 dotazníků.

Vzhledem ke zvolené metodě výběru vzorku ze souboru, byla návratnost dotazníků celkem velká. Z městské školy se vrátilo 100 dotazníků, dva jsme však museli vyřadit pro neúplnost údajů. Z vesnických škol se vrátilo 87 dotazníků, což zřejmě souvisí s nižším počtem tříd a nižším počtem žáků ve třídách. Celková návratnost dotazníků tedy je 93 %.

Výzkumný vzorek tedy tvoří celkem 185 respondentů. Z toho 98 respondentů, chlapců i dívek, z města a 87 respondentů, chlapců i dívek, z vesnice.

5.5 Charakteristika města a vesnic

K výzkumu jsme si vybrali děti z krajského města Jihlavy a ze dvou přilehlých vesnic. Dotazníky pak byly rozdány v místních základních školách.

Město Jihlava:

Jihlava je krajské město Kraje Vysočina s více než 50 tisíci obyvateli.

Ve městě působí řada sportovních oddílů, např.:

SK Jihlava, HC Dukla Jihlava, FC Vysočina Jihlava, Teniscentrum Jihlava, plavecký klub Axis, SK MG Vysočina Jihlava, RnR club Elvis Jihlava atd. v rámci kterých se děti mohou věnovat řadě sportů, např.:

atletice, boxu, florbalu, moderní gymnastice, házené, hokejbalu, judu, karate, kanoistice, malé kopané, lyžování, MMA, kobudu, lukostřelbě, skateboardingu, stolnímu tenisu, sportovnímu tanci, zápasu, volejbalu, fotbalu, hokeji, krasobruslení, závodnímu plavání, tenisu, squashu, badmintonu.

Dále je ve městě ZUŠ, kde se děti mohou naučit hrát na 20 různých hudebních nástrojů, mohou se zde věnovat sborovému nebo sólovému zpěvu, tanci, výtvarné a dramatické tvorbě.

V neposlední řadě je v Jihlavě DDM, kde se děti opět mohou věnovat celé řadě zájmových činností v různých kroužcích, např.:

airsoft, akvaristika-teraristika, astronomický, dance aerobic, domečkoví ochotníci, elektronika, flétna, florbal, folklorní tanec, francouzština, individuální kytara, instruktorský klub, orientální tanec, jumping kids, kašpárek, keramika, keyboard/klavír, kick box, kreativní klub, kynologický, letečtí modeláři, legomodeláři, macík, mažoretky, modelová železnice, moderní hudba a zpěv, multimédia, NERF team, orientační běh, pastelka, PC hry, plastíkoví modeláři, pohybové hry, programování, programování mikroprocesorů, přírodovědný, rekreační volejbal, rokenrol, rybářský, rybolovná technika, rytmické krůčky, skupinová kytara, square dance, stolní tenis, střelecký, šachy,

taneční kroužek, trdlohrátky, turistický, tvorba WWW stránek, tvořivé ruce, výtvarka, výtvarná dílna, výtvarný ateliér, Xbox hry, ZOO, zručná dílna, zumba.

Městská základní škola:

Dotazníky byly rozdány v jedné z největších základních škol v Jihlavě. Škola má 15 tříd 1. stupně a 10 tříd 2. stupně. Na výuce a výchově dětí se podílí 41 učitelů a 10 vychovatelů. Škola má více než 600 žáků. Ve škole fungují tyto zájmové kroužky:

- Sportovní: plavání, ping-pong, badminton, pohybové hry, florbal, atletika, baseball, volejbal.
- Umělecké: šikovné ruce, výtvarný kroužek, divadelní kroužek, pastelka, flétna, keramika, hrátky s korálky.
- Naučné: informatika, chytré hlavičky, šachy, deskové hry, robotika, kroužek německého jazyka.
- Ostatní: vaření, kudy z nudy, stavíme s Merkurem.

Vesnice č. 1:

Vesnice je vzdálena přibližně 15 km od Jihlavy, má kolem tisíce obyvatel. Kromě kroužků ve škole mohou děti ve vesnici navštěvovat fotbalový oddíl. Většina rodičů dojíždí za prací do Jihlavy.

Vesnická základní škola:

Škola má kolem 170 žáků, v každém ročníku jednu třídu, tedy celkem devět tříd, 12 učitelů a jednu vychovatelku. Ve škole pro žáky 3.-5. ročníku fungují kroužky: stolní tenis, keramika, sborový zpěv, hra na kytaru.

Vesnice č. 2:

Druhá vesnice se nachází zhruba 14 km od Jihlavy, má také kolem tisíce obyvatel. Ve vesnici děti mohou navštěvovat fotbalový oddíl a dětský hasičský sbor. Rodiče pracují

převážně v přilehlém krajském městě, případně v blízké vesnici, kde se nachází velký masokombinát.

Vesnická základní škola:

V současné době školu navštěvuje 115 žáků. Škola má devět tříd, 12 učitelů a jednu vychovatelku. Pro žáky zde funguje pět kroužků: střelecký, IT kroužek, hra na flétnu, taneční kroužek, sborový zpěv.

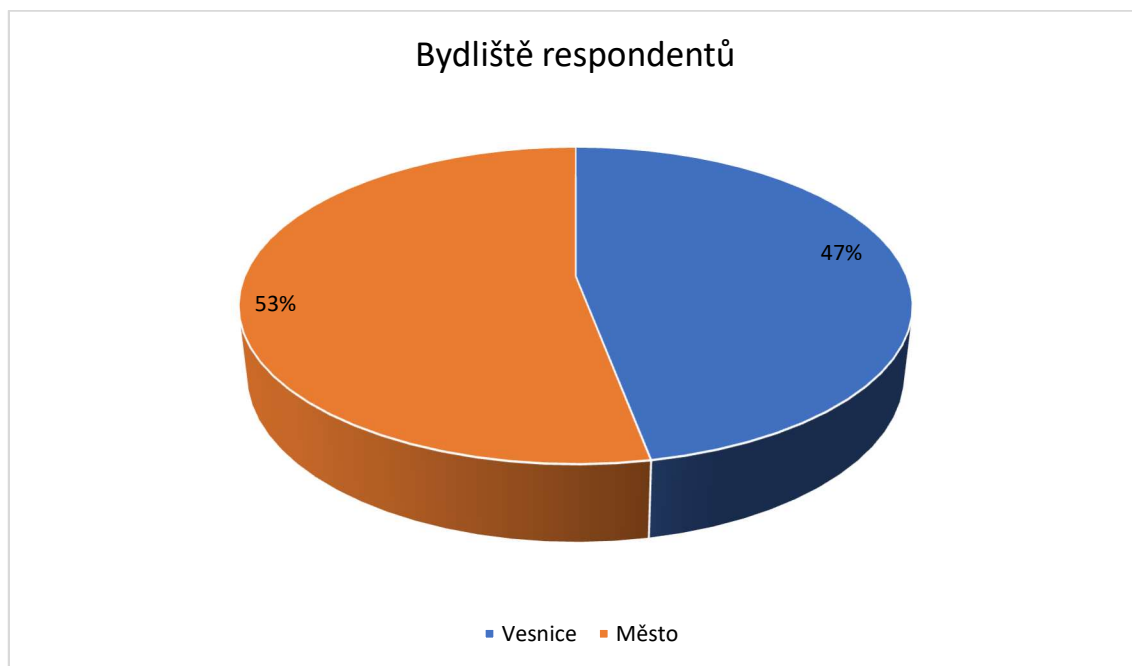
6 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

OTÁZKA č. 1

Kde bydlíš?

Tato otázka byla do dotazníku zařazena na první místo, abychom případně hned na začátku mohli vyřadit dotazníky, kde by respondent, navštěvující vesnickou školu, bydlel ve městě, popřípadě respondent, navštěvující školu ve městě, bydlel na vesnici. Z tohoto důvodu jsme nemuseli vyřadit žádný dotazník, všichni respondenti z vesnické školy uvedli, že bydlí na vesnici a všichni respondenti z městské školy uvedli, že bydlí ve městě.

Z celkového počtu 185 respondentů jich tedy bydlí 87 (47 %) na vesnici a navštěvuje vesnickou školu a 98 (53 %) ve městě a navštěvuje městskou školu (viz graf č.1).

Graf č. 1: Rozdělení struktury vzorku respondentů dle sídla (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 185$)

OTÁZKA č. 2

Kolik je ti let?

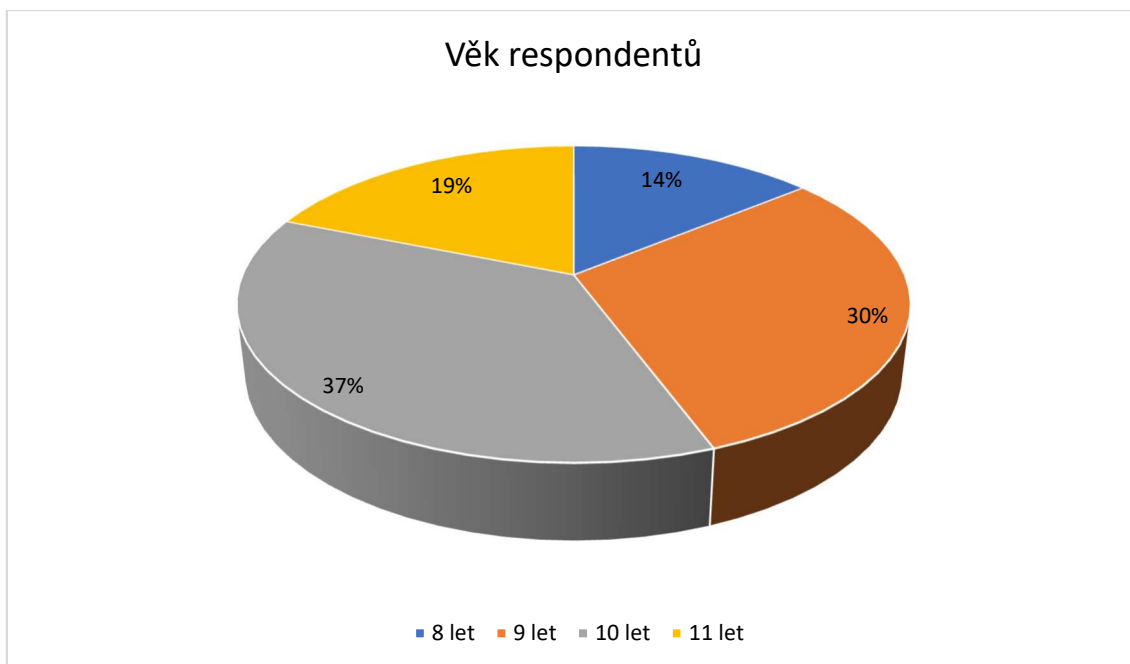
Tabulka č. 1: Věk respondentů

	8 let	9 let	10 let	11 let	CELKEM
Vesnice	14	25	32	16	87
Město	12	31	36	19	98
CELKEM	26	56	68	35	185

Zdroj: vlastní

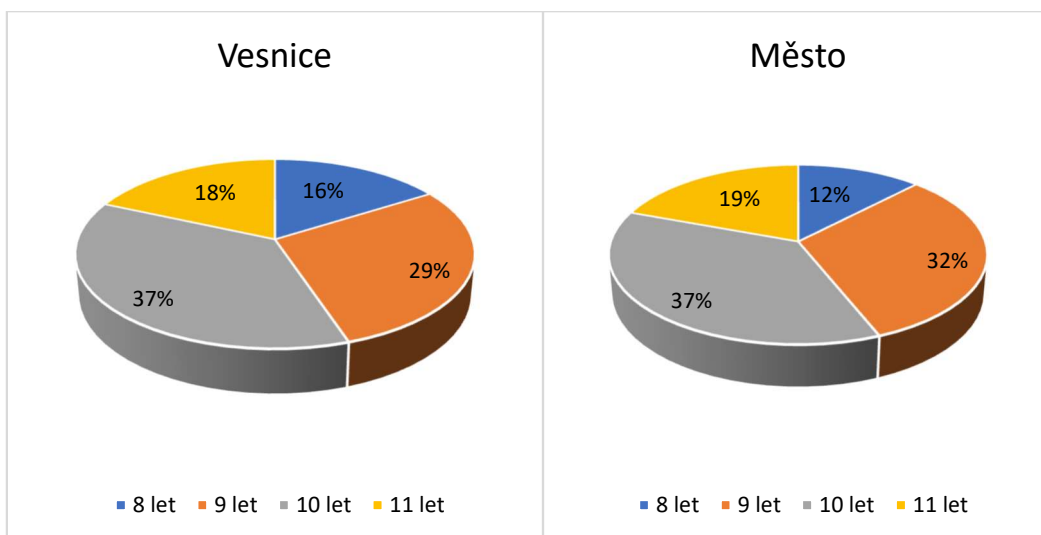
Výzkum byl zaměřen na děti mladšího školního věku (Langmeier a Krejčířová, 2006, s.117). Z výše uvedené tabulky (tabulka č. 1) vyplývá, že všechny děti, které se výzkumu zúčastnily, tuto podmínku splňují.

Z vesnice se výzkumu zúčastnilo 14 osmiletých dětí (16 %), 25 devítiletých dětí (29 %), 32 desetiletých dětí (37 %) a 16 jedenáctiletých dětí (18 %). Z města se výzkumu zúčastnilo 12 osmiletých dětí (12 %), 31 devítiletých dětí (32 %), 36 desetiletých dětí (37 %), a 19 jedenáctiletých dětí (19 %), viz graf č. 3 a graf č. 4. Z celkové počtu 185 respondentů bylo tedy 26 osmiletých dětí (14 %), 56 devítiletých dětí (30 %), 68 desetiletých dětí (37 %) a 35 jedenáctiletých dětí (19 %), viz. graf č. 2.

Graf č. 2: Rozdělení struktury vzorku respondentů dle věku (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 185$)

Z grafu č. 2 je patrné, že výzkumu se zúčastnilo nejvíce dětí ve věku 9 a 10 let.

Graf č. 3: Rozdělení respondentů z vesnice dle věku (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 4: Rozdělení respondentů z města dle věku (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

Z obou grafů vyplývá (graf č. 3, graf č. 4), že věkové rozložení dětí ve městě a na vesnici je přibližně stejné. Na vesnici je o něco málo vyšší procento osmiletých dětí (16 %) než

ve městě (12 %). Mohlo by to být způsobeno tím, že zejména ve městech má stále více dětí povolen odklad školní docházky.

OTÁZKA č. 3

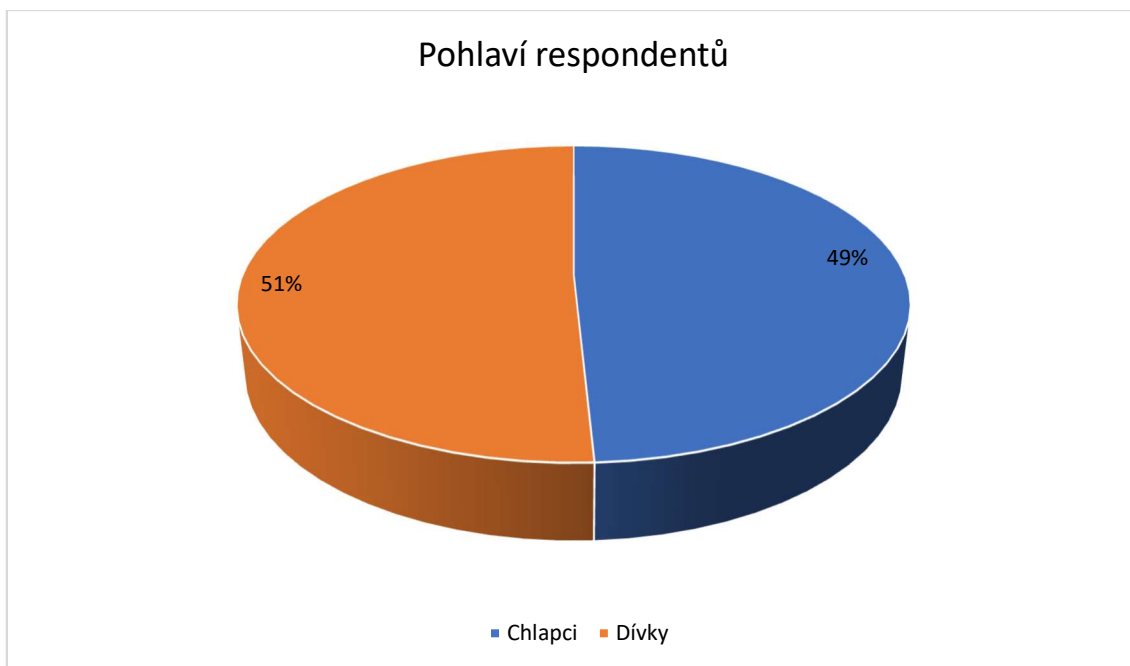
Jsi chlapec-dívka?

Tabulka č. 2: Složení respondentů podle pohlaví

	Vesnice	Město	CELKEM
Chlapci	39	52	91
Dívky	48	46	94
CELKEM	87	98	185

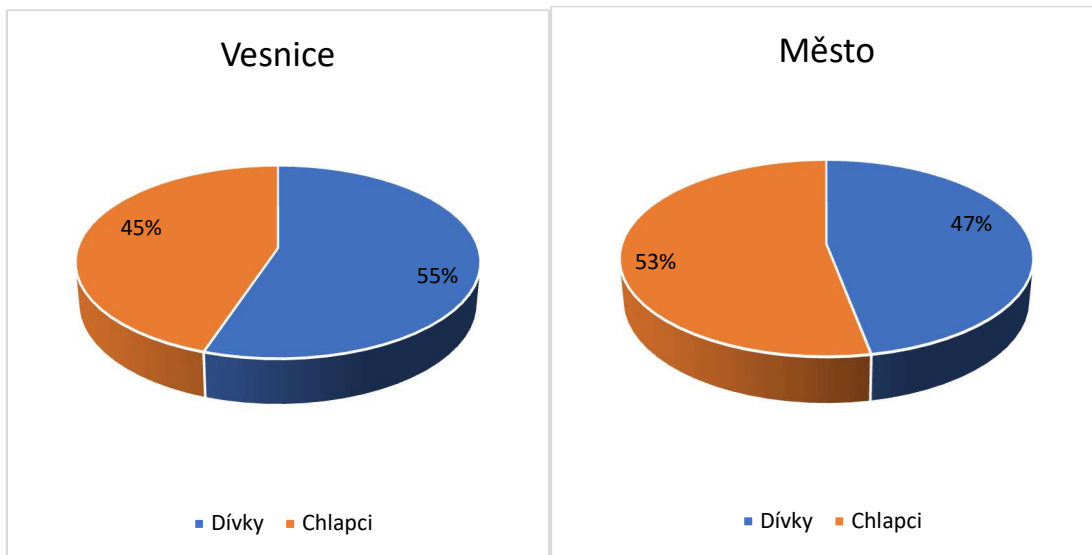
Zdroj: vlastní

Výzkumu se zúčastnilo celkem 91 chlapců, což je 49 % z celkového počtu respondentů a 94 dívek, což je 51 % z celkového počtu respondentů (viz graf č. 5). Z vesnice se výzkumu zúčastnilo 48 dívek (55 %) a 39 chlapců (45 %) z celkového počtu 87 dětí z vesnice. Z města se výzkumu zúčastnilo 52 chlapců (53 %) a 46 dívek (47 %) z celkového počtu 98 dětí z města (viz. tabulka č. 2, graf č. 6, graf č. 7).

Graf č. 5: Rozdělení struktury vzorku respondentů dle pohlaví (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 185$)

Celkem se výzkumu zúčastnilo o 2 % více dívek než chlapců (viz graf č. 5).

Graf č. 6: Rozdělení respondentů z vesnice dle pohlaví (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 7: Rozdělení respondentů z města dle pohlaví (údaje uvedeny v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

Na vesnici se zúčastnilo výzkumu o 10 % více dívek než chlapců, viz graf č. 6. Ve městě se zúčastnilo výzkumu o 6 % více chlapců než dívek, viz graf č. 7.

OTÁZKA č. 4

S kým nejraději trávíš svůj volný čas?

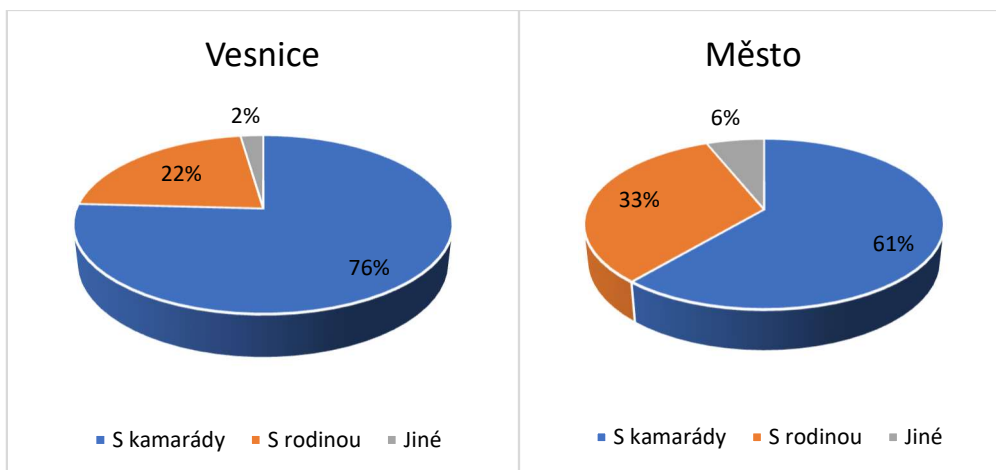
Tabulka č. 3: S kým děti nejraději tráví volný čas

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
S kamarády	29	37	66	35	25	60	126
S rodinou	9	10	19	15	17	32	51
Jiné	1	1	2	2	4	6	8
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Na vesnici 66 dětí (29 chlapců a 37 dívek), což je 76 % z celkové počtu 87 dětí z vesnice, nejraději tráví svůj volný čas s kamarády. S rodinou tráví nejraději svůj volný čas 19 dětí (9 chlapců a 10 dívek), což je 22 %. Svůj volný čas jinak než s kamarády nebo s rodinou tráví 2 děti (1 chlapec a 1 dívka), což jsou 2 % z celkové počtu 87 dětí z vesnice.

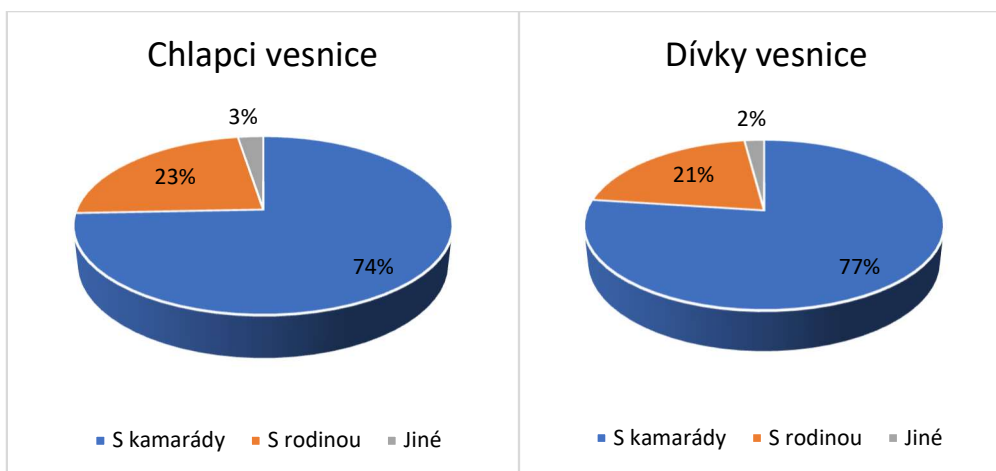
Ve městě je situace velmi podobná. S kamarády nejraději tráví svůj volný čas 60 dětí (35 chlapců a 25 dívek), což je 61 % z celkové počtu 98 dětí. S rodinou tráví nejraději svůj volný čas 32 dětí (15 chlapců a 17 dívek), což je 33 % a 6 dětí (2 chlapci a 4 dívky), což je 6 % z celkového počtu 98 dětí, tráví svůj volný čas jinak než s kamarády nebo s rodinou. Nejčastěji se v dotaznících objevovala odpověď, že svůj volný čas tráví rádi sami. Viz tabulka č. 3, grafy č. 8 až 13.

Graf č. 8: S kým děti z vesnice nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 9: S kým děti z města nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

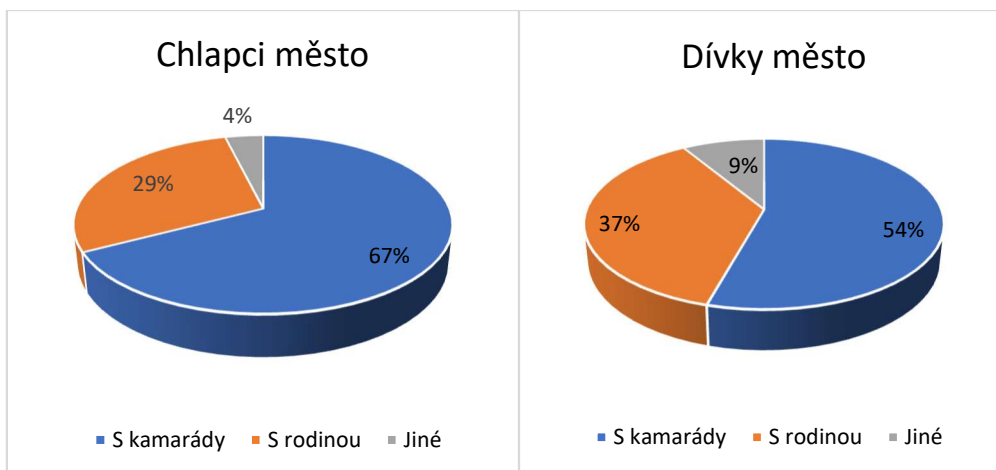
Z obou grafů (graf č. 8 a graf č. 9) je patrné, že jak ve městě, tak na vesnici děti nejraději tráví svůj volný čas s kamarády.

Graf č. 10: S kým chlapci z vesnice nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 11: S kým dívky z vesnice nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Z grafů (graf č. 10 a graf č. 11) je zřejmé, že na vesnici nejraději tráví svůj volný čas s kamarády přibližně stejné procento chlapců a dívek.

Graf č. 12: S kým chlapci z města nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 13: S kým dívky z města nejraději tráví svůj volný čas ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě tráví svůj volný čas nejraději s kamarády o 13 % více chlapců než dívek (viz graf č. 12 a graf č. 13).

OTÁZKA č. 5

Organizují ti rodiče tvůj volný čas?

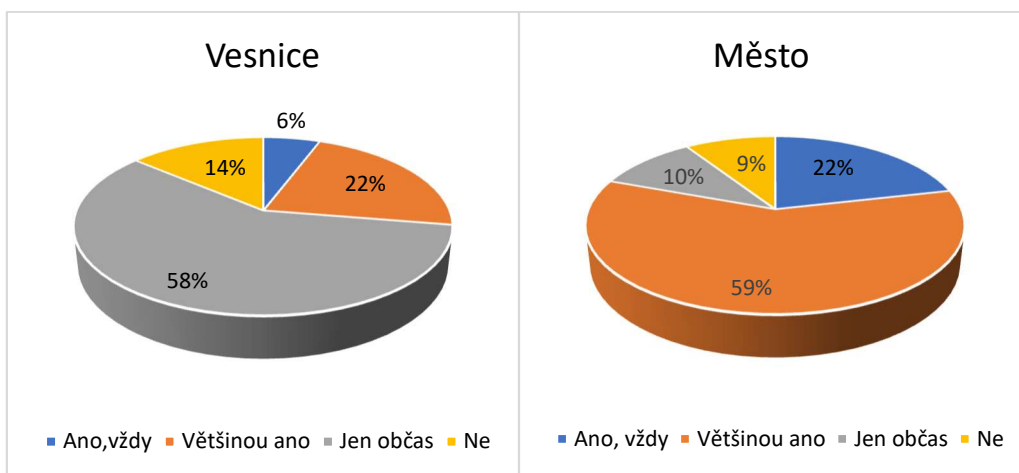
Tabulka č. 4: Organizace volného času rodiči

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Ano, vždy	2	3	5	8	13	21	126
Většinou ano	6	13	19	32	26	58	51
Jen občas	23	28	51	6	4	10	8
Ne	8	4	12	6	3	9	185
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Na tuto otázku odpovědělo 5 dětí z vesnice (2 chlapci a 3 dívky), což je 6 % z celkového počtu 87 dětí z vesnice, že jim rodiče organizují jejich volný čas vždy. Na vesnici 19 dětem (6 chlapcům a 13 dívkám, celkem 22 %) většinou volný čas organizují rodiče. Jen občas organizují na vesnici dětem rodiče jejich volný čas u 51 respondentů (23 chlapců a 28 dívek, 58 %). Odpověď, že dětem na vesnici jejich volný čas neorganizují rodiče vůbec jsme zaznamenali u 12 dotázaných (8 chlapců a 4 dívek, 14 %).

Dětem z města, 21 respondentům (13 dívkám a 8 chlapcům, celkem 22 %), dle jejich odpovědí, organizují vždy jejich volný čas rodiče. Ve městě rodiče většinou organizují volný čas 58 dětem (32 chlapcům a 26 dívkám, 59 %). Jen občas organizují volný čas 10 respondentům (6 chlapcům a 4 dívkám, 10 %). Ve městě rodiče vůbec neorganizují volný čas 9 respondentům (6 chlapcům a 3 dívkám, 9 %). Viz tabulka č. 4.

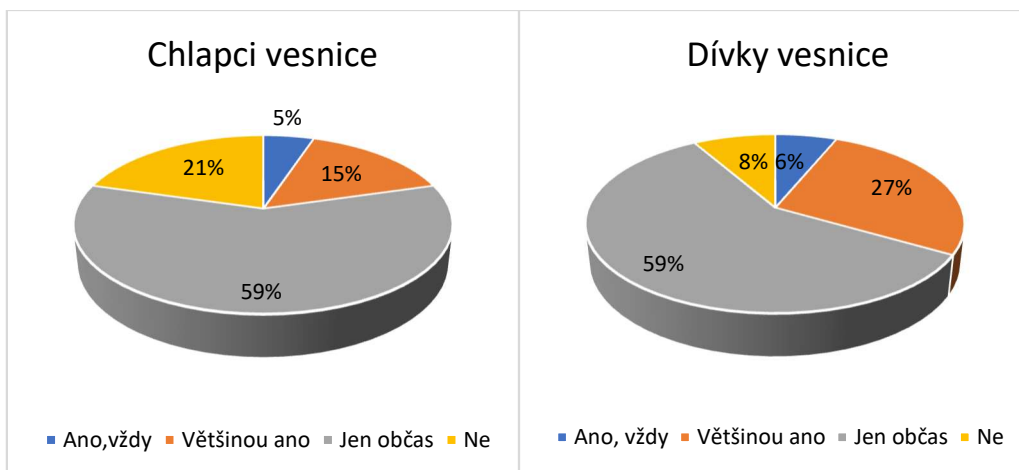

Graf č. 14: Organizace volného času rodiči u dětí z vesnice ($f_i = 100 \%$, $n_i = 87$)

Graf č. 15: Organizace volného času rodiči u dětí z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 98$)

Graf č. 14 nám ukazuje, že více než polovině dětí na vesnici organizují rodiče volný čas jen občas. Zato situace ve městě je zcela jiná (graf č. 15). Více než polovina dotázaných uvedla, že jim volný čas organizují rodiče většinou.

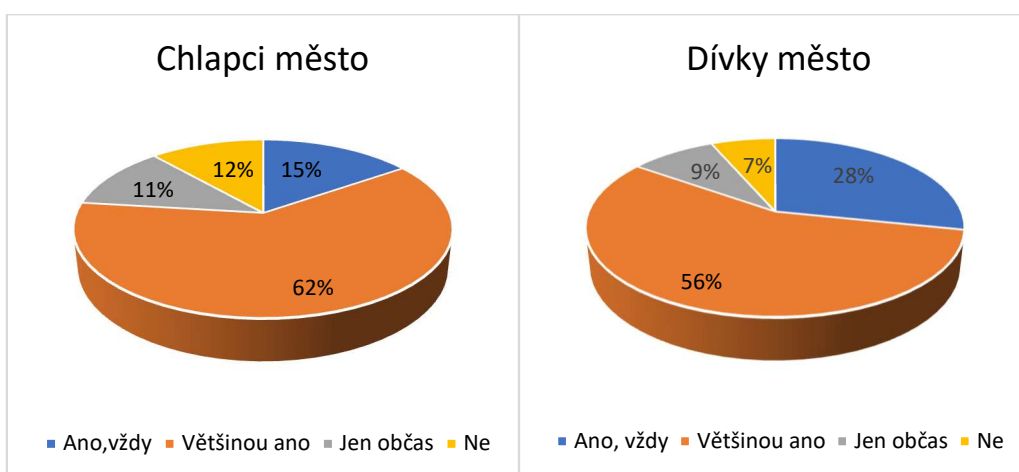

Graf č. 16: Organizace volného času rodiči u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 17: Organizace volného času rodiči u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Výzkumné šetření ukázalo, že rodiče na vesnici organizují volný čas jen občas jak chlapcům, tak i dívkám, procentuální zastoupení chlapců a dívek je stejné, 59 %. Největší rozdíl se objevil v odpovědi, že rodiče neorganizují dětem volný čas vůbec. Na vesnici takto odpovědělo 21 % chlapců a jen 8 % dívek (viz graf. č. 16 a graf. č. 17).

Graf č. 18: Organizace volného času rodiči u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 19: Organizace volného času rodiči u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě se největší rozdíl mezi chlapci a dívkami objevil u odpovědi ano, vždy, kdy dívek takto odpovědělo 28 %, zatímco chlapců jen 15 % (viz graf. č. 18 a graf. č. 19).

OTÁZKA č. 6

Kolik kroužků celkem (školních i mimoškolních) navštěvuješ?

Tabulka č. 5: Počet kroužků

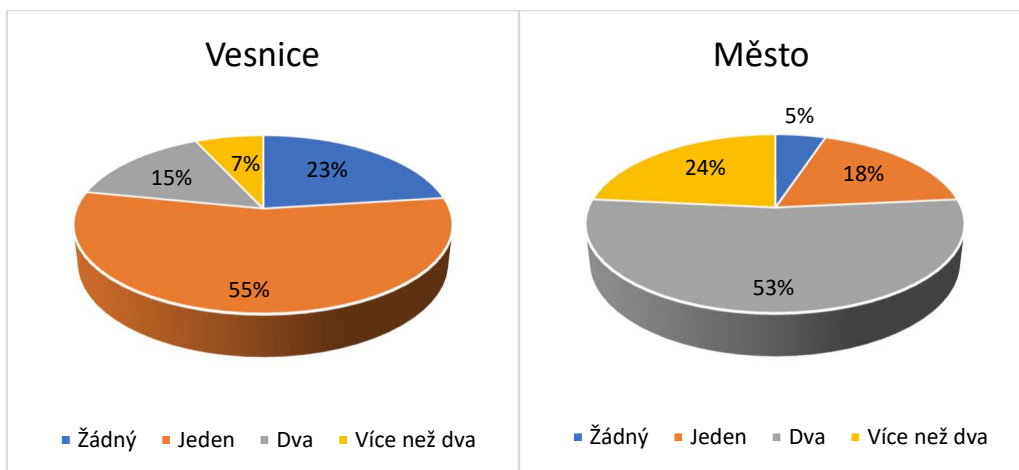
	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Žádný	12	8	20	3	2	5	126
Jeden	20	28	48	12	6	18	51
Dva	5	8	13	29	23	52	8
Více než dva	2	4	6	8	15	23	185
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Z tabulky č. 5 je patrné, že více kroužků navštěvují děti ve městě než děti na vesnici.

Do žádného kroužku nechodí na vesnici 20 dětí, (12 chlapců a 8 dívek), což je 23 % z celkové počtu 87 respondentů. Do jednoho kroužku chodí 48 dětí (20 chlapců a 28 dívek), což je 55 % dotázaných, do 2 kroužků chodí 13 dětí (5 chlapců a 8 dívek), tedy 15 % respondentů a do více než 2 kroužků chodí pouze 6 respondentů (2 chlapci a 4 dívky), což je 7 % z celkového počtu respondentů.

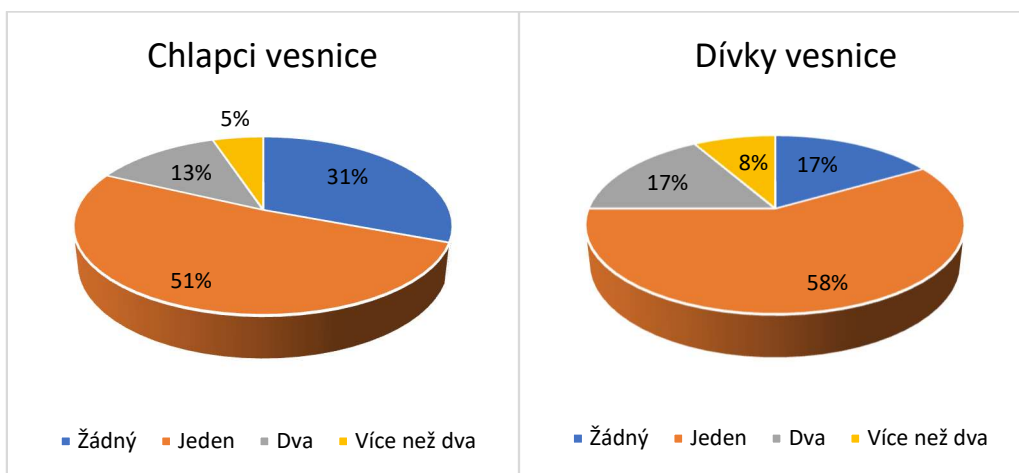
Ve městě je dle tabulky situace jiná. Do žádného kroužku nechodí pouze 5 respondentů (3 chlapci a 2 dívky), tedy 5 % z celkové počtu 98 respondentů. Do jednoho kroužku chodí 18 dětí (12 chlapců a 6 dívek) což je 18 % respondentů, do 2 kroužků chodí 52 respondentů (29 chlapců a 23 dívek), což je 53 % respondentů a do více než 2 kroužků chodí 23 dětí (8 chlapců a 15 dívek), tedy 24 % respondentů.

Graf č. 20: Počet kroužků u dětí z vesnice
($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 21: Počet kroužků u dětí z města
($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

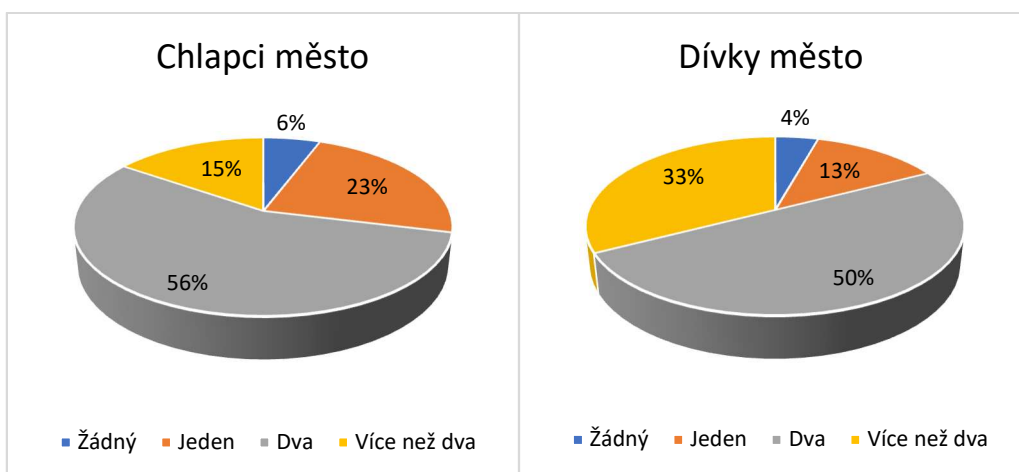
Z grafů č. 20 a č. 21 je zřejmé, že ve městě navštěvují děti více kroužků než na vesnici. Zatímco ve městě více než polovina dotázaných dětí navštěvuje dva kroužky, tak na vesnici přibližně stejné množství dětí navštěvuje pouze jeden kroužek. Více než dva kroužky uvedlo ve městě 24 % dětí, zatímco na vesnici jen 7 % dětí.

Graf č. 22: Počet kroužků u chlapců z vesnice
($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 23: Počet kroužků u dívek z vesnice
($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Na vesnici je výraznější rozdíl mezi počtem chlapců a dívek patrný pouze u dětí, které nenavštěvují žádný kroužek. Žádný kroužek nenavštěvuje 31 % chlapců a jen 17 % dívek z vesnice (viz graf č. 22 a graf č. 23).

Graf č. 24: Počet kroužků u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 25: Počet kroužků u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě je největší rozdíl mezi počtem chlapců a dívek patrný u dětí, které navštěvují více než dva kroužky. Více než dva kroužky navštěvuje 33 % dívek a jen 15 % chlapců z města (viz graf č. 24 a graf č. 25).

OTÁZKA č. 7

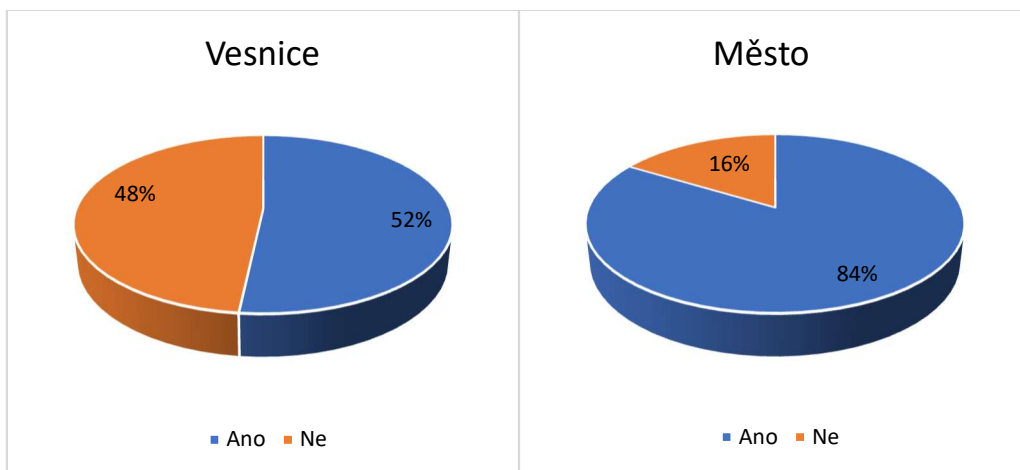
Navštěvuješ kroužky při škole?

Tabulka č. 6: Účast na školních kroužcích

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Ano	19	26	45	42	40	82	127
Ne	20	22	42	10	6	16	58
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

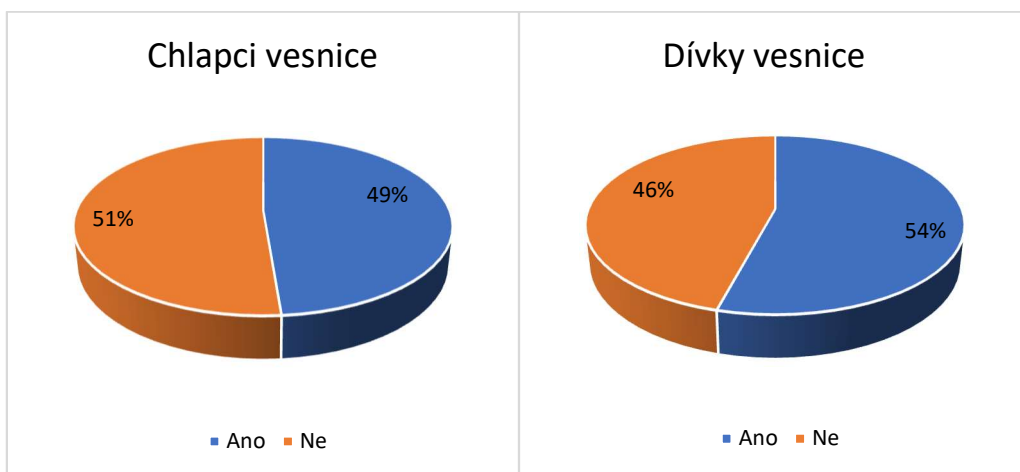
Z tabulky č. 6 je patrné, že školní kroužky navštěvují více děti ve městě než na vesnici. Na vesnici kroužky při škole navštěvuje 45 dětí (19 chlapců a 26 dívek), což je 52 % z celkového počtu 87 respondentů z vesnice. Ve městě školní kroužky navštěvuje 82 respondentů (42 chlapců a 40 dívek), tedy 84 % z celkového počtu 98 dětí z města.

Graf č. 26: Účast na školních kroužcích u dětí z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 27: Účast na školních kroužcích u dětí z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

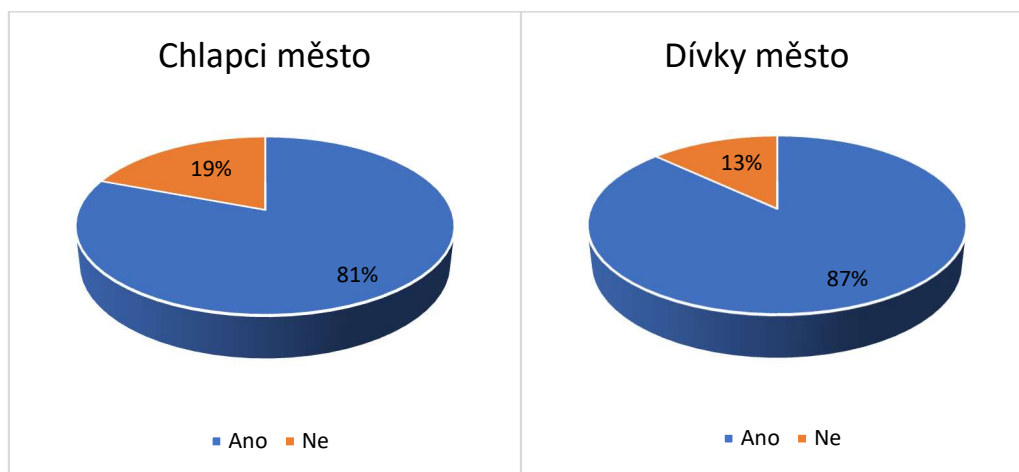
Grafy č. 26 a č. 27 nám ukazují, jak výrazný je rozdíl mezi trávením volného času ve školních kroužcích na vesnici a ve městě. Zatímco na vesnici navštěvuje kroužky při škole 52 % dětí, ve městě je to celých 84 % dětí.

Graf č. 28: Účast na školních kroužcích u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 29: Účast na školních kroužcích u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Na vesnici navštěvuje kroužky při škole přibližně stejné procento chlapců a dívek. Chlapců je to 49 % a dívek 54 % (viz graf č. 28 a graf č. 29).

Graf č. 30: Účast na školních kroužcích u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 31: Účast na školních kroužcích u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Také ve městě navštěvuje kroužky při škole přibližně stejné procento chlapců (81 %) a dívek (87 %), viz graf č. 30 a graf č. 31.

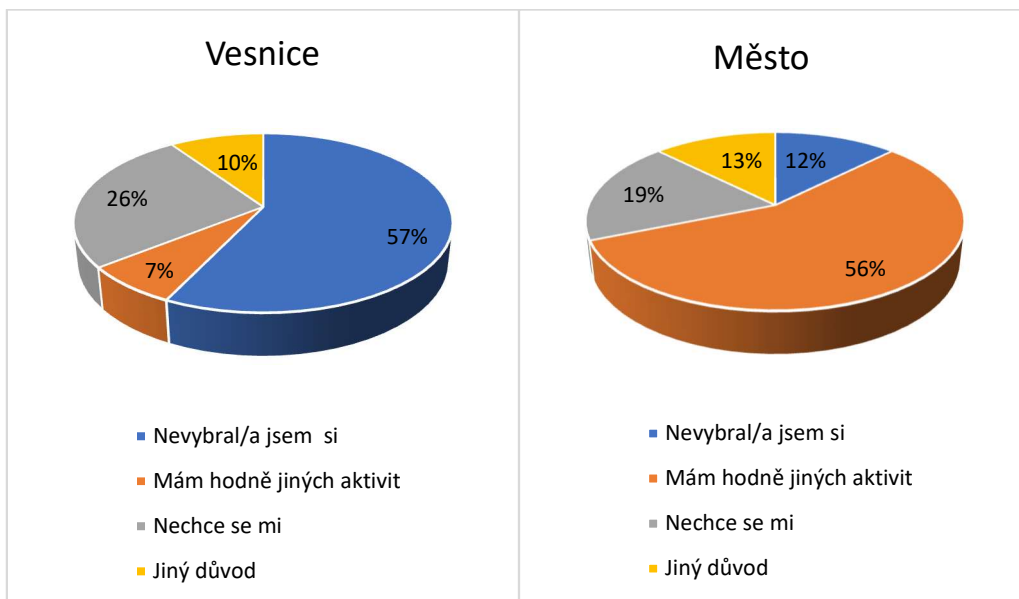
Tabulka č. 7: Důvody, proč děti nenavštěvují kroužky při škole

	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Nevybral/a jsem si	14	10	24	1	1	2	26
Mám hodně jiných aktivit	1	2	3	6	3	9	12
Nechce se mi	4	7	11	2	1	3	14
Jiný důvod	1	3	4	1	1	2	6
CELKEM	20	22	42	10	6	16	58

Zdroj: vlastní

Děti z vesnice nejčastěji uváděly, že nenavštěvují kroužky při škole, protože si nevybraly. Takto odpovědělo 24 dětí z vesnice (14 chlapců a 10 dívek), což je 57 % respondentů z vesnice, kteří uvedli, že nenavštěvují kroužky při škole. Tři děti z vesnice (1 chlapec a 2 dívky, celkem 7 % respondentů) uvedly, že mají hodně jiných aktivit. Dále pak 11 respondentů, tedy 26 % (4 chlapci a 7 dívek) uvedlo, že se jim kroužky při škole navštěvovat nechce. A nakonec 4 děti (3 dívky a 1 chlapec), celkem 10 % respondentů, zaškrtnuly v dotazníku kolonku jiný důvod. Do popisu k jinému důvodu 3 děti ze 4 napsaly, že kroužky jsou příliš drahé.

Z města odpověděly dvě děti (12 %), jeden chlapec a jedna dívka, že si nevybraly žádný kroužek z nabídky kroužků při škole. Devět dětí odpovědělo (6 chlapců a 3 dívky, celkem 56 %), že mají hodně jiných aktivit. Ve městě dále odpověděli 3 respondenti (2 chlapci a 1 dívka, celkem 19 %), že se jim nechce. Jiný důvod, a to finanční, uvedli ve městě 2 respondenti (1 chlapec a 1 dívka), tedy 13 % z celkem 16 respondentů z města, kteří nenavštěvují žádné kroužky při škole. Viz tabulka č. 7.

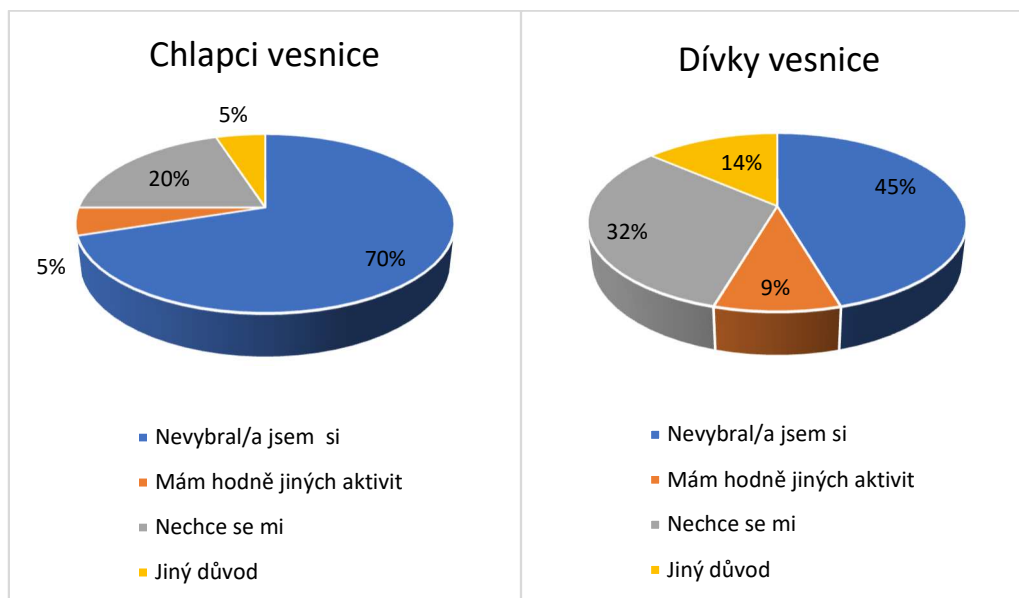

Graf č. 32: Důvody, proč děti z vesnice nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 42$)

Graf č. 33: Důvody, proč děti z města nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 16$)

Z grafu č. 32 je patrné, že na vesnici děti nejčastěji žádný kroužek při škole nenavštěvují, protože si z nabídky žádný nevybraly (57 %).

Ve městě, graf č. 33, pak je nejčastějším důvodem, proč děti kroužky při škole nenavštěvují, že mají hodně jiných aktivit (56 %).

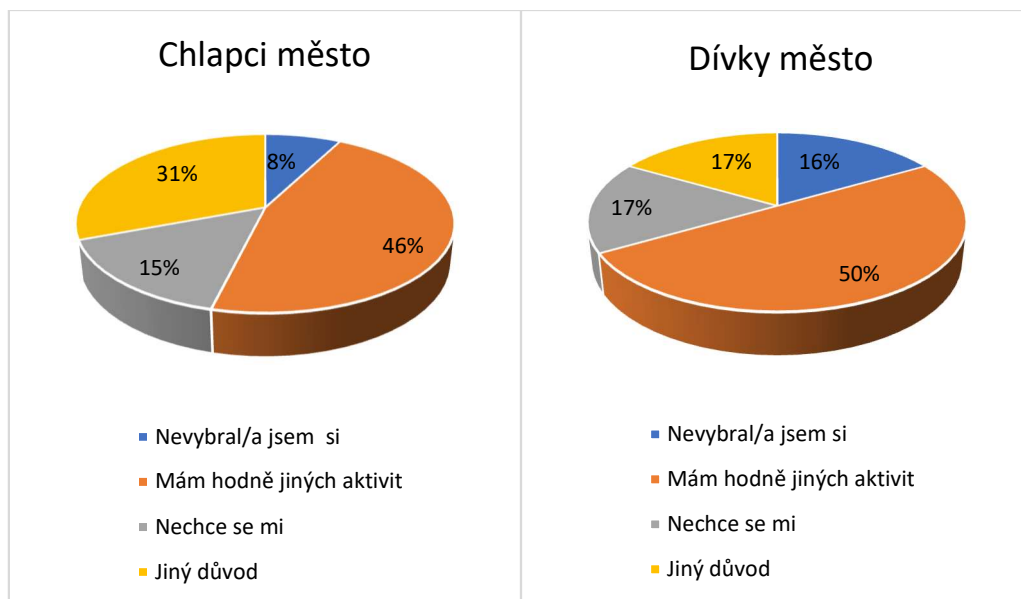

Graf č. 34: Důvody, proč chlapci z vesnice nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 20$)

Graf č. 35: Důvody, proč dívky z vesnice nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 22$)

Na vesnici je největší rozdíl v počtu chlapců a dívek, kteří si žádný kroužek nevybrali. Z nabídky vesnických kroužků si žádný kroužek nevybralo 70 % chlapců a 45 % dívek (viz graf č. 34 a graf č. 35).

Graf č. 36: Důvody, proč chlapci z města nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 10$)

Graf č. 37: Důvody, proč dívky z města nenavštěvují kroužky při škole ($f_i = 100 \%$, $n_i = 6$)

Ve městě nejčastější odpověď, tedy že mají hodně jiných aktivit, volilo zhruba stejné procento chlapců (46 %), jako dívek (50 %), viz graf č. 36 a graf č. 37.

OTÁZKA č. 8

Jsi s nabídkou kroužků ve škole spokojen/a?

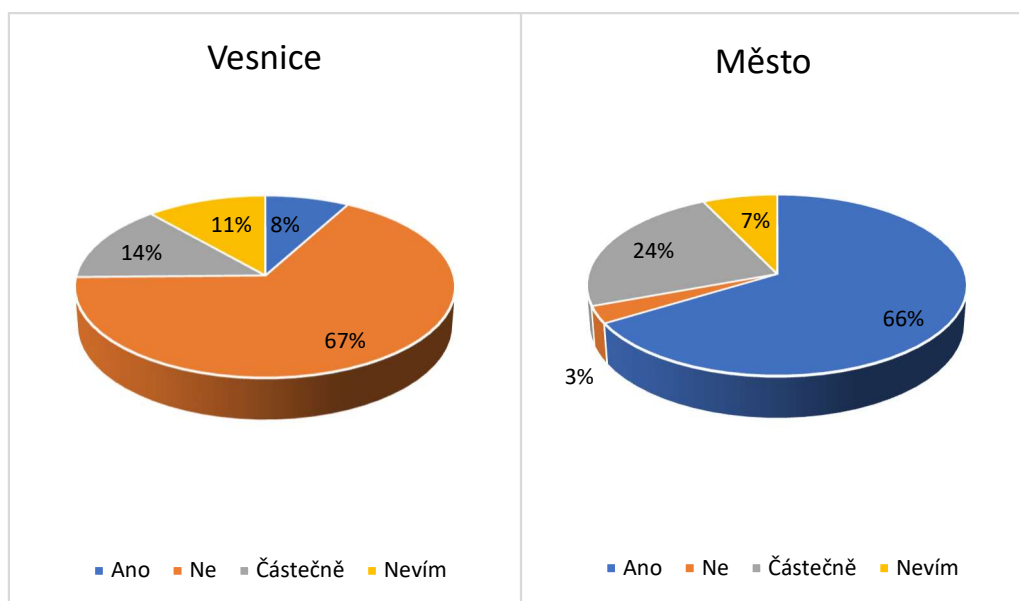
Tabulka č. 8: Spokojenost s nabídkou kroužků

	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Ano	3	4	7	27	38	65	72
Ne	31	27	58	2	1	3	61
Částečně	3	9	12	19	4	23	35
Nevím	2	8	10	4	3	7	17
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Jak jsou děti spokojeny s nabídkou kroužků ve škole nám ukazuje tabulka č. 8. Na vesnici je spokojeno s nabídkou kroužků pouze 7 respondentů (3 chlapci a 4 dívky), z celkového počtu 87 respondentů, což je 8 %. Nespokojeno s nabídkou kroužků na vesnici je 58 respondentů (31 chlapců a 27 dívek), tedy 67 %. Částečně spokojeno je 12 respondentů (3 chlapci a 9 dívek), což je 14 % z celkového počtu 87 respondentů na vesnici. Odpověď nevím uvedlo 10 respondentů (2 chlapci a 8 dívek), tedy 11 % respondentů z vesnice.

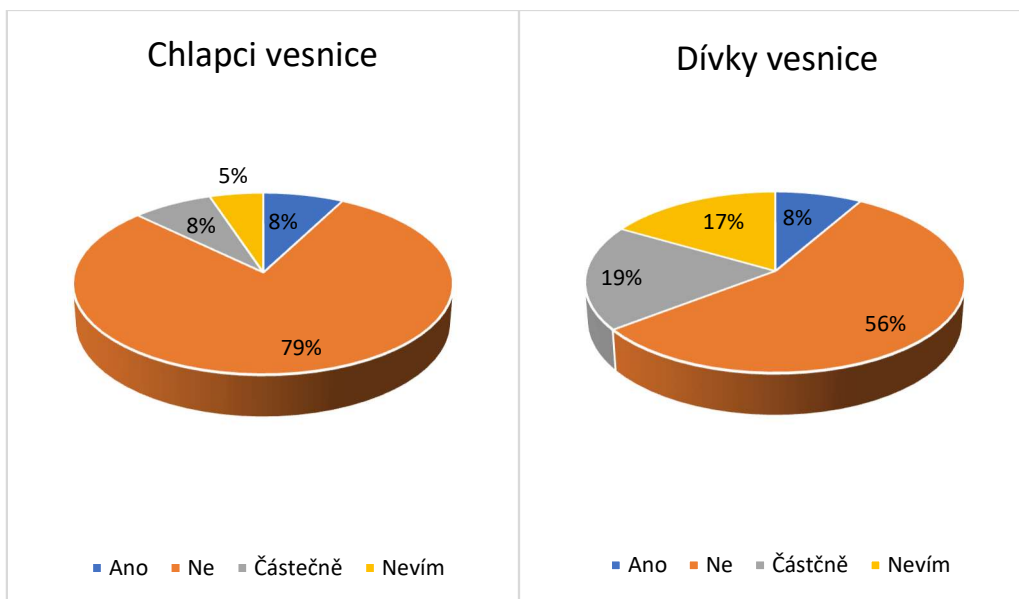
Ve městě je spokojeno s nabídkou kroužků ve škole 65 respondentů (27 chlapců a 38 dívek) z celkového počtu 98 respondentů (66 %). Nespokojeni s nabídkou kroužků jsou ve městě 3 respondenti (2 chlapci a 1 dívka), tedy 3 % respondentů z města. Částečně spokojeno s nabídkou kroužků ve městě je 23 respondentů (19 chlapců a 4 dívky), tedy 24 %. Odpověď nevím uvedlo 7 dětí (4 chlapci a 3 dívky), což je 7 % z celkového počtu 98 respondentů ve městě.

Graf č. 38: Spokojenost s nabídkou kroužků u dětí z vesnice ($f_i = 100 \%$, $n_i = 87$)

Graf č. 39: Spokojenost s nabídkou kroužků u dětí z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 98$)

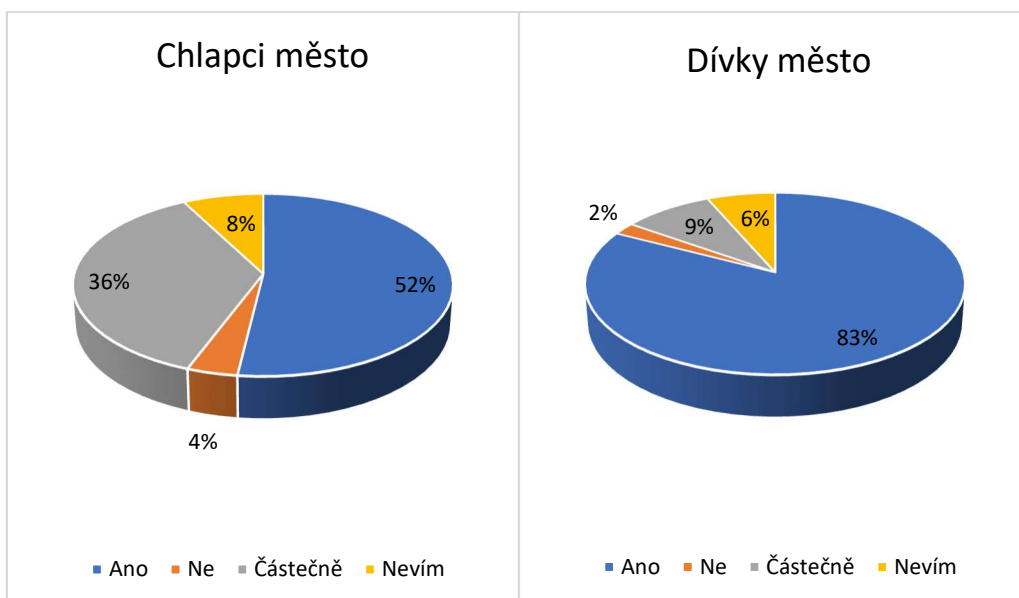
Grafy č. 38 a č. 39 nám názorně ukazují, že na vesnici je převážná část respondentů (67 %) s nabídkou kroužků ve škole nespokojena, zatímco ve městě je převážná část respondentů (66 %) s nabídkou kroužků spokojena.

Graf č. 40: Spokojenost s nabídkou kroužků u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 41: Spokojenost s nabídkou kroužků u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Na vesnici je s nabídkou kroužků nespokojeno větší procento chlapců (79 %) než dívek (56 %), viz graf č. 40 a graf č. 41. Naopak částečně spokojeno je větší procento dívek (19 %) než chlapců (8 %).

Graf č. 42: Spokojenost s nabídkou kroužků u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 43: Spokojenost s nabídkou kroužků u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě je s nabídkou kroužků spokojeno výrazně větší procento dívek (83 %) než chlapců (52 %). Částečně spokojeno je 36 % chlapců a 9 % dívek, viz graf č. 42 a graf č. 43.

OTÁZKA č. 9

Jaký kroužek ti ve škole nejvíce chybí?

Tabulka č. 9: Jaký z kroužků chybí dětem ve škole

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Sportovní	21	22	43	8	6	14	57
Technický	12	0	12	0	0	0	12
Tvořivý	2	11	13	0	0	0	13
Hudební	0	6	6	3	15	18	24
Jazykový	2	3	5	5	12	17	22
Žádný	2	6	8	36	13	49	57
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

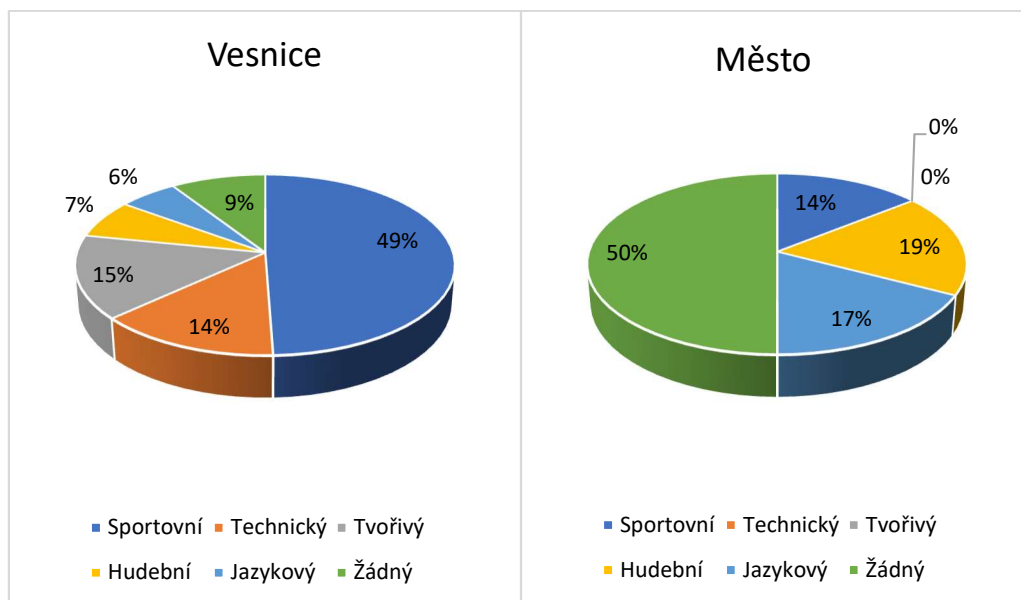
Z tabulky č. 9 je patrné, že z celkového počtu 39 respondentů, chlapců na vesnici, odpovědělo 21 respondentů (54 %), že jim ve škole nejvíce chybí sportovní kroužek. Technický kroužek chybí 12 chlapcům na vesnici (31 %). Tvořivý kroužek chybí 2 respondentům (5 %). Hudební kroužek nechybí žádnému z chlapců z vesnice. Jazykový kroužek by uvítali 2 respondenti (5 %) a žádný z kroužků nechybí také 2 z dotazovaných (5 %).

U dívek z vesnice 22 respondentkám z celkových 48 (46 %) chybí kroužek sportovní. Technický kroužek nechybí žádné z dívek. Tvořivý kroužek by uvítalo 11 dívek z vesnice (23 %). Hudební kroužek chybí v nabídce 6 respondentkám (12 %). Jazykový kroužek

chybí v nabídce školních kroužků 3 respondentkám (6 %). Žádný z kroužků nechybí 6 dívkám (13 %).

Ve městě chybí z celkového počtu 52 respondentů chlapců, 8 respondentům sportovní kroužek (15 %). Technický a tvořivý kroužek nechybí ve městě žádnému chlapci. Hudební kroužek by uvítali 3 respondenti (6 %). Jazykový kroužek chybí 5 respondentům (10 %). Žádný kroužek nechybí 36 respondentům (69 %).

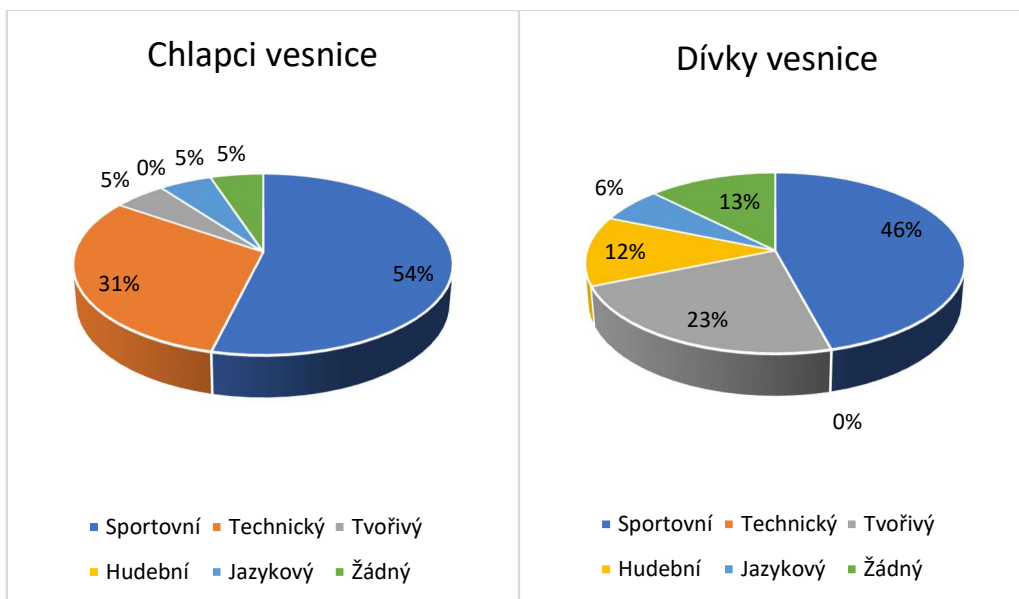
Z celkové počtu 46 dívek ve městě chybí sportovní kroužek 6 respondentkám (13 %). Technický a tvořivý kroužek nechybí, stejně jako u chlapců, žádné z dívek ve městě. Hudební kroužek chybí 15 respondentkám (33 %). Jazykový kroužek by uvítalo 12 respondentek (26 %). A žádný z kroužků nechybí 13 dívkám ve městě (28 %).

Graf č. 44: Jaký z kroužků chybí dětem z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 45: Jaký z kroužků chybí dětem z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

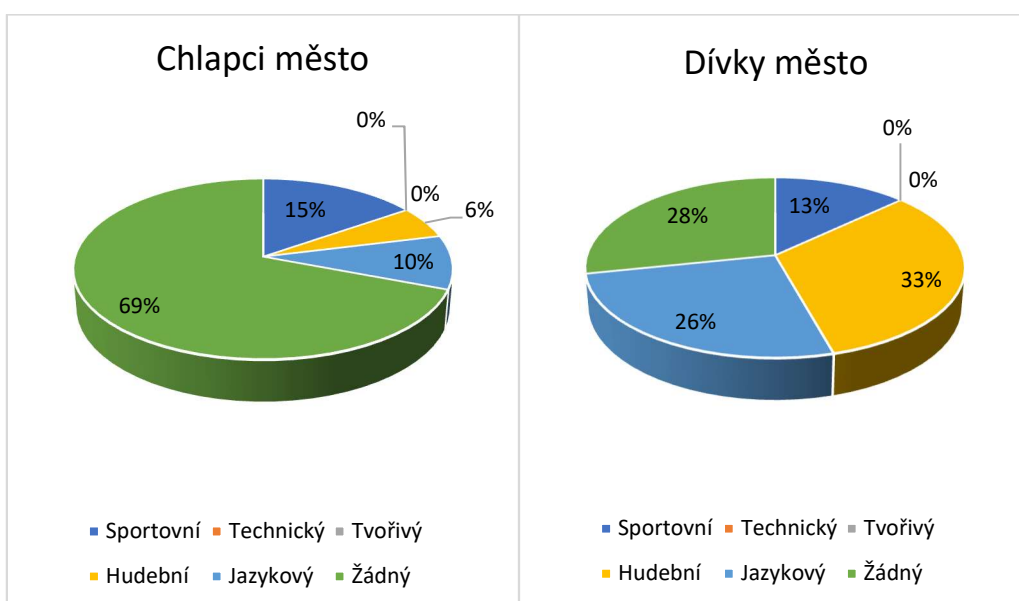
Graf č. 44 nám názorně ukazuje, že na vesnici chybí nejvíce dětem (49 %) sportovní kroužek. Ve městě je situace zcela jiná (graf č. 45), polovině dětí ve městě nechybí žádný kroužek.

Graf č. 46: Jaký z kroužků chybí chlapcům z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 47: Jaký z kroužků chybí dívkám z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Z grafů č. 46 a č. 47 vidíme, že sportovní kroužek na vesnici chybí jak chlapcům (54 %), tak dívkám (46 %). Zato tvořivý kroužek chybí převážně dívkám (23 %), chlapcům chybí minimálně (5 %). Technický kroužek chybí pouze chlapcům (31 %), dívkám nechybí vůbec. Celkově malý zájem mezi chlapci (5 %) a dívkami (6 %) je o jazykový kroužek.

Graf č. 48: Jaký z kroužků chybí chlapcům z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 49: Jaký z kroužků chybí dívkám z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě byla nejčastější odpověď dětí, že jim nechybí žádný kroužek (viz graf č. 45), ovšem z grafů č. 48 a č. 49 vyplývá, že žádný kroužek nechybí mnohem většímu procentu chlapců (69 %) než dívek (28 %). Dívkám častěji než chlapcům chybí hudební kroužek (dívky 33 %, chlapci jen 6 %) a jazykový kroužek (dívky 26 %, chlapci 10 %).

OTÁZKA č. 10

Navštěvuješ kroužky, které nabízí DDM v Jihlavě?

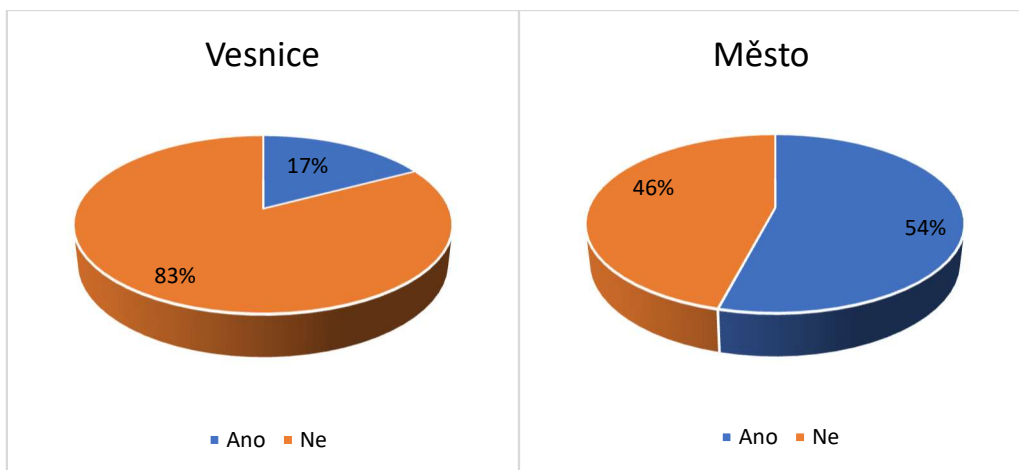
Tabulka č. 10: Účast na kroužcích v DDM Jihlava

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Ano	7	8	15	27	26	53	127
Ne	32	40	72	25	20	45	58
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Z vesnice navštěvuje kroužky v DDM Jihlava celkem 15 dětí (7 chlapců a 8 dívek), což je pouze 17 % ze zkoumaného vzorku 87 dětí z vesnice. Žádný kroužek v DDM Jihlava nenavštěvuje 72 dětí (32 chlapců a 40 dívek), tedy 83 % dětí ze zkoumaného vzorku z vesnice.

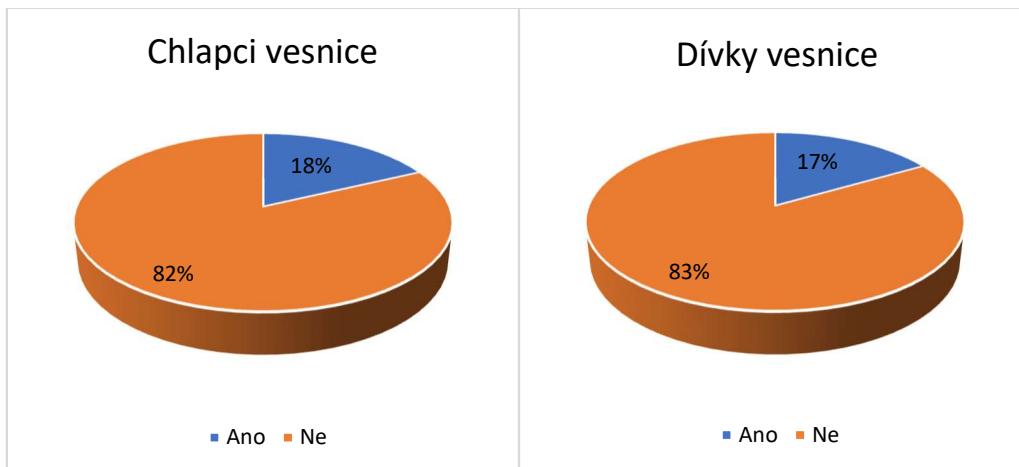
Z města navštěvuje kroužky v DDM Jihlava 53 dětí (27 chlapců a 26 dívek), což je 54 % dětí ze zkoumaného vzorku dětí z města, a 45 dětí (25 chlapců a 20 dívek), což je 46 %, žádné kroužky v DDM Jihlava nenavštěvuje, viz tabulka č. 10.

Graf č. 50: Účast na kroužcích v DDM u dětí z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 51: Účast na kroužcích v DDM u dětí z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

Z grafu č. 50 je patrné, že většina dětí z vesnice (83 %) nenavštěvuje žádný kroužek v DDM Jihlava. Ve městě je situace u dětí opačná. Více než $\frac{1}{2}$ dětí z města (54 %) navštěvuje některý z kroužků v DDM Jihlava (graf č. 51).

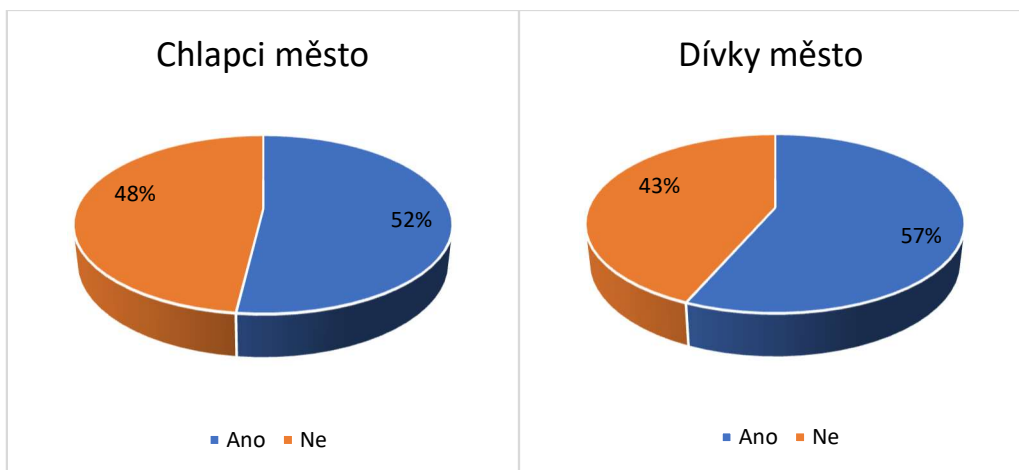

Graf č. 52: Účast na kroužcích v DDM u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 53: Účast na kroužcích v DDM u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Z vesnice navštěvuje kroužky v DDM Jihlava téměř stejné procento chlapců (18 %) jako dívek (17 %). Obdobně je tomu také u dětí, které kroužky nenavštěvují (82 % chlapců a 83 % dívek), viz grafy č. 52 a č. 53.

Graf č. 54: Účast na kroužcích v DDM u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 55: Účast na kroužcích v DDM u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě kroužky v DDM navštěvuje nepatrně větší procento dívek (57 %) než chlapců (52 %), viz graf č. 54 a graf č. 55.

Tabulka č. 11: Důvody, proč děti nenavštěvují kroužky při DDM v Jihlavě

	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Nevybral/a jsem si	0	0	0	1	2	3	3
Mám hodně jiných aktivit	3	2	5	14	10	24	29
Nechce se mi	5	2	7	4	4	8	15
Nemám možnost	24	36	60	6	4	10	70
CELKEM	32	40	72	25	20	45	117

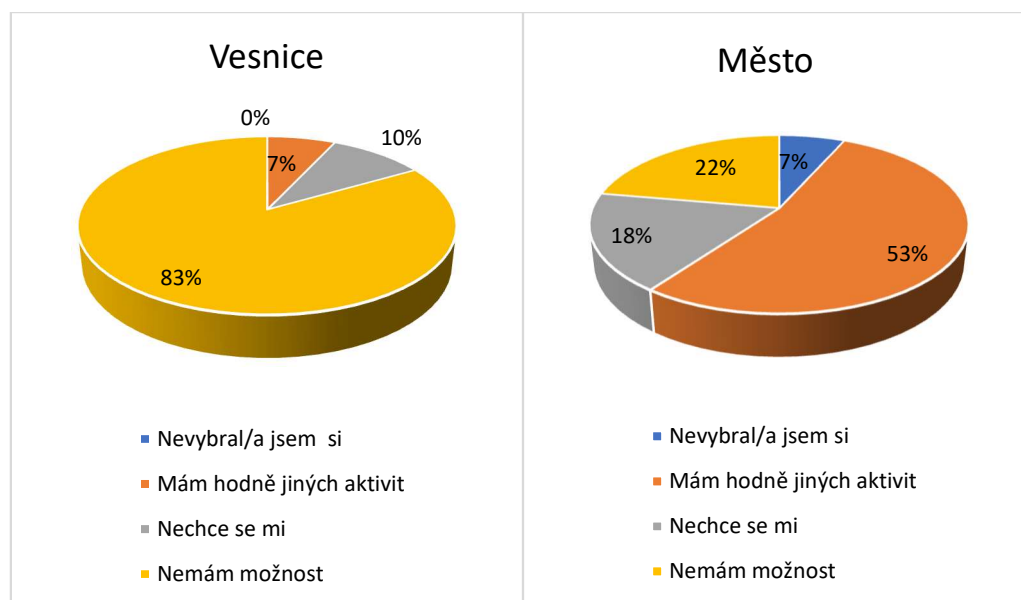
Zdroj: vlastní

Z celkové počtu 32 respondentů, chlapců z vesnice, 24 respondentů (75 %) uvedlo, že nenavštěvují žádný kroužek v DDM Jihlava, protože nemají možnost. Důvod, že se jim nechce, uvedlo 5 respondentů chlapců z vesnice (16 %). Hodně jiných aktivit uvedli jako důvod, proč nechodí do některého z kroužků v DDM, 3 respondenti (9 %). Žádný chlapec z vesnice nevedl, že si nevybral.

U dívek z vesnice jich 36 uvedlo, z celkového počtu 40 respondentek, že nemají možnost chodit do DDM (90 %). Nechce se mi uvedly 2 dívky (5 %) a mám hodně jiných aktivit také 2 dívky (5 %). Žádná z dívek z vesnice neuváděla odpověď, že si nevybrala z nabídky kroužků DDM. Děti z vesnice, chlapci i dívky, které uvedly, že nemají možnost navštěvovat kroužky při DDM Jihlava, nejčastěji uváděly jako důvod, že nemají možnost dojíždět, méně často se pak objevovala odpověď, že kroužky jsou příliš drahé.

Ve městě pouze 1 chlapce z celkového počtu 25 chlapců uvedl jako důvod, proč nenavštěvuje žádný kroužek v DDM to, že si žádný nevybral (4 %). Hodně jiných aktivit uvedlo 14 chlapců (56 %). Z celkové počtu 25 dotázaných se 4 respondentům nechce chodit do DDM (16 %) a 6 respondentů nemá možnost (24 %).

Z celkové počtu 20 dívek z města 2 uvedly, že nenavštěvují žádný kroužek v DDM, protože si žádný nevybraly (10 %). Nejvíce, a to 10 respondentek uvedlo, že mají hodně jiných aktivit, proto nechodí do žádného kroužku v DDM (50 %). Čtyři dívky (20 %) z města uvedly, že se jim do kroužků při DDM chodit nechce a 4 dívky (20 %) uvedly, že nemají možnost, viz tabulka č. 11. Ve městě chlapci i děvčata nejčastěji uváděli, že nemají možnost navštěvovat kroužky při DDM, protože kroužky jsou příliš drahé.

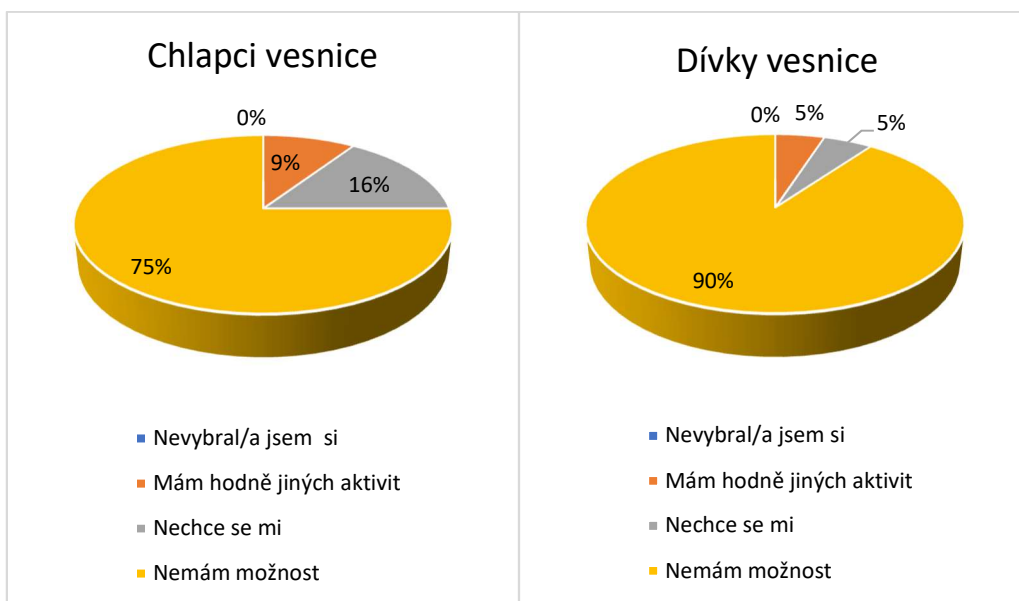

Graf č. 56: Důvody, proč děti z vesnice nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Graf č. 57: Důvody, proč děti z města nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 45$)

Z grafu č. 56 je patrné, že nejčastěji uváděným důvodem, proč děti z vesnice nenavštěvují kroužky při DDM je, že nemají možnost (83 % respondentů).

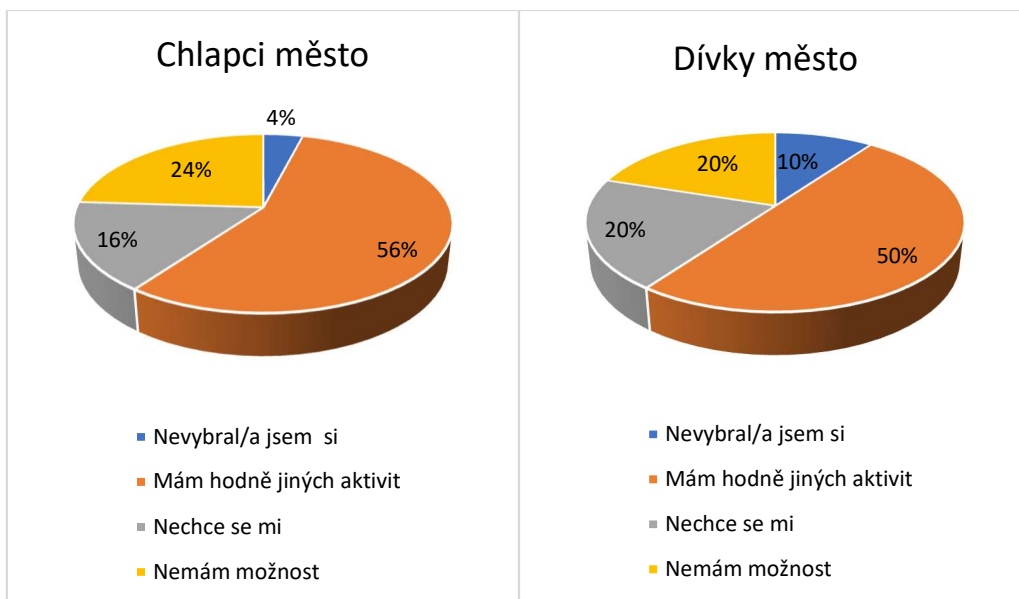
Ve městě je nejčastějším důvodem, proč některé děti nenavštěvují DDM, že mají hodně jiných aktivit (53 %), graf č. 57.

Graf č. 58: Důvody, proč chlapci z vesnice nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 32$)

Graf č. 59: Důvody, proč dívky z vesnice nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 40$)

Z grafů č. 58 a č. 59 je zřejmé, že na vesnici nemá možnost navštěvovat kroužky při DDM o něco větší procento dívek (90 %) než chlapců (75 %). Kroužky nemá zájem navštěvovat zase o něco větší procento chlapců (16 %) než dívek (5 %).

Graf č. 60: Důvody, proč chlapci z města nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 25$)

Graf č. 61: Důvody, proč dívky z města nenavštěvují kroužky při DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 20$)

Ve městě v procentuálním zastoupení chlapců a dívek nejsou patrné žádné výrazné rozdíly (viz graf č. 60 a graf č. 61).

OTÁZKA č. 11

Děláš nějaký sport mimo kroužky ve škole a v DDM, např. v rámci sportovního oddílu?

Tabulka č. 12: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM

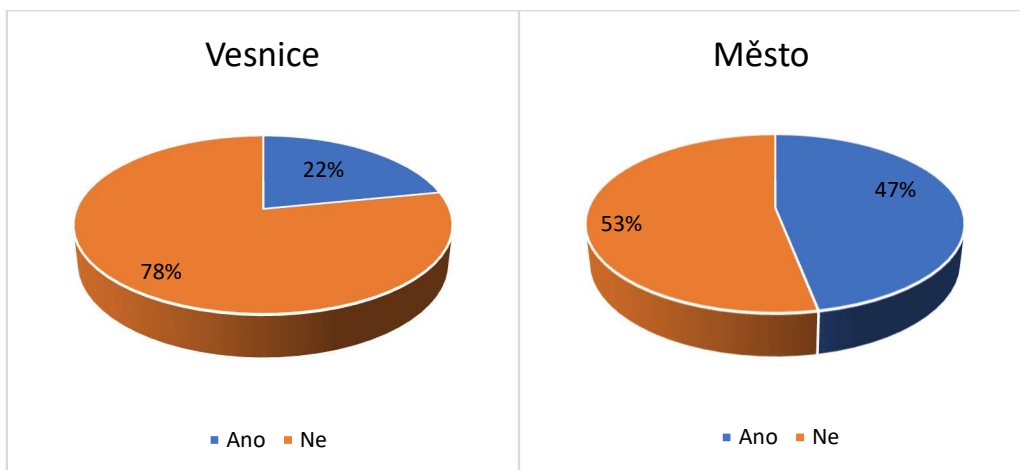
	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Ano	12	7	19	25	21	46	65
Ne	27	41	68	27	25	52	120
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 87 respondentů z vesnice jich 19, tedy 22 % (12 chlapců a 7 dívek) navštěvuje nějaký sportovní oddíl (kromě kroužků ve škole a v DDM) a 68 respondentů, tedy 78 % (27 chlapců a 41 dívek) žádný nenavštěvuje.

Ve městě z celkového počtu 98 respondentů jich 46, tedy 47 % (25 chlapců a 21 dívek) navštěvuje sportovní oddíl a 52, tedy 53 % (27 chlapců a 25 dívek) nenavštěvuje žádný sportovní oddíl.

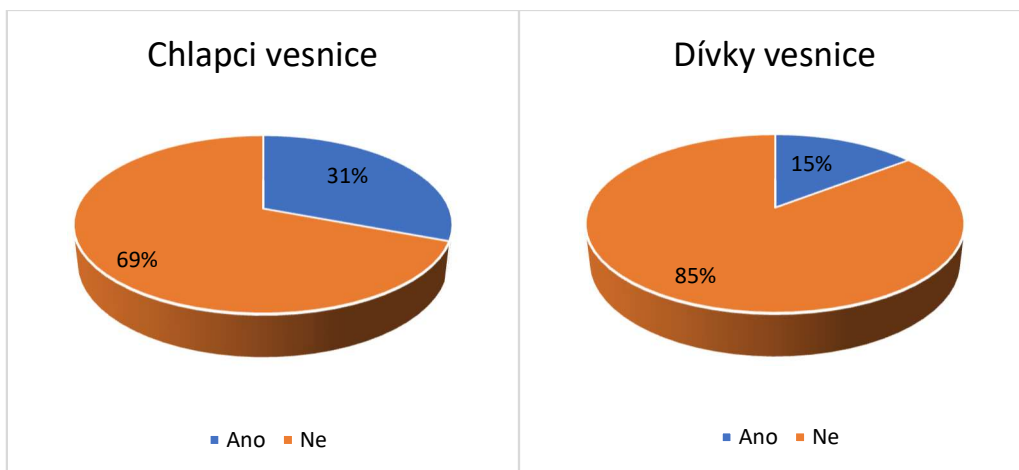
Na otázku, jaký sport děti dělají mimo kroužky ve škole a v DDM, odpovídaly děti z vesnice většinou fotbal nebo hasiče. U dětí z města se objevovala celá řada sportů, jako: fotbal, judo, hokej, házená, krasobruslení, plavání, rokenrol, karate, florbal, ...

Graf č. 62: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u dětí z vesnice ($f_i = 100 \%$, $n_i = 87$)

Graf č. 63: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u dětí z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 98$)

Z grafů č. 62 a č. 63 je patrné, že ve městě navštěvuje nějaký sportovní oddíl mnohem více dětí (47 %) než na vesnici (22 %).

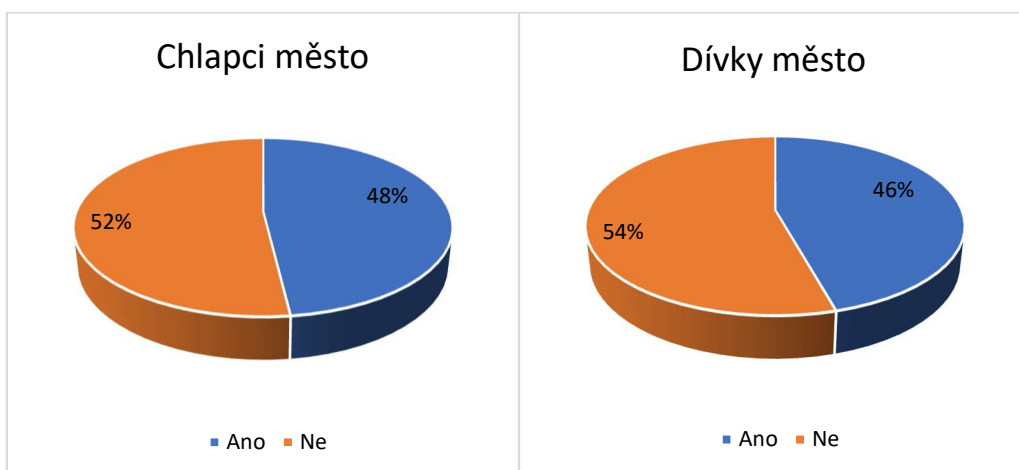

Graf č. 64: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 65: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Sportovní oddíly na vesnici navštěvuje větší procento chlapců (31 %) než dívek (15 %), viz graf č. 64 a graf č. 65.

Tento výsledek se dal předpokládat, neboť zkoumané vesnice nabízejí dětem pouze fotbal a hasiče, které jsou vnímány spíše jako sporty pro chlapce.

Graf č. 66: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 67: Sportování mimo kroužky ve škole a v DDM u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě je procento chlapců (48 %) a dívek (46 %), kteří sportovní kluby navštěvují, přibližně stejné (graf č. 66 a graf č. 67). Nepochybně je to tím, že město nabízí celou řadu sportů jak pro chlapce, tak pro dívky.

Tabulka č. 13: Důvod, proč děti nesportují mimo školu a DDM

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Nemám možnost	16	27	43	4	4	8	51
Nemám zájem o sport	5	7	12	6	8	14	26
Stačí mi kroužky ve škole nebo v DDM	6	7	13	17	13	30	43
CELKEM	27	41	68	27	25	52	120

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 27 respondentů, chlapců z vesnice, kteří nenavštěvují žádný sportovní oddíl, odpovědělo 16 chlapců (59 %), že nemají možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl. Nezájem o sport byla odpověď u 5 chlapců (19 %) a 6 respondentů (22 %) odpovědělo, že jim stačí kroužky ve škole nebo v DDM.

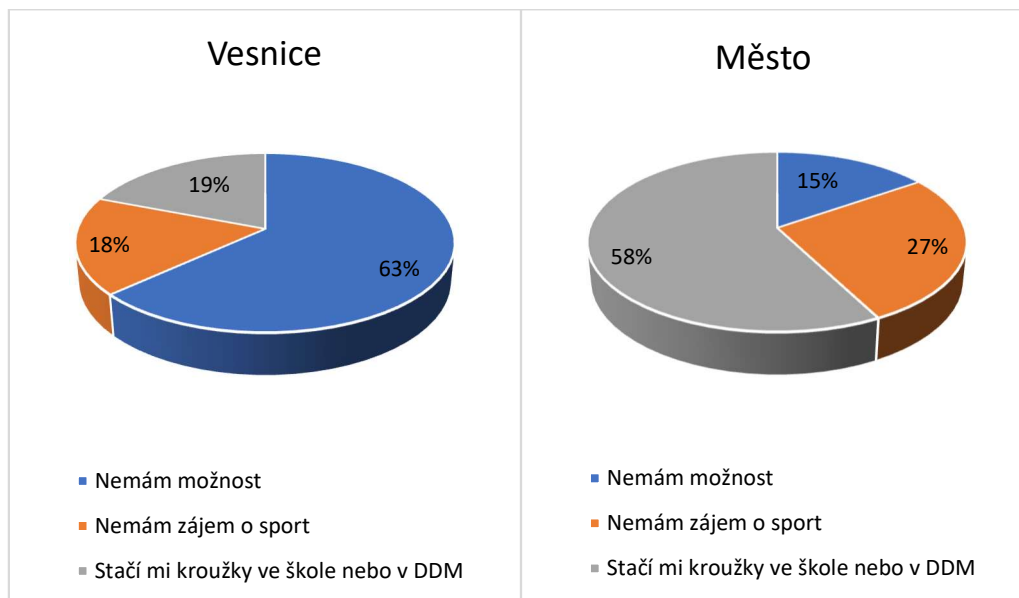
U dívek z vesnice se objevila odpověď, že nemají možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl u 27 respondentek, což je 66 % z celkového počtu 41 dívek z vesnice, které nenavštěvují žádný sportovní oddíl. Zájem o sport nemá 7 respondentek (17 %) a 7 respondentek (17 %) odpovědělo, že jim stačí kroužky ve škole nebo v DDM.

Děti z vesnice (chlapci i dívky) nejčastěji uváděly, že nemají možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl, protože nemají možnost dopravy. Méně často pak uváděly velkou finanční náročnost.

Z celkového počtu 27 chlapců z města odpověděli 4 chlapci (15 %), že nemají možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl. Nemám zájem o sport byla odpověď u 6 respondentů (22 %) a 17 respondentům (63 %) stačí kroužky ve škole nebo v DDM.

Z dívek ve městě odpověděly 4 dívky, že nemají možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl, což je 16 % z celkového počtu 25 dívek z města, které nenavštěvují žádný sportovní oddíl. O sport nemá zájem 8 respondentek (32 %) a 13 respondentkám (52 %) stačí kroužky ve škole nebo v DDM. Viz tabulka č. 13.

Z 8 dětí z města jich 6 uvedlo, že nemají možnost navštěvovat sportovní oddíly, protože jsou příliš drahé.

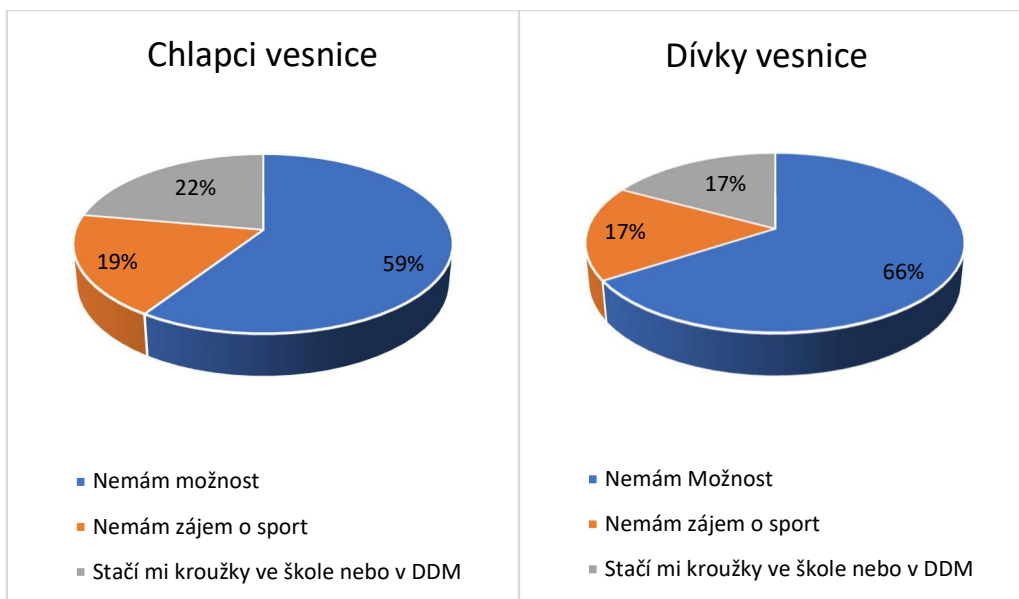
Graf č. 68: Důvody, proč děti z vesnice nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Graf č. 69: Důvody, proč děti z města nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 52$)

Z grafu č. 68 je patrné, že většina respondentů na vesnici (63 %) z celkového počtu 68 respondentů, kteří nenavštěvují žádný sportovní oddíl, uvedla, že nemá možnost navštěvovat žádný sportovní oddíl.

Ve městě je situace jiná (graf č. 69). Většině respondentů (58 %) z celkového počtu 52 respondentů z města, kteří nenavštěvují žádný sportovní oddíl, stačí kroužky ve škole nebo v DDM.

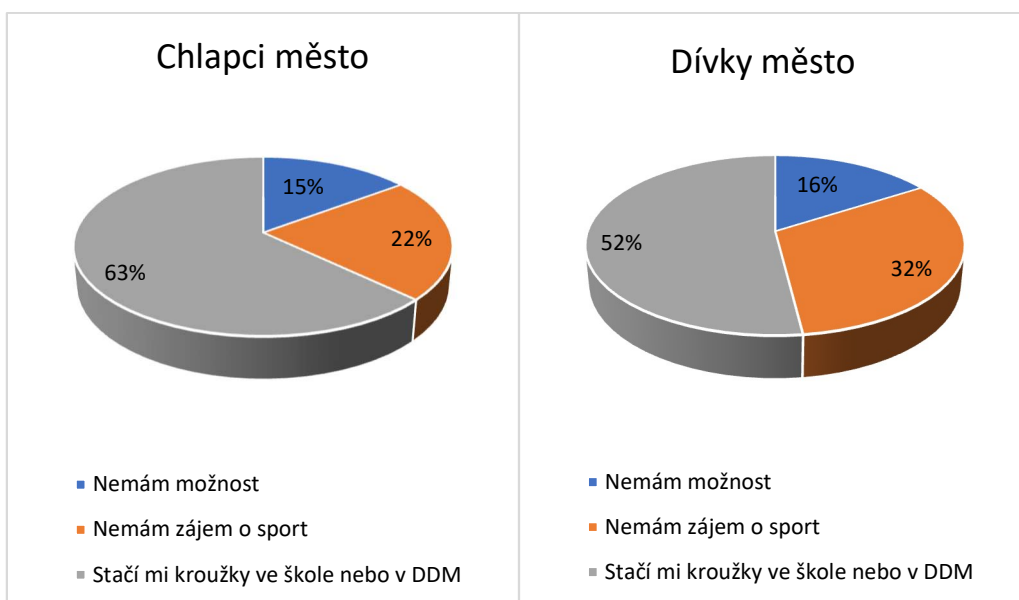

Graf č. 70: Důvody, proč chlapci z vesnice nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 27$)

Graf č. 71: Důvody, proč dívky z vesnice nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 41$)

Z obou grafů (graf č. 70, graf č. 71) je patrné, že jednotlivé odpovědi volilo přibližně stejné procento chlapců i dívek z vesnice.

Graf č. 72: Důvody, proč chlapci z města nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 27$)

Graf č. 73: Důvody, proč dívky z města nesportují mimo školu a DDM ($f_i = 100 \%$, $n_i = 25$)

Ve městě z celkového počtu 52 respondentů, kteří nenavštěvují žádný sportovní oddíl, větší procento chlapců (63 %) než dívek (52 %) uvedlo jako důvod, proč nenavštěvují žádný sportovní oddíl, že jim stačí kroužky ve škole nebo v DDM. Dále pak je z obou grafů zřejmé (graf č. 72 a graf č. 73), že ve městě větší procento dívek (32 %) než chlapců (22 %) nemá zájem o sport.

OTÁZKA č. 12

Hraješ na nějaký hudební nástroj?

Tabulka č. 14: Hra na hudební nástroj

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Ano	5	6	11	9	15	24	35
Ne	34	42	76	43	31	74	150
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

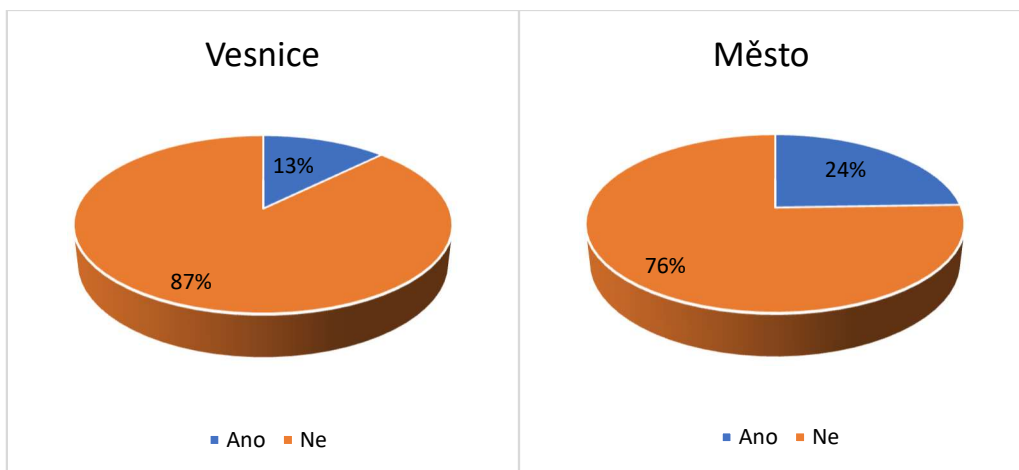
Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 39 respondentů, chlapců z vesnice, jich 5 odpovědělo, že hraje na hudební nástroj (13 %). Zbytek, 34 respondentů (87 %) odpovědělo, že na žádný hudební nástroj nehraje.

Z dívek na vesnici jich z celkové počtu 48 respondentek odpovědělo 6, že hraje na hudební nástroj (12 %) a 42 dívek, že nehraje na hudební nástroj (88 %).

Mezi chlapci ve městě se našlo 9 respondentů (17 %), kteří hrají na hudební nástroj, z celkového počtu 52 chlapců z města. Zbylých 43 respondentů (83 %) na žádný hudební nástroj nehraje.

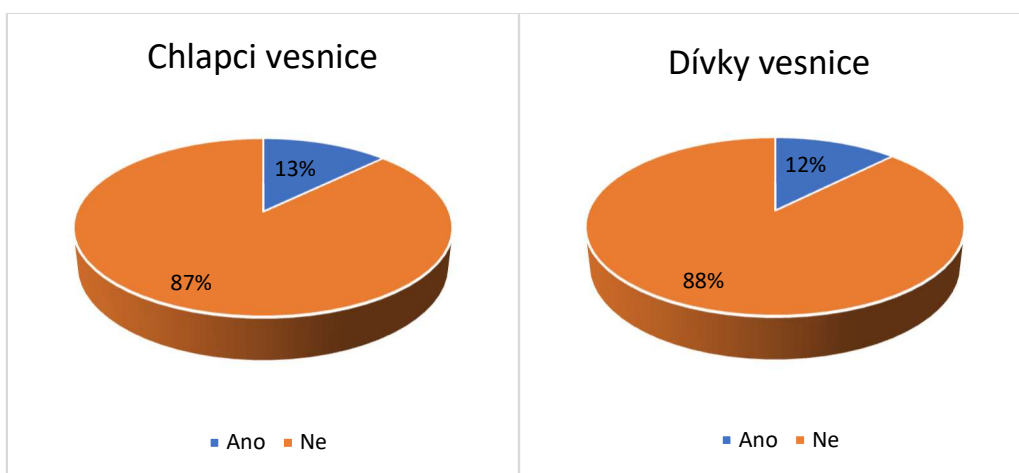
Z dívek ve městě jich 15 (33 %), z celkové počtu 46 dívek odpovědělo, že hraje na hudební nástroj. Zbylých 31 dívek (67 %) na hudební nástroj nehraje.

Graf č. 74: Hra na hudební nástroj u dětí z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 75: Hra na hudební nástroj u dětí z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

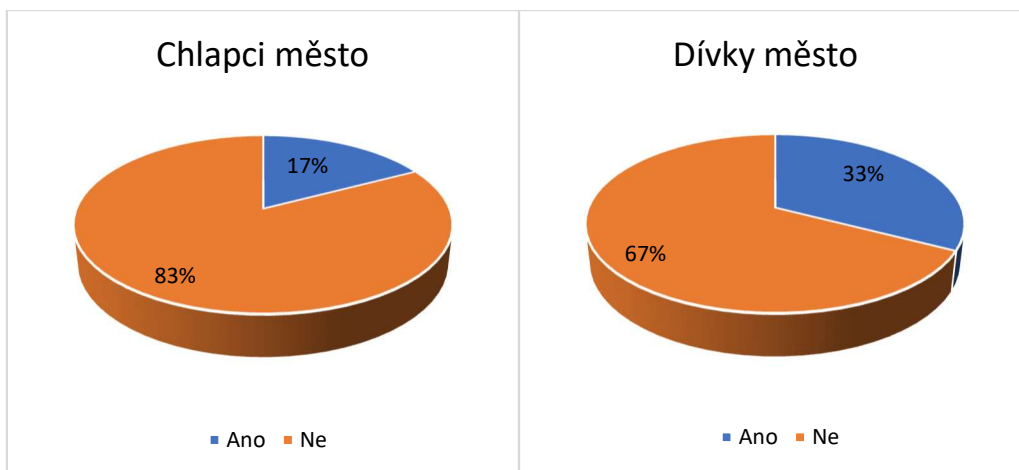
Z grafů č. 74 a 75 je zřejmé, že ve městě hraje na hudební nástroj více dětí (24 %) než na vesnici (13 %). Celkově o hru na hudební nástroj mezi dětmi není příliš velký zájem.

Graf č. 76: Hra na hudební nástroj u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 77: Hra na hudební nástroj u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Co se hry na hudební nástroje týká, je na vesnici procentuální zastoupení chlapců a dívek téměř stejné, viz graf č. 76 a graf č. 77.

Graf č. 78: Hra na hudební nástroj u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č. 79: Hra na hudební nástroj u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě se hře na hudební nástroj věnuje větší procento dívek (33 %) než chlapců (17 %), viz graf č. 78 a graf č. 79.

Tabulka č. 15: Důvody, proč děti nehrají na hudební nástroj

	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Nemám zájem	28	33	61	41	27	68	129
Nemám možnost	6	9	15	2	4	6	21
CELKEM	34	42	76	43	31	74	150

Zdroj: vlastní

Z 34 chlapců na vesnici, kteří nehrají na hudební nástroj, jich 28 nemá zájem o hraní na hudební nástroj (82 %) a 6 nemá možnost hrát na hudební nástroj (18 %), jak uvádějí.

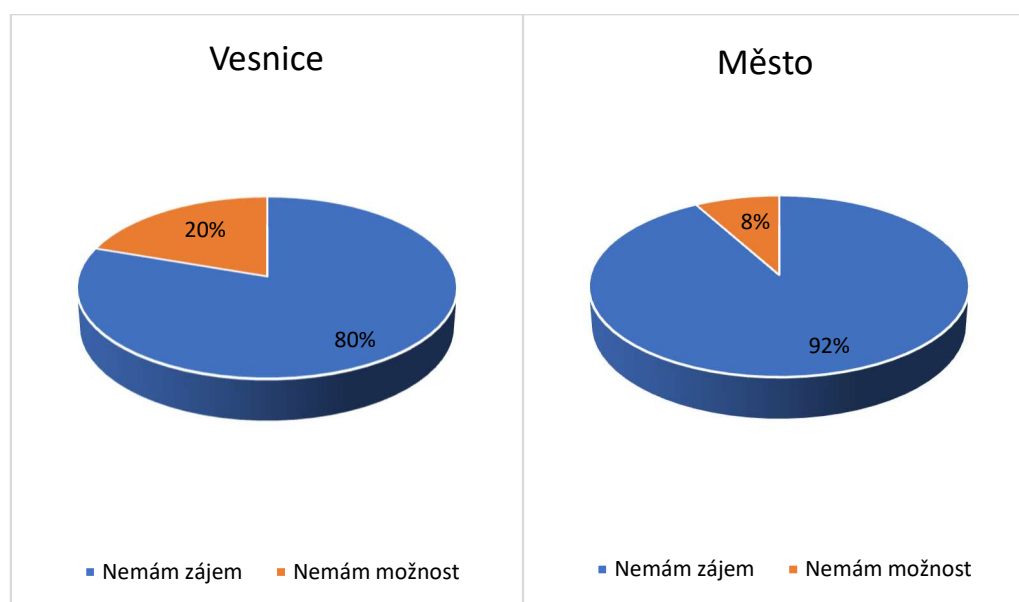
Ze 42 dívek z vesnice, které nehrají na hudební nástroj, jich 33 nemá zájem o hraní na hudební nástroj (79 %) a 9 nemá možnost hrát na hudební nástroj (21 %).

Na vesnici děti jako důvod, proč nemají možnost hrát na hudební nástroj nejčastěji uváděly, že je problém v dojíždění do ZUŠ, méně často pak uváděly, že problémem jsou finance.

Mezi chlapci ve městě je z celkového počtu 43 respondentů, kteří nehrají na hudební nástroj, 41 respondentů, kteří nemají zájem o hraní na hudební nástroj (95 %). Pouze 2 respondenti uvedli, že nemají možnost hrát na nástroj (5 %).

Z 31 dívek z města, které na hudební nástroj nehrají, jich 27 nemá zájem hrát (87 %) a 4 dívky (13 %) nemají možnost hrát. Viz tabulka č. 15.

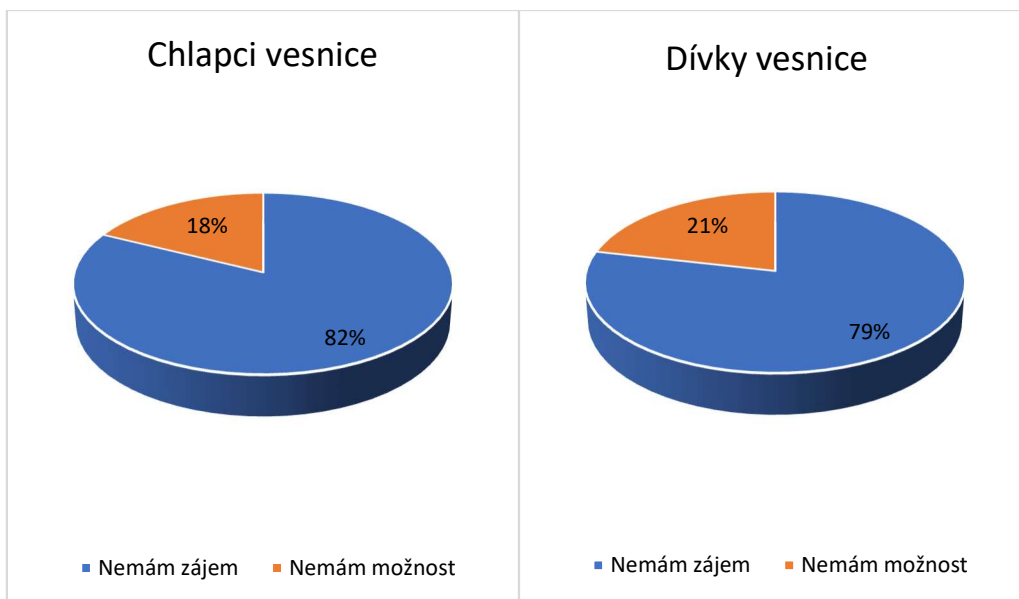
Ve městě děti nejčastěji uváděly, že nemají možnost hrát na hudební nástroj kvůli finanční náročnosti, nebo kvůli velké obsazenosti.

Graf č. 80: Důvody, proč děti z vesnice nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 76$)

Graf č. 81: Důvody, proč děti z města nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 74$)

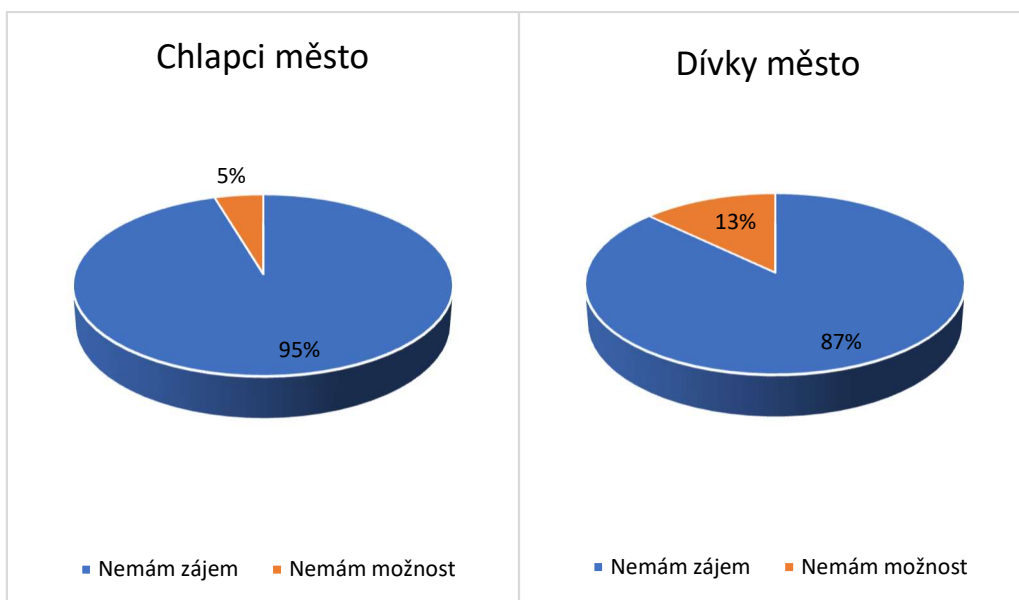
Z grafů (graf č. 80 a graf č. 81) je patrné, že na vesnici větší procento dětí (20 %) než ve městě (8 %) nemá možnost hrát na hudební nástroj.

Graf č. 82: Důvody, proč chlapci z vesnice nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 34$)

Graf č. 83: Důvody, proč dívky z vesnice nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 42$)

Na vesnici je procentuální zastoupení chlapců a dívek u obou odpovědí téměř stejné, viz grafy č. 82 a č.83.

Graf č. 84: Důvody, proč chlapci z města nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 43$)

Graf č. 85: Důvody, proč dívky z města nehrají na hudební nástroj ($f_i = 100\%$, $n_i = 31$)

Ve městě uvedlo větší procento dívek (13 %) než chlapců (5 %), že nemají možnost hrát na hudební nástroj a větší procento chlapců (95 %) než dívek (87 %), že nemají zájem hrát na hudební nástroj. Viz graf č. 84 a graf č. 85.

OTÁZKA č. 13

Trávíš často volný čas venku s kamarády?

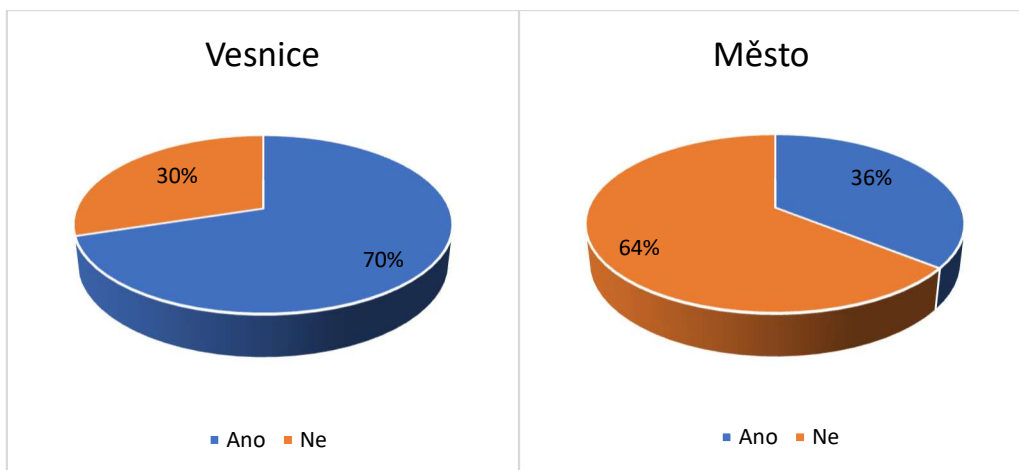
Tabulka č. 16: Trávení volného času venku s kamarády

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Ano	30	31	61	24	11	35	96
Ne	9	17	26	28	35	63	89
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

Z tabulky č. 16 je patrné, že na vesnici z 87 dětí tráví často svůj volný čas venku s kamarády 61 dětí, tedy 70 % respondentů (30 chlapců a 31 dívek).

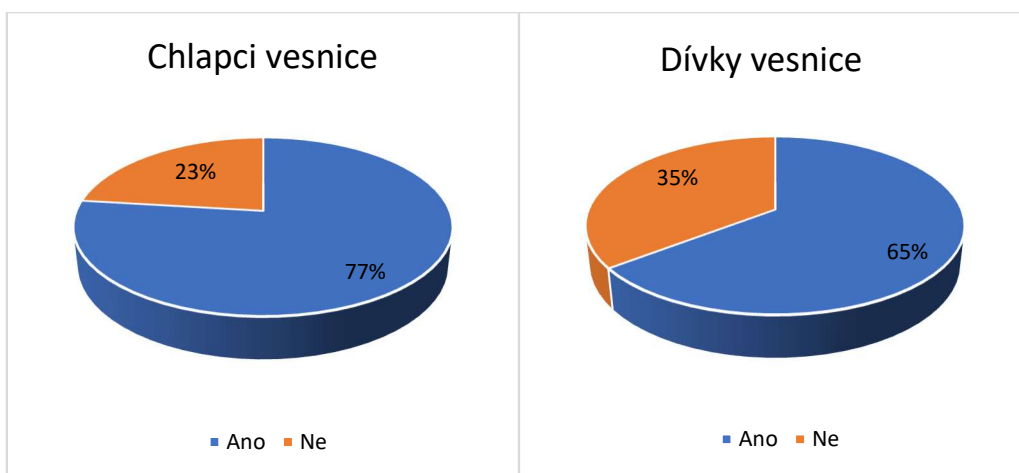
Oproti tomu ve městě z 98 dětí často tráví svůj volný čas venku s kamarády jen 35 dětí, tedy 36 % respondentů (24 chlapců a 11 dívek).

Graf č. 86: Trávení volného času venku s kamarády u dětí ze vsi ($f_i = 100\%$, $n_i = 87$)

Graf č. 87: Trávení volného času venku s kamarády u dětí z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 98$)

Na obou grafech (graf č. 86, graf č. 87) názorně vidíme, že na vesnici tráví často svůj volný čas venku s kamarády mnohem více dětí (70 %) než ve městě (36 %).

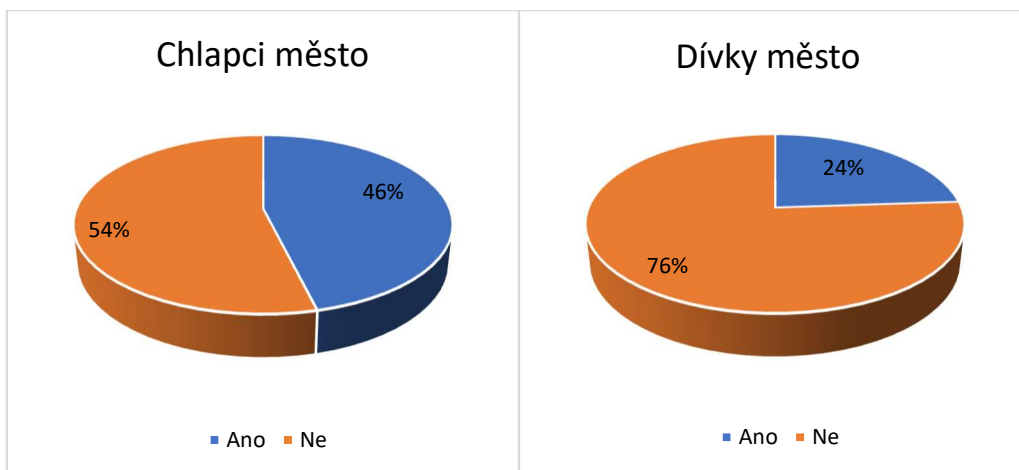

Graf č. 88: Trávení volného času venku s kamarády u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č. 89: Trávení volného času venku s kamarády u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Na vesnici tráví často svůj volný čas venku s kamarády mírně větší procento chlapců (77 %) než dívek (65 %), viz graf č. 88 a č. 89.

Graf č. 90: Trávení volného času venku s kamarády u chlapců z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 52$)

Graf č. 91: Trávení volného času venku s kamarády u dívek z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 46$)

Ve městě tráví často svůj volný čas venku s kamarády výrazně větší procento chlapců (46 %) než dívek (24 %), viz grafy č. 90 a 91).

Tabulka č. 17: Důvody, proč děti netráví volný čas venku s kamarády

	Vesnice			Město			M i V CELKEM
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	
Nemám zájem	3	8	11	6	10	16	27
Nemám možnost	6	9	15	22	25	47	62
CELKEM	9	17	26	28	35	63	89

Zdroj: vlastní

Na vesnici odpověděli 3 chlapci (což je 33 % z celkového počtu 9 chlapců z vesnice, kteří často netráví svůj volný čas venku s kamarády), že nemají zájem trávit svůj volný čas venku s kamarády a 6 chlapců (67 %), že nemají možnost.

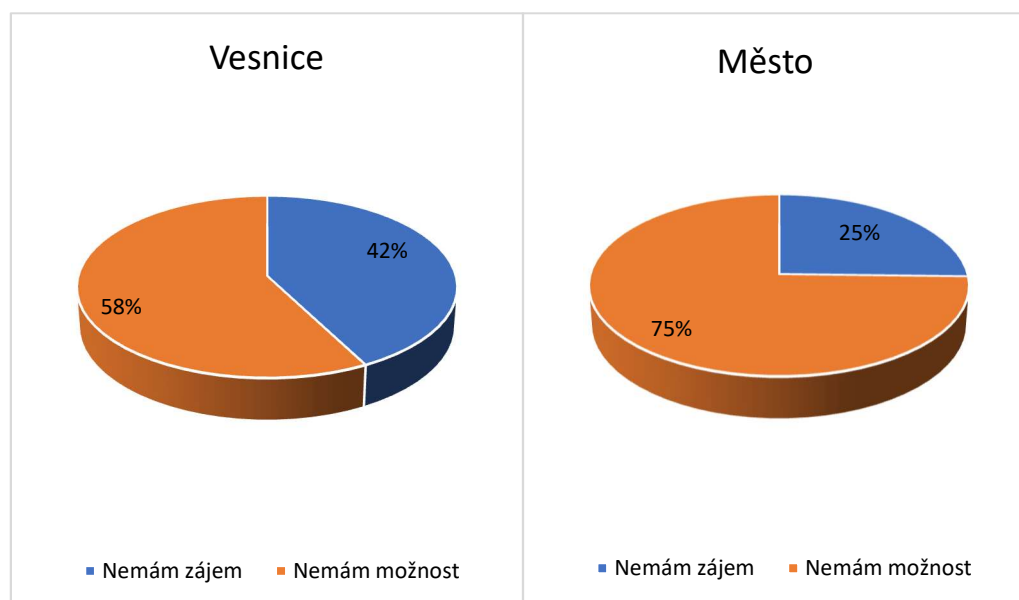
Z dívek z vesnice jich 8 (47 %) odpovědělo, že nemají zájem a 9 (53 %), že nemají možnost trávit svůj volný čas venku s kamarády.

Děti z vesnice na otázku, proč nemají možnost trávit svůj volný čas venku s kamarády nejčastěji uváděly, že pro jiné aktivity nemají dostatek času.

Ve městě pak 6 chlapců (21 %) nemá zájem trávit svůj volný čas s kamarády a 22 chlapců (79 %) nemá možnost, jak uvádějí.

Z dívek ve městě jich 10 (29 %) nemá zájem trávit svůj volný čas s kamarády a 25 (71 %) nemá možnost. Viz tabulka č. 17.

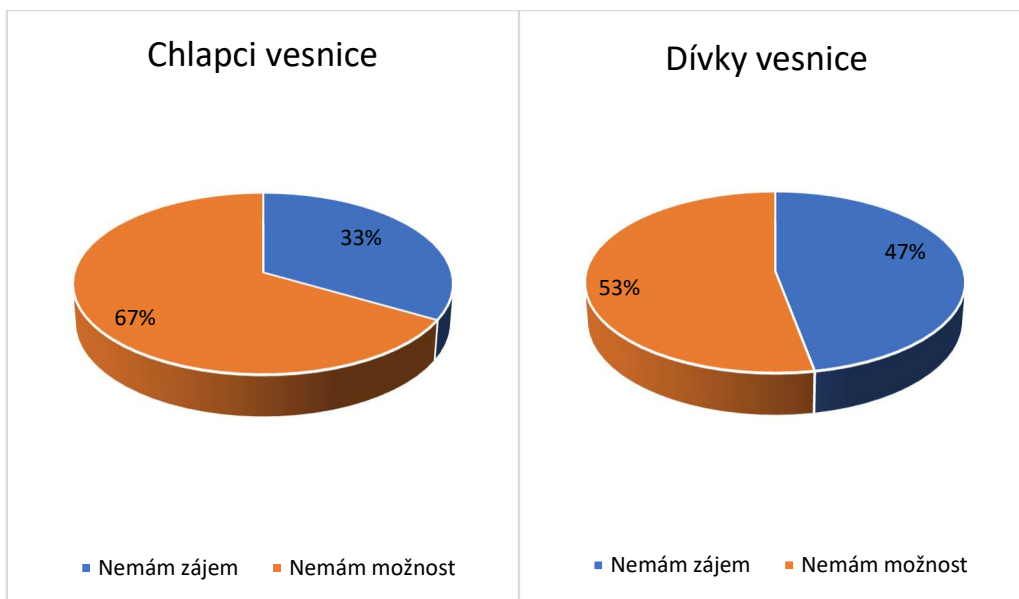
Děti ve městě (dívký i chlapci) nejčastěji uváděly, že nemají možnost trávit svůj volný čas s kamarády, protože jim to rodiče nedovolí, nebo kamarádi bydlí příliš daleko, nebo pro jiné aktivity nemají na kamarády čas.

Graf č. 92: Důvody, proč děti z vesnice netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100 \%$, $n_i = 26$)

Graf č. 93: Důvody, proč děti z města netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100 \%$, $n_i = 63$)

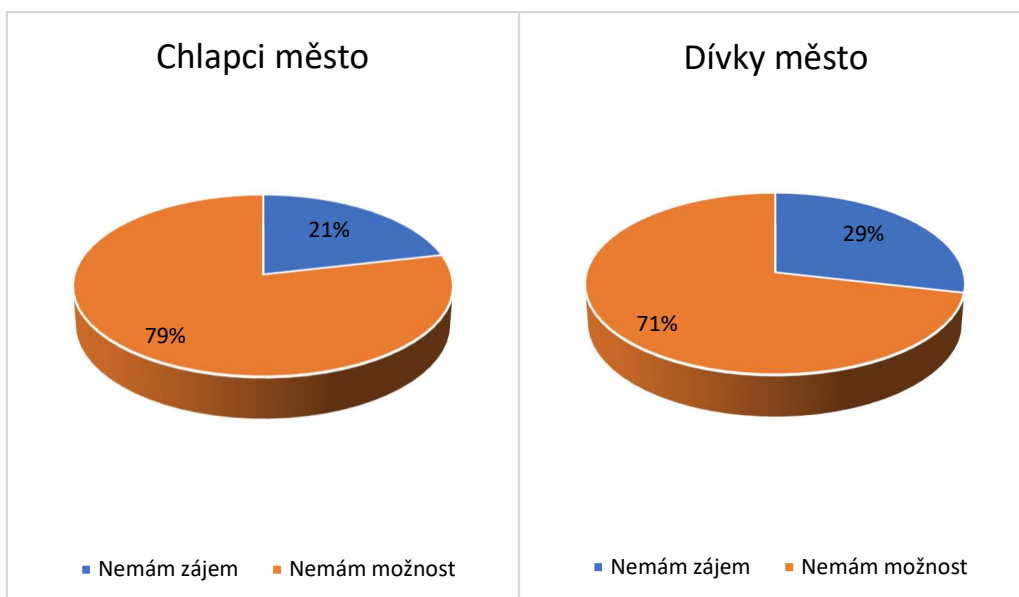
Z grafů (graf č. 92, graf č. 93) je vidět, že z dětí, které často netráví svůj volný čas venku s kamarády (vesnice 26 dětí, město 63 dětí) jich ve městě velké procento (75 %) uvedlo, že nemá možnost trávit volný čas s kamarády.

Graf č. 94: Důvody, proč chlapci z vesnice netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100\%$, $n_i = 9$)

Graf č. 95: Důvody, proč dívky z vesnice netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100\%$, $n_i = 17$)

Z dětí, které na vesnici netráví často svůj volný čas venku s kamarády (26) je větší procento dívek (47 %), které nemají zájem trávit svůj volný čas s kamarády než chlapců, kteří nemají zájem (33 %), viz graf č. 94 a graf č. 95.

Graf č. 96: Důvody, proč chlapci z města netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100\%$, $n_i = 28$)

Graf č. 97: Důvody, proč dívky z města netráví volný čas venku s kamarády ($f_i = 100\%$, $n_i = 35$)

Ve městě nejsou žádné výraznější rozdíly v procentuálním zastoupení chlapců a dívek u jednotlivých důvodů, proč svůj volný čas netráví venku s kamarády, viz graf č. 96 a graf č. 97.

OTÁZKA č. 14

Kolik času denně trávíš na PC, herní konzoli, tabletu nebo mobilu?

Tabulka č. 18: Čas strávený denně na elektronice

	Vesnice			Město			M i V
	Chlapci	Dívky	Celkem	Chlapci	Dívky	Celkem	CELKEM
Žádný	0	0	0	0	0	0	0
½ hodiny	10	13	23	14	12	26	49
1-2 hodiny	25	29	54	30	28	58	112
Více než 2 h	4	6	10	8	6	14	24
CELKEM	39	48	87	52	46	98	185

Zdroj: vlastní

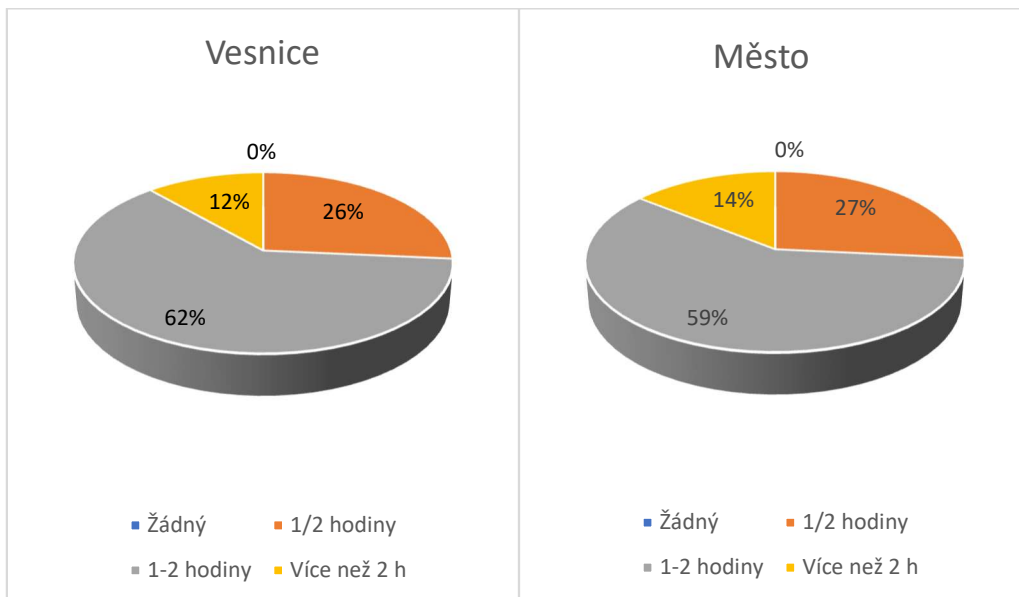
Kolem ½ hodiny denně tráví na elektronice svůj volný čas 10 respondentů (26 %) z celkového počtu 39 respondentů, chlapců na vesnici. Z tohoto počtu pak 25 respondentů (64 %) tráví na elektronice 1 až 2 hodiny denně. Více než 2 hodiny denně tráví svůj volný čas na elektronice 4 respondenti (10 %).

Z dívek na vesnici 13 respondentek (27 %) z celkového počtu 48 uvedlo, že tráví ½ hodiny denně na elektronice. Mezi 1 až 2 hodinami denně tráví na elektronice volný čas 29 respondentek (60 %) a více než 2 hodiny denně 6 respondentek (13 %).

Mezi chlapci ve městě 14 respondentů (27 %) z celkového počtu 52 respondentů, tráví denně na elektronice ½ hodiny. Mezi 1 až 2 hodinami denně je na elektronice 30 respondentů (58 %). Více než 2 hodiny denně tráví volný čas na elektronice 8 respondentů (15 %).

Mezi dívkami ve městě je 12 respondentek (26 %) z celkového počtu 46, které denně tráví 1/2 hodiny na elektronice. Více času, 1 až 2 hodiny denně tráví na elektronice 28 respondentek (61 %). Více než 2 hodiny denně je na elektronice 6 respondentek (13 %).

Jak mezi chlapci, tak mezi dívkami na vesnici ani ve městě se nenašel nikdo, kdo by svůj volný čas vůbec netrávil na nějaké elektronice. Viz tabulka č. 18.

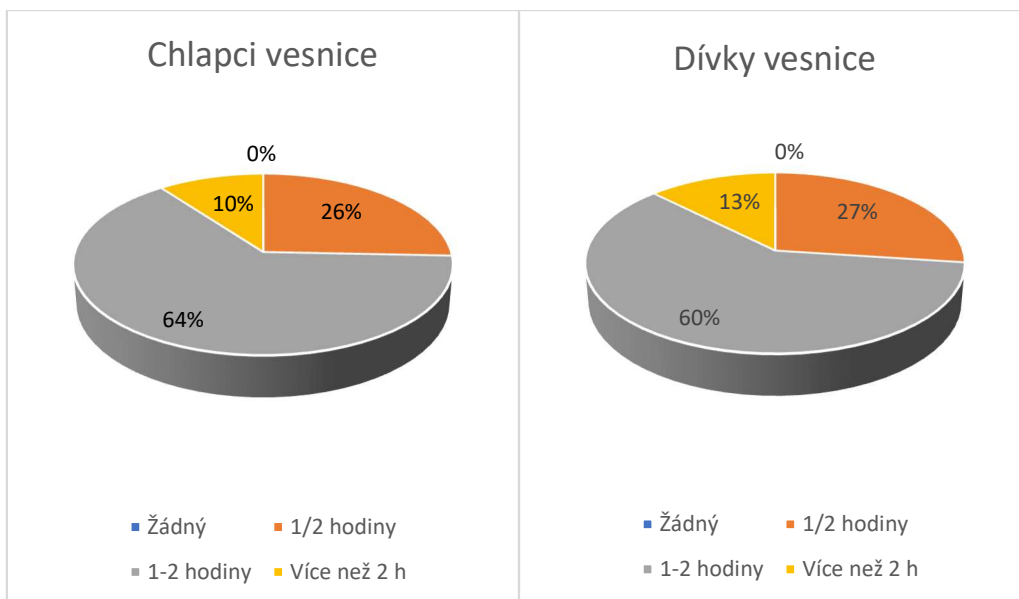

Graf č. 98: Čas strávený denně na elektronice u dětí z vesnice ($f_i = 100 \%$, $n_i = 87$)

Graf č. 99: Čas strávený denně na elektronice u dětí z města ($f_i = 100 \%$, $n_i = 98$)

Z obou grafů (graf č. 98, graf č. 99) je patrné, že děti jak ve městě, tak na vesnici tráví na elektronice (ať už na PC, herní konzoli, tabletu nebo mobilu) opravdu hodně času, nejčastěji děti uváděly odpověď 1 až 2 hodiny (vesnice 62 %, město 59 % dětí), ale hodně dětí tráví na elektronice i více než 2 hodiny denně (vesnice 12 %, město 14 % dětí).

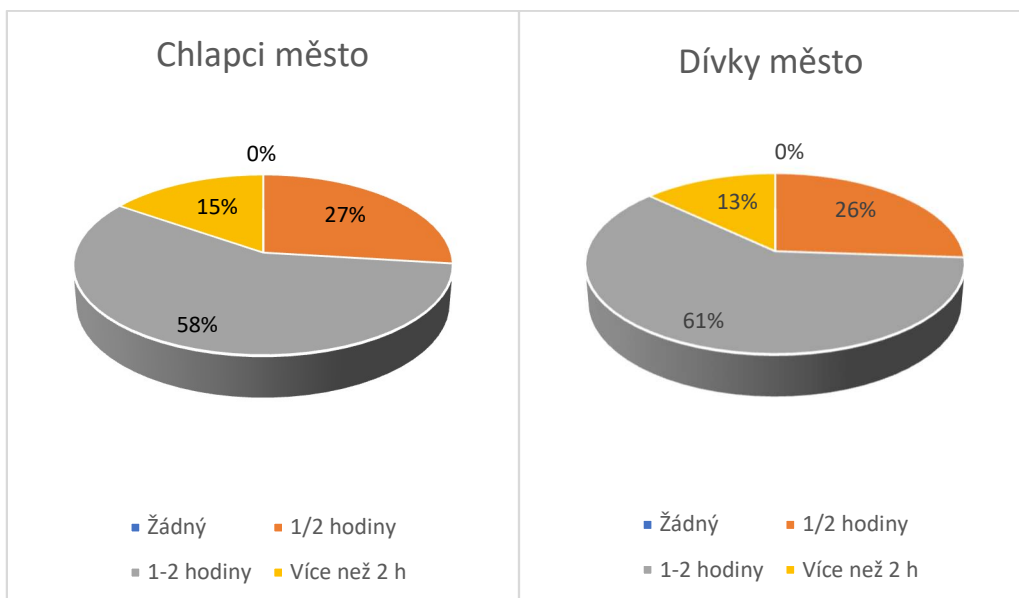
Mezi městem a vesnicí není žádný výrazný rozdíl. Elektronika je dnes pro děti obrovským fenoménem, a to jak na vesnici, tak ve městě. Děti jsou aktivní na sociálních sítích, hrají on-line hry a různé jiné hry na herních konzolích, počítačích, tabletech, mobilech.

Graf č.100: Čas trávený denně na elektronice u chlapců z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 39$)

Graf č.101: Čas trávený denně na elektronice u dívek z vesnice ($f_i = 100\%$, $n_i = 48$)

Na vesnici tráví denně na elektronice 1 až 2 hodiny o něco málo větší procento chlapců (64 %) než dívek (60 %). Více než 2 hodiny pak naopak na elektronice tráví o něco málo větší procento dívek (13 %) než chlapců (10 %). Viz grafy č. 100 a č. 101.

Graf č.102: Čas trávený denně na elektronice u chlapců z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 52$)

Graf č.103: Čas trávený denně na elektronice u dívek z města ($f_i = 100\%$, $n_i = 46$)

Ve městě jsou rozdíly mezi chlapci a dívkami v čase tráveném na elektronice také jen velmi malé. Viz grafy č. 102 a č. 103.

7 VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ VÝZKUMU

P1: Předpokládám, že ve městě organizují rodiče volný čas dětem častěji než na vesnici.

Tento předpoklad se potvrdil.

Ve městě odpovědělo 81 % dětí, že jim rodiče organizují volný čas většinou nebo vždy, zatímco na vesnici odpovědělo 72 % dětí, že jim rodiče organizují volný čas jen občas nebo vůbec.

Na vesnici pak rodiče častěji neorganizují volný čas vůbec chlapcům (21 %) než dívkám (8 %), zatímco ve městě častěji dívkám (28 %) než chlapcům (15 %) organizují volný čas vždy.

P2: Předpokládám, že děti ve městě navštěvují více kroužků než děti na vesnici.

Tento předpoklad se také potvrdil.

Děti ve městě navštěvují nejčastěji dva nebo více než dva kroužky (celkem 77 % dětí), zatímco děti na vesnici navštěvují nejčastěji jeden kroužek nebo žádný kroužek nenavštěvují (celkem 78 % dětí).

Na vesnici pak žádný kroužek nenavštěvují častěji chlapci (31 %) než dívky (17 %), zatímco ve městě více než dva kroužky navštěvuje o 18 % více dívek.

Kroužky při škole navštěvuje o 32 % více dětí ve městě než na vesnici (ve městě i na vesnici je procentuální zastoupení chlapců a dívek přibližně stejné), *kroužky při DDM* navštěvuje o 37 % více dětí z města než z vesnice (zastoupení chlapců a dívek je opět přibližně stejné jak ve městě, tak na vesnici), *sportovní oddíl* navštěvuje o 25 % dětí více z města než z vesnice (na vesnici navštěvuje sportovní oddíl o 16 % více chlapců než dívek, ve městě je zastoupení chlapců a dívek téměř stejné) a na *hudební nástroj* hraje o 11 % více dětí z města než z vesnice (ve městě hraje na hudební nástroj o 16 % více dívek než chlapců, na vesnici je zastoupení chlapců a dívek přibližně stejné).

Děti na vesnici, které žádný kroužek při škole nenavštěvují, jako nejčastější důvod uvádějí, že si z nabídky kroužků nevybraly (57 % dětí, z toho o 25 % více chlapců než dívek). Oproti tomu děti ve městě nejčastěji uvádějí, že mají hodně jiných aktivit (56 %

dětí, procentuální zastoupení chlapců a dívek je téměř stejné). Tomuto zjištění odpovídá i další fakt, který jsme výzkumným šetřením zjistili, a to že na vesnici je s nabídkou školních kroužků nespokojeno celých 67 % dětí (o 23 % více chlapců než dívek), zatímco ve městě jen 3 % dětí. Děti z vesnice, které nenavštěvují kroužky při DDM a děti z vesnice, které nenavštěvují žádný sportovní oddíl nejčastěji uvádějí jako důvod, že nemají možnost (kvůli problémům s dojížděním, popřípadě s financemi). Pouze u hry na hudební nástroj děti z města i děti z vesnice, které na hudební nástroj nehrají, častěji uvádějí, že nemají zájem hrát, než že nemají možnost hrát.

P3: Předpokládám, že děti na vesnici tráví častěji svůj volný čas venku s kamarády než děti ve městě.

Předpoklad se potvrdil.

Na vesnici tráví často svůj volný čas venku s kamarády 70 % dětí, zatímco ve městě jen 36 % dětí. Na vesnici pak o 12 % více chlapců než dívek a ve městě o 22 % více chlapců než dívek.

Většina dětí z města (75 %), které netráví svůj volný čas často venku s kamarády, uvádí jako důvod, že nemají možnost, a to nejčastěji proto, že jim to rodiče nedovolí, nebo kamarádi bydlí příliš daleko, nebo pro jiné aktivity nemají dostatek času.

P4: Předpokládám, že děti ve městě tráví více času na PC, herní konzoli, tabletu nebo mobilu než děti na vesnici.

Tento předpoklad se nepotvrdil.

Děti ve městě i na vesnici tráví na elektronice přibližně stejně času.

Půl hodiny denně tráví na vesnici svůj volný čas na elektronice 26 % dětí, ve městě 27 % dětí, 1 až 2 hodiny denně na vesnici 62 % a ve městě 59 % dětí, více než 2 hodiny denně na vesnici 12 % dětí a ve městě 14 % dětí. Žádné z dětí z vesnice ani z města neuvědlo, že by na elektronice netrávilo žádný čas. Procentuální zastoupení chlapců a dívek je přibližně stejné jak na vesnici, tak ve městě.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala vnímáním rozdílných možností trávení volného času dětí mladšího školního věku ve městě a na vesnici.

V teoretické části jsem se zabýval volným časem obecně, jeho definicí, různými pojetími volného času. Definoval jsem mladší školní věk a jeho specifika. Dále jsem se věnoval volnočasovým aktivitám, zájmovým činnostem a školským i mimoškolským zařízením pro volný čas.

V rámci praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření mezi dětmi mladšího školního věku ve městě a na vesnici. Dotazníky byly poté zpracovány a vyhodnoceny. Na závěr praktické části byly vyhodnoceny výzkumné předpoklady.

Co se trávení volného času dětí mladšího školního věku týká, má město oproti vesnici řadu výhod. Jak z výzkumného šetření vyplynulo, děti z města často navštěvují kroužky při škole, škola jim nabízí velké množství různých kroužků a děti jsou s nabídkou kroužků spokojeny. Dále velké množství dětí z města navštěvuje kroužky při DDM, ZUŠ a různé sportovní oddíly, v rámci kterých se věnují celé řadě různých sportů. Oproti tomu nabídka kroužků při vesnických školách je velmi malá, děti s ní spokojeny nejsou, takže nejčastějším důvodem, proč děti z vesnice nenavštěvují žádný kroužek při škole je, že si z nabídky kroužků nevybraly. Kroužky při DDM, ZUŠ a různé sportovní oddíly (kromě fotbalu a hasičů) nabízí pouze město. Děti z vesnice je sice také mohou využívat, ale pouze teoreticky. Většina dětí z vesnice uvádí, že nemá možnost tyto volnočasové aktivity navštěvovat, protože je problémem doprava do města, popřípadě finanční náročnost.

Výzkumné šetření však ukázalo jednu velkou výhodu vesnice oproti městu a to, že děti z vesnice mají možnost častěji trávit svůj volný čas venku s kamarády než děti z města. To je velmi podstatné zjištění, neboť jak dále z výzkumu vyplynulo, děti mladšího školního věku tráví svůj volný čas nejraději právě s kamarády. Rodiče z města se zřejmě o své děti bojí, a tak je raději ven s kamarády nepustí, jak děti uvádějí, nebo jim pomohou vybrat tolik kroužků, že na kamarády nemají čas. Napsal jsem zřejmě, neboť konkrétní důvody, proč rodiče z města nedovolí chodit svým dětem ven s kamarády, v rámci práce nebyly dále řešeny, vzhledem k omezenému rozsahu práce. Pokud by šlo

o moje dítě, také bych měl problém ho pustit někam ven s kamarády, do ulic anonymního města. Na vesnici se přeci jenom všichni znají a těžko by se tam schoval někdo s nekalými úmysly, na rozdíl od města.

Kdybych si měl vybrat znovu, jestli moje dítě bude vyrůstat ve městě nebo na vesnici, vybral bych si znovu vesnici, jen bych si představoval trochu organizovanější trávení volného času venku s kamarády, například v rámci nějakého skautského, turistického, nebo cyklistického oddílu. V rámci školy bych viděl více sportovních kroužků, např. florbal, volejbal nebo házenou, abych nemusel syna neustále vozit za sportem do města.

Jelikož z výzkumného šetření vyplynulo, že děti z vesnice nejsou spokojeny s nabídkou školních kroužků, předložím výsledky svého výzkumného šetření ředitelům příslušných vesnických škol. Samozřejmě vím, že počet kroužků je limitován počtem učitelů, většina učitelů jsou navíc ženy, ale určitě bych se snažil najít například nějaké externí vedoucí pro vedení kroužků, aby nepřibývalo rodičů, kteří budou dávat své děti do městských škol kvůli větší nabídce volnočasových aktivit.

Výzkumné šetření bylo prováděno na malém vzorku populace, proto nelze nijak zobecnit, ale i tak jsem přesvědčen, že podobná situace je v celé řadě dalších měst a vesnic. To už by ovšem muselo být předmětem dalšího, rozsáhlejšího výzkumu. Určitě by také bylo zajímavé udělat stejné výzkumné šetření mezi staršími dětmi.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BERNE, P. *Jak nevychovat dítě s pocitem méněcennosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-855-4.

ČÁP, J. *Psychologie mnohostranného vývoje člověka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-22967-0.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 978-80-246-0139-7.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 978-80-85931-79-6.

HÁJEK, B; HOFBAUER, B; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HAVLÍK, R; KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

JUUL, J. *Dítě – váš partner při výchově: na cestě za novými rodinnými hodnotami*. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-80-257-1241-2.

KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KAPLÁNEK, M. a kol. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

LANGMEIER, J; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-494-X.

MORRISH, R. *12 klíčů k důsledné výchově*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-786-8.

- PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- POKORNÝ, J. *Lidová výchova na přelomu 19. a 20. století*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0508-2.
- PUNCH, K; HENDL, J. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SAK, P; SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Nakladatelství Svoboda-Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.
- SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.
- SPITZER, M. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
- SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VÁŽANSKÝ, M; SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.
- VECHETA, V. *Indoor aktivity : 50 her a aktivit pro trénink, školení i zábavu*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2561-8.
- WARNER, P. *Jak lépe využít čas strávený s dětmi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-878-3.

Online:

DAVIS, N. *Digital Technologies and Change in Education: The Arena framework*. Časopis Pedagogika ISSN 2336-2189 (Online). [cit. 2019-03-17]. Dostupné na WWW: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11910&lang=cs>>.

KAPLÁNEK, M. *Nauka o volném čase. Studijní texty pro pedagogy volného času* [online]. České Budějovice: JU TF Katedra pedagogiky, 2011 [cit. 2019-03-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.tf.jcu.cz/getfile/617191935b911b6b>>.

Digitální materiály pro výuku [online]. Unhošť: BOXED, s.r.o., ©2012 [cit. 2019-03-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.dumy.cz/material/45111-vychovne-metody>>.

PŘÍLOHA

Dotazník

Dobrý den děti,

jmenuji se Radim Nikodým a rád bych Vás požádal o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a poslouží pouze pro účely výzkumu, který bude součástí mé diplomové práce.

U všech otázek zaškrtněte prosím pouze jednu odpověď.

Děkuji za Vaši spolupráci.

1. Kde bydlíš?

- na vesnici
- ve městě

2. Kolik je ti let?

- 8 let
- 9 let
- 10 let
- 11 let

3. Jsi?

- chlapec
- dívka

4. S kým nejraději trávíš volný čas?

- s kamarády
- s rodinou
- jiné - uveď _____

5. Organizují ti rodiče volný čas?

- ano, vždy
- většinou ano
- jen občas
- ne

6. Kolik kroužků celkem (školních i mimoškolních) navštěvuješ?

- žádný
- jeden
- dva
- více než dva

7. Navštěvuješ kroužky při škole?

- ano
- ne – proč?
  - nevybral/a jsem si
  - mám hodně jiných aktivit
  - nechce se mi
  - jiný důvod – jaký _____

8. Jsi s nabídkou kroužků ve škole spokojen/a?

- ano
- ne
- částečně
- nevím

9. Jaký kroužek ti ve škole nejvíce chybí?

- sportovní
- technický
- tvořivý
- hudební
- jazykový
- žádný

10. Navštěvuješ kroužky, které nabízí DDM v Jihlavě?

- ano
- ne - proč?
  - nevybral/a jsem si
  - mám hodně jiných aktivit
  - nechce se mi
  - nemám možnost – proč? _____

11. Děláš nějaký sport mimo kroužky ve škole a DDM, např. v rámci sportovního oddílu?

- ano – jaký? _____
- ne – proč?
  - nemám možnost – proč? _____
  - nemám zájem o sport
  - stačí mi kroužky ve škole nebo v DDM

12. Hraješ na nějaký hudební nástroj?

- ano
- ne – proč?
  - nemám zájem
  - nemám možnost – proč? _____

13. Trávíš často volný čas venku s kamarády?

- ano
- ne – proč?
  - nemám zájem
  - nemám možnost – proč? _____

14. Kolik času denně trávíš na PC, herní konzoli, tabletu nebo mobilu?

- žádný
- ½ hodiny
- 1-2 hodiny
- více než 2 hodiny

ABSTRAKT

NIKODÝM, R. *Volnočasové aktivity. Rozdílné možnosti trávení volného času dětí mladšího školního věku ve městě a na vesnici.* České Budějovice 2019. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, zájmové činnosti, školská zařízení volného času, mimoškolská zařízení volného času, mladší školní věk, město, vesnice

Práce se zabývá vnímáním rozdílných možností trávení volného času dětí mladšího školního věku ve městě a na vesnici. Teoretická část popisuje volný čas, jeho funkce, různé definice a různá pojetí volného času. Specifikuje mladší školní věk a volný čas dětí a mládeže. Dále se věnuje školským a mimoškolským zařízením volného času.

Praktická část obsahuje výzkumné šetření pomocí dotazníků, které byly rozdány dětem mladšího školního věku ve městě a na vesnici. Dotazníky se týkaly toho, jak děti volný čas tráví, ale především jak vnímají možnosti svůj volný čas trávit. Závěr praktické části obsahuje vyhodnocení dotazníkového šetření a vyhodnocení výzkumných předpokladů.

ABSTRACT

Free time activities. Different opportunities for free time for younger school children in the city and in the village.

Key words: free time, free time activities, hobbies, free time school facilities, extracurricular free time facilities, younger school age, town, village

The thesis deals with the perception of different leisure time opportunities for younger school children in the city and in the village. The theoretical part describes leisure time, its functions, various definitions and different concepts of free time. Specifies younger school age and leisure time for children and youth. She also devotes herself to school and extracurricular leisure facilities.

The practical part contains a survey using questionnaires that were distributed to the children of the junior school in the town and the village. The questionnaires

concerned how children spend their free time, but above all how they perceive their leisure time. The conclusion of the practical part includes the evaluation of the questionnaire survey and evaluation of the research assumptions.